

Чорноморський національний університет імені Петра Могили
(повне найменування вищого навчального закладу)

Науково-навчальний інститут післядипломної освіти
(повне найменування інституту, назва факультету (відділення))

кафедра історії
(повна назва кафедри (предметної, циклової комісії))

«Допущено до захисту»
Завідувач кафедри історії
_____ І. С. Міронова
“ _____ ” _____ 2024 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття ступеня вищої освіти

магістр
(ступінь вищої освіти)

на тему:

**ІСТОРІЯ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СИСТЕМИ
СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ ХХ – ХХІ СТ.**

Керівник: д.ю.н., професор (б.в.з.)
Підберезних Інна Євгеніївна
(вчене звання, науковий ступінь, П.І.Б.)

Рецензент: директор Центрального державного
архіву вищих органів влади та
управління України,
д.і.н., професор
Левченко Лариса Леонідівна
(посада, вчене звання, науковий ступінь, П.І.Б.)

Виконала: здобувачка VI курсу групи 634 Мз
Кучеренко Анжеліка Геннадіївна
(П.І.Б.)

Спеціальності 032 «Історія та археологія»
:
(шифр і назва спеціальності)

Миколаїв – 2024 рік

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

(повне найменування вищого навчального закладу)

Інститут, факультет, відділення

Навчально-науковий інститут
післядипломної освіти

Кафедра, циклова комісія

кафедра історії

Рівень вищої освіти

другий (магістерський)

Спеціальність

032 «Історія та археологія»

(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри історії

_____ І. С. Міронова

“ _____ ” _____ 2024 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧКИ

Кучеренко Анжеліки Геннадіївни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проєкту (роботи): **Історія пенітенціарної системи Сполучених Штатів Америки XX – XXI ст.**

керівник проєкту (роботи): **Підберезних Інна Євгенівна, д.ю.н., професор (б.в.з.)**
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від
«11» жовтня 2023 року № 184

2. Строк подання здобувачем проєкту (роботи): **«06» лютого 2024 року**

3. Вихідні дані до проєкту (роботи): **вступ, основна частина, висновок, список використаних джерел та літератури, додатки (якщо є).**

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): **згідно з планом дипломної роботи магістра.**

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень):
не планується

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Підберезних І. Є.		
Розділ 1	Підберезних І. Є.		
Розділ 2	Підберезних І. Є.		
Розділ 3	Підберезних І. Є.		
Висновки	Підберезних І. Є.		

7. Дата видачі завдання 11.10.2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1	Вступ до дипломної роботи	жовтень 2023	
2	Розділ 1.	жовтень 2023	
3	Розділ 2.	листопад 2023	
	Розділ 3.	листопад 2023	
	Висновки	грудень 2023	
	Переддипломна практика	22.01 – 04.02.2024	
	Оформлення списку використаних джерел та літератури	січень 2024	
	Попередній захист	01.02.2024	
	Рецензія на дипломну роботу	06.02.2024	
	Захист дипломної роботи		

Здобувачка

_____ (підпис)

Кучеренко А.Г.

_____ (прізвище та ініціали)

Керівник проекту (роботи)

_____ (підпис)

Підберезних І. Є.

_____ (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. СТАН НАУКОВОЇ РОЗРОБКИ ПРОБЛЕМИ	13
1.1. Історіографія проблеми.....	13
1.2. Джерельна база дослідження.....	23
1.3. Методологія та методи дослідження.....	32
РОЗДІЛ 2. ІСТОРИЧНЕ ПОХОДЖЕННЯ ТЮРЕМНОЇ СИСТЕМИ В АМЕРИЦІ	49
2.1. Характер кримінальних кодексів і види покарань в колоніальний період...49	
2.2. Історичні передумови започаткування пенітенціарної реформи в США....54	
2.3. Пенсільванська система тюремної дисципліни.....60	
2.4. Боротьба між Обернською та Пенсільванською пенітенціарною системами.....73	
РОЗДІЛ 3. АМЕРИКАНСЬКА СИСТЕМА ВИПРАВНИХ УСТАНОВ У ХХІ СТ.	78
3.1. Мета правосуддя. Принцип стимулювання.....78	
3.2. Стандарти та критерії американської пенітенціарної системи.....86	
3.3. Ефективність виправної процедури.....91	
ВИСНОВКИ	102
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	105

ВСТУП

Актуальність обраної теми кваліфікаційної роботи обґрунтовують ті факти, що у наш час навіть в найрозвинених країнах світу спостерігається криза пенітенціарної системи. Проблеми вдосконалення пенітенціарної системи нині турбують майже всі країни цивілізованого світу. У першу чергу це стосується США хоча б тому, що ця країна займає перше місце у світі з кількості ув'язнених осіб на душу населення. Там на кожні 100 000 населення припадає 751 осіб, що знаходиться у в'язниці. Єдиною іншою великою країною, яка наближається до цих показників, є Росія, де на кожні 100000 чоловік припадає 627 ув'язнених. Для України реформування пенітенціарної системи має бути засноване на сприйнятті позитивного зарубіжного досвіду її розв'язання, передусім – американського, адже Україна прагне на вступ до світової спільноти демократичних і правових держав, лідером якої є Сполучені Штати Америки.

Американська система виправних установ базується на принципах захисту замість покарання; безстрокового ув'язнення замість звичайного строкового ув'язнення; і має на меті реабілітацію правопорушників, а не їхнє стримування шляхом залякування. Ця теорія працює на зміну ставлення з боку держави до правопорушників і передбачає іншу тюремну процедуру. Разом з покараннями у вигляді позбавлення волі кожна інша форма покарання за злочини, безсумнівно, певною мірою, хоча і нечітко, містила в собі мету захисту, проте інші цілі, що підривають захист, неправомірно вплинули на кримінальне законодавство та пенітенціарну практику: ненависть, породжена грубим марновірством, пов'язана з покараннями на захист богів і для здобуття їхньої прихильності; покарання, що накладаються, як припускають, для вирівнювання світового балансу моралі; для вимірювання болю, щоб задовольнити якесь уявлення про неможливу справедливість; покарання для відновлення порушених законів і держави; для залякування злочинців і спокушених і, таким чином, для утримання від злочинів; і, через страждання покараних, для

спонукання до рятівного реформаторського каяття. Цей ненависний дух, під назвою відплата, але з дещо пом'якшеною суворістю, характеризував пенітенціарну систему минулого століття. Але в другій половині того ж століття кращі біологічні та моральні концепції, значною мірою завдяки дослідженням і публікаціям Чарльза Дарвіна, уможливили прийняття більш раціональних кримінальних законів. Закон штату Нью-Йорк (1877 р.) відкидає теорію покарання, а закони, прийняті за його зразком в інших штатах, також відкидають каральний принцип. Таким чином, в теорії і поступово на практиці ставлення держави змінюється від колишньої мстивості до гідного спокою, не мстивого і не велелюбного, але твердого і благородного виправлення.

Об'єктом дослідження є американська виправна системи, яка є одним з найважливіших об'єктів державної правової політики.

Предметом дослідження є особливості формування пенітенціарної системи Сполучених Штатів Америки ХХ – ХХІ ст.

Метою даного дослідження є всебічний аналіз історії реформування пенітенціарної системи США з огляду на можливе використання її позитивних досягнень в практиці державного будівництва України.

Для досягнення вказаної мети слід поставити наступні дослідницькі завдання:

- 1) встановити рівень наукового осягнення даної проблеми в американській і вітчизняній науці;
- 2) проаналізувати систему джерел американського виправного права, яка є основою вдосконалення пенітенціарної політики США;
- 3) вивчити історію та особливості вдосконалення американської виправної системи, яка є одним з найважливіших об'єктів державної правової політики.

Хронологічні межі дослідження охоплюють кінець ХХ – початок ХХІ ст. (з 1991 р. до сьогодення).

Методологічна основа дослідження обумовлена його предметом та завданнями. Праця ґрунтується на комплексі сучасних підходів, принципів і методів історичного пізнання. Сукупне їх поєднання спрямоване на всебічне й об'єктивне висвітлення явищ, подій і фактів та дозволяє у повній мірі

відтворити загальну картину історії становлення пенітенціарної системи Сполучених Штатів Америки XX – XXI ст.

Територіальні межі роботи охоплюють кордони Франції, точніше, регіону Бретань.

Методологічна основа дослідження обумовлена його предметом та завданнями. Дослідження ґрунтується на комплексі сучасних підходів, принципів і методів історичного пізнання. Сукупне їх поєднання спрямоване на всебічне й об'єктивне висвітлення явищ, подій і фактів та дозволяє у повній мірі відтворити загальну картину феномена бретонського літературного періодичного видання у період між світовими війнами.

Міждисциплінарний характер роботи потребував застосування науково-методологічного апарату в рамках історичного, соціолінгвістичного, філологічного та соціологічного напрямів.

Важливе значення для дослідження мають принципи наукового пізнання: історизму, об'єктивності, всебічності, комплексності, системності, взаємозв'язку та конкретності.

У роботі було застосовано такі методи дослідження: загальнонаукові (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення); спеціально-історичні (історико-генетичний, історико-порівняльний, історико-системний); джерелознавчі, метод *close reading*.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у характері нашого дослідження. У зарубіжній та вітчизняній науці проблеми реформування американської пенітенціарної системи постійно перебувають у полі зору Департаменту юстиції США, який оприлюднює широке коло джерел права, покладених в основу функціонування системи виправних установ. Це сприяє появі багатьох статистичних досліджень щодо стану утримання в'язнів у тюрмах США, передусім – федеральних. Серед авторів таких робіт на особливу увагу заслуговують Р. і М. Гейнси, М. Дюпон, А. Ліптак, Дж. Сайкс, М. Хупер, Дж. Шмідт та ін. Однак їхні наукові праці лише в загальному вигляді наводять на роздуми щодо того, як вдосконалювати пенітенціарну систему США відповідно до американської правової політики.

Слід вказати, що стан перебування громадян США за ґратами викликає гострі дискусії в середовищі фахівців з правової політики. Представники її традиційного напрямку Л. Глейз, Д. Кейбл, Б. Велш і П. Таппан наполягають на збереженні багатовікових традицій утримання в'язнів у тюрмах без особливої уваги до пошуків нових методів перевиховання вказаних осіб. Однак ліберали Б. Беннетт, К. Ворден, М. Мауер і К. Фокс виходять з необхідності підтримувати погляди экс-президента США Б. Обами на пошуки модернових методів виправлення в'язнів, особливо молодих правопорушників.

Очевидно, що американський досвід реформування в'язниць має сприяти реформуванню системи виправних закладів і в нашій державі. Однак спеціальні наукові дослідження вітчизняних учених щодо цього поки майже відсутні. Певні спроби звернутися до вирішення даної проблеми у першому наближенні зробили М. О. Турчина і Є. Ю. Полянський, однак цей процес потребує подальшого розвитку.

США мають розгалужену систему установ, які виконують покарання. На кожному рівні діє власна система карних закладів: федеральні виправні установи, тюрми штатів і муніципальні в'язниці. Федеральні в'язниці перебувають у веденні урядового Бюро виправних установ. Для них встановлено різні категорії, а саме: для неповнолітніх і малолітніх злочинців; для молодих і дорослих злочинців; для дорослих злочинців; для осіб, які відбувають короткострокове позбавлення волі; виправні установи для жінок; громадські центри нагляду за злочинцями; медичні центри, що надають допомогу злочинцям. Крім того, є класифікація в'язниць за рівнем охорони.

В'язниці максимальної безпеки забезпечені посиленою охороною для протидію бунту засуджених. Максимальний рівень охорони передбачено для того, щоб ізолювати засуджених від один від одного, а також від співробітників. У подібних закладах містяться найбільш небезпечні злочинці. Ув'язнені одягнені в спеціальну уніформу і ходять строем до їдальні і на роботу. Тюрми середнього рівня безпеки мають озброєну охорону, але в них немає високих стін. Засуджені в цих в'язницях можуть виводитися для робіт за її межами. Місцеві ж в'язниці призначені для утримання найменш небезпечних

злочинців, засуджених за хуліганство і дрібні крадіжки. Установами, що виконують покарання у відношенні неповнолітніх є молодіжні реформаторів і виховні школи. У них встановлюється відносно м'який режим утримання. Неповнолітні засуджені перебувають там протягом дня і мають працювати і навчатися), а на ніч відправляються додому. Такий порядок суттєво знижує негативні наслідки позбавлення волі, ефективно протидіє рецидиву.

В Америці у веденні міністерства юстиції та управлінь виправних установ штатів знаходяться в'язниці, виправні установи – тюремні ферми і майстерні, центри прийому, діагностики та класифікації ув'язнених, а також спеціальні медичні установи для лікування алкогольної та наркотичної залежності.

Рівень утримання ув'язнених в США незрівнянно вищий, ніж в більшості інших країн світу, адже стан американської економіки дозволяє надавати в'язням набагато кращі умови харчування, лікування, розміщення у камерах, ніж, скажімо, у пенітенціарних закладах України. У виправних установах типу «максі-максі», відомих по голлівудським фільмам, все обладнане електронними засобами контролю і спостереження задля реалізації курсу на цілковиту ізоляцію в'язня. Він перебуває в камері-одиначці, обладнаної душем і туалетом, отримує посилене харчування, але страждає від того, що не може спілкуватися з подібними собі людьми.

Взагалі, за переконанням багатьох дослідників, для тюремної системи США притаманна антигуманність. Парадокс даної системи в тому, що її сформували наприкінці XVIII століття духовні авторитети Суспільства друзів, тобто квакерів, які будували масову свідомість у дусі братської любові до ближнього. Однак квакерські всупереч власним ідеям гуманізму домоглися введення для значної частини території США антигуманної пенсільванської системи утримання в'язнів.

Пенсільванська система полягає в тому, що в в'язниці створюється особливий режим усамітнення і мовчання. Пенітенціарій спеціально пристосований до реалізації системи мовчання, звуки кроків заглушуються пробковими доріжками, в'язні і адміністрація повинні розмовляти напівголосно. Засуджені містяться в одиночних камерах. Колективна праця

забороняється, прогулянки організуються поодинокі в ізольованих ділянках двору пенітенціарія, контакти з зовнішнім світом повністю виключаються. За найменші порушення застосовуються тілесні покарання. Ця система страхітливе впливає на в'язня, пригнічує його психіку.

У 1820 році в США (м. Оберн) виникла нова тюремна система, в якій була зроблена спроба ослаблення негативних властивостей пенсільванською системи. Її утворили політики, які виходили з того, що в основі злочинності лежить лінь і прагнення людини ухилитися від роботи. Ув'язнені вночі містилися в окремих камерах, а вдень залучалися до роботи в загальних приміщеннях. Система абсолютного мовчання збереглася, проте спільне утримання днем на роботах і роз'єднання на ніч по камерах послаблювало негативний ефект впливу пенсільванської системи на психіку засуджених.

На початку XXI століття великою проблемою для тюремної системи США стає те, що уряд США взяв курс на скорочення бюджетних витрат на різні соціальні програми. Щоб полегшити навантаження на бюджет, в 80-і роки XX століття в США почалася приватизація в'язниць і масове будівництво приватних місць ув'язнення. Компанії, які володіють і керують в'язницями, таборами, слідчими ізоляторами функціонують на основі укладення контрактів з федеральним урядом і урядовцями штату. На кожного ув'язненого керуюча компанія отримує з бюджету гарантовану суму грошей. Прихильники такої системи утримання в'язниць впевнені, що вона дозволить підвищити ефективність і надійність пенітенціарної системи. Противники ж додержуються іншого погляду на це і застерігають, що керуючим компаніям буде вигідно економити на охороні, експлуатувати дармову робочу силу і сприяти продовженню строків ув'язнення.

У виправних установах США розроблена низка програм, що мають на меті зниження рівня злочинів. Робота з засудженими починається відразу ж після надходження до виправної установи. Соціальний працівник спільно з іншими службами проводить діагностику новоприбулого засудженого з метою підбору для нього індивідуальної програми. Метою соціальної роботи в умовах виправних установ є доведення до ув'язненої особи догми про необхідність

змінити їх долю. Соціальні працівники допомагають засудженим усвідомити це через повсякденну роботу з ними, яка спрямована на припинення проявів насильства, азартних ігор, расових конфліктів і зловживань наркотиками і алкоголем.

Наступний етап роботи соціальних працівників з ув'язненими полягає у прищепленні їм навичок, корисних не лише за ґратами, а й після виходу на волю, коли ці люди мають пошукати роботу, житло, продукти харчування, транспорт та ін. Водночас соціальні робітники намагаються встановити зв'язки з родичами в'язнів, щоб заручитися їхньою підтримкою у подоланні негативних наслідків тимчасового перебування засудженої особи поза межами сім'ї. Головна мета програм – допомогти засудженим за участю соціального працівника проаналізувати свою поведінку і визнати відповідальність за скоєний злочин.

Особливо пильний нагляд за ув'язненими здійснюється представниками служби умовного звільнення. Її соціальні працівники збирають інформацію про правопорушників шляхом проведення бесід з клієнтом та його жертвами, аналізують його контакти з власною родиною і роботодавцем. Про отримані юридичні факти сповіщають суддів, щоб допомогти їм прийнятті рішення про умовно-дострокове звільнення правопорушника.

У США існує програма «Відшкодування завданих збитків». В цьому випадку йдеться про крадіїв, які на очній зустрічі з жертвою під керівництвом соціального працівника проводять обговорення умов відшкодування завданих збитків. Оскільки відшкодування збитків потребує великих коштів, яких у в'язнів немає, уряд США протягом десятиліть реалізує політики комерціалізації пенітенціарної системи. Нині тюремна система США активно використовує примусову працю, річний оборот якої перевищує 70 мільярдів доларів. Більшість в'язниць у США – приватні. Під владою вісімнадцяти корпорацій перебувають 100 000 ув'язнених в 27 штатах.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх раціонального застосування у процесі поглибленого вивчення мовної та культурної політики Франції, рухів націотворення у бездержавних етносів,

дослідження політики пам'яті. Певні моменти нашого дослідження можуть зацікавити з огляду на подальший розвиток наукових та культурних контактів України з Францією.

Апробація результатів дослідження. Окремі аспекти даної теми доповідалися на Міжнародній конференції «Становлення сучасної Української держави: роль європейських цінностей у формуванні демократичного буття» (2023 р.).

Структура дипломної роботи побудована за предметно-хронологічним принципом та відповідає поставленій меті, предмету і завданням нашого дослідження. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів основної частини, загальних висновків, списку використаних джерел і літератури, який містить 70 найменувань. Обсяг кваліфікаційної роботи складає 110 сторінок.

РОЗДІЛ 1.

СТАН НАУКОВОЇ РОЗРОБКИ ПРОБЛЕМИ

1.1. Історіографія проблеми

Увесь процес поступового розвитку американського права охоплює чотири етапи¹: Перший етап – від початку колонізації Північної Америки у першій половині XVII ст. до завоювання незалежності колоній наприкінці 80-х років XVIII ст. Його основним змістом було використання колоністами англійського права на свій розсуд. Другий етап – від виникнення незалежної американської федеративної держави наприкінці 80-х років XVIII ст. до початку Громадянської війни першої половини 60-х років XIX ст. Основним його змістом виявилось становлення самостійної американської системи права. Третій етап – після Громадянської війни 1860-1865 рр. до Другої світової війни 1939 – 1945 рр. Кризові процеси обумовлюють внесення в американське право суттєвих змін. Четвертий етап охоплює період від 1946 р. до наших днів. Його основним змістом є набуття американською правовою системою сучасного вигляду. Перший етап². Право США посідає особливо важливе місце в англоамериканській правовій сім'ї і тому заслуговує на докладний розгляд, який тільки видається можливим у рамках моєї наукової роботи. І не тільки тому, що за своїм економічним і воєнним потенціалом, як і політичним впливом, США належать до однієї із найбільш могутніх держав світу. Упродовж 200 років незалежного розвитку американське право набуло настільки багато своєрідності, що почало значно відрізнитись від англійського зразка. На відміну від Англії, США мають свою писану Конституцію, яка визначає державний устрій країни як федеративної держави. Вона містить перелік основних прав і свобод громадян, дотримуватись яких зобов'язані законодавець, суди та виконавча влада. Крім того, особливий характер політичних ідеалів засновників американських штатів, расова, релігійна та

¹ Glushko, A (2016). Doing Well And Doing Good: The Case For Privatising Prisons. Policy, 32, 1.

² Бек, У. (2015). Влада і контрвлада у добу глобалізації. Нова світова політична економія. Київ: Ніка-Центр, 31.

культурна різноманітність, величезна територія і перш за все вражаючий динамічний соціальний і економічний розвиток багато в чому сприяли тому, що вивчення методів та рішень, розроблених американським правом, притягує значно більший інтерес для юриста континентальної Європи, ніж вивчення англійського права, яке часто все ще продовжує дбайливо пестити власні традиції³. Заселення Північноамериканського континенту почалось у першій половині XVII ст. Спочатку у Вірджинії, а потім і в інших регіонах східного узбережжя виникли невеликі колонії. Вони не мали скільки-небудь постійного спілкування між собою і не були міцно зв'язані з Англією. У ті далекі часи перші поселенці в основному боролись з природою та індіанцями за виживання. А тому у юристах тоді не було особливої потреби. Крім того, у більшості колоній, як, наприклад, у Массачусетсі і Пенсільванії, керівництво було в руках релігійної общини і всі спори вирішувало духовенство на основі Біблії, а не юристами на основі загального права. З⁴ початком XVIII ст. ситуація починає змінюватись. Посилюються торгові зв'язки між колоніями та із закордоном, особливо з Англією, і теократична верхівка втрачає свою керівну роль. Поступово складається юридичний стан⁵. До нього належать у своїй більшості юристи, які отримали освіту у лондонських школах-гільдіях ще до переселення в США. Все більше розповсюдження отримують праці англійських правознавців, особливо «Коментарі до англійських законів» Блекстона. Ця книга розійшлась у колоніях майже так же швидко, як у густонаселеній метрополії. В середині 3 XVIII ст. зароджується американський рух за незалежність як відповідна реакція на колоніальну експансію Англії.

У числі лідерів руху перебувають і юристи. Серед 56 осіб, які підписали Декларацію про незалежність 1776 р., було 26 юристів. Ще до завоювання незалежності серед американських поселенців зміцніла думка, що у кожній колонії у принципі повинне діяти англійське загальне право і спеціально видані

³ Ягунов Д. (2011). Реабілітація злочинців як мета покарання: атавізм або вимушена необхідність? Актуальні проблеми держави і права, 60, 145-153.

⁴ Banking on Bondage: Private Prisons and Mass Incarceration. November 2, 2011. American Civil Liberties Union. <www.aclu.org> (2020, July, 12) [in English]

⁵ Ткаченко К. Від конкретного до загального: історія американського в'язня. Київ: К.І.С., 2011. 134 с.

для них англійські закони. Було визнано також, що загальне право не застосовуватиметься, якщо воно суперечитиме місцевим умовам даної колонії⁶. Спираючись на ці принципи, американські суди вже в колоніальний період багато в чому модернізували англійське загальне право. Так, наприклад, в Англії існувало правило, згідно з яким власник земельної ділянки відповідав за збиток, нанесений його худобою земельній ділянці сусіда, навіть у тому випадку, якщо це трапилось не з його провини. Таке правило було доречним для густонаселених територій, оскільки завдяки йому від власників худоби можна було вимагати утримувати свою худобу за огорожею і таким чином уникати нанесення збитків сусідам⁷. Інша справа – Америка з її величезними незаселеними просторами, які могли бути придатними лише пасовищ. А тому тут отримав розвиток інший принцип. Не власник худоби, а власник будівель, лісів чи сільськогосподарських культур повинен захищати свою власність огорожами від худоби сусіда. Настільки ж невідповідним виявилось і гірниче регулювання по англійському праву⁸. В ситуації, коли «золота лихоманка» миттєво перетворює до того пустельні місцевості на людське море із десятків тисяч шукачів дорогоцінного металу, потрібні зовсім інші регулюючі норми для розмежування прав гірничих добувачів, ніж ті, що діяли на той час в Англії.

Ці та інші приклади із історії американського права наглядно показують, як сильно зміст права залежить від існуючих кліматичних, географічних, економічних і соціальних умов і як ці умови можуть змінювати зміст права⁹. Англійське загальне право отримало офіційне визнання у кожному штаті. У більшості колоній ще у XVII ст. було видано збірник законодавчих актів. У 1648 р. було складено законодавчий збірник «Права і свободи Массачусетсу», який вплинув на кодифікації, проведені і інших колоніях. Цей збірник відобразив загальну для колоній тенденцію до спрощення англійського

⁶ Шматко І. Зміна ідеології. Уряд США більше не буде використовувати приватні тюрми // Політична критика. 24.09.2016

⁷ Чіпмен, Нортон П. Жахи повстанської в'язниці Андерсонвіль. Сан-Франциско: Банкрофт, 1891.

⁸ Дженовейс, Тед і Х'ю Х. Дженовейс (ред.). Ідеальна картина пекла: розповіді очевидців ув'язнених громадянської війни з 12-ї Айови. Айова-Сіті: University of Iowa Press, 2001.

⁹ Макелрой, Джон. Андерсонвіль: Історія військових в'язниць повстанців Толедо: Д. Р. Локк, 1879.

загального права з тим, щоб воно було зрозуміле поселенцям. До збірників, виданих пізніше в інших колоніях, було включено не тільки правові розпорядження, але й пуританські звичаї і морально-релігійні принципи, що отримали визнання в колоніальних судах¹⁰. Таким чином, на першому етапі розвитку американської системи права воно характеризувалось наступними особливостями:

1. Воно носило більш спрощений характер у порівнянні з англійським.
2. Більш спрощеною і швидкою виявилась і судова процедура в колоніях.
3. Створювались норми, обумовлені потребами життя нової країни.
4. Вносились зміни до змісту деяких норм англійського права, обумовлені специфікою життя американських колоній.
5. Спостерігалась більша сприйнятливність до оновлення та розвитку.
6. Включення до американського права норм, сформованих під впливом релігійних поглядів поселенців.
7. Поява значних розбіжностей у правовому регулюванні у кожному із штатів, обумовлених різноплановим впливом численних чинників. Американська революція – боротьба за незалежність – поклала початок другому етапу розвитку американської правової системи і виникнення самостійної американської держави.

Найважливішу роль у цьому процесі відіграли континентальні конгреси. Перший Континентальний конгрес відбувся у 1774 р. Він зібрав 56 представників від 12 штатів (окрім Джорджії)¹¹. В ухваленні рішень із різних питань кожен штат мав по одному голосу. Незважаючи на те, що конгрес засудив англійську колоніальну політику, ідея про власну державність була тільки висунута. Другий Континентальний конгрес відбувся у 1776 р. Він зібрав уже представників від усіх 13 штатів. На ньому було ухвалено історичне рішення про організацію збройних сил і про призначення генерала Д. Вашингтона головнокомандувачем американською армією. Конгрес

¹⁰ Ренсом, Джон. Щоденник Андерсонвілля [Архівовано 23 лютого 2022 у Wayback Machine]. Оберн, Нью-Йорк: Автор, 1881.

¹¹ Ранзан, Девід, ред. Вживання в Андерсонвілі: спогади одного в'язня про найвідоміший табір громадянської війни. Джефферсон, NC: М Чіпмен, Нортон П. Жахи повстанської в'язниці Андерсонвіль. Сан-Франциско: Банкрофт, 1891.

запропонував колоніям самостійні органи влади, зокрема, – власні уряди. У зв'язку з цим, у тому ж – 1776 – році розпочався процес ухвалення штатами конституцій. Усі конституції починались з декларації прав або з білля про права, в яких перераховувались традиційні для англійських підданих права і свободи. Деякі конституції закріплювали права, якими не володіли англійці, зокрема, свобода друку і виборів. Усі конституції проголошували принцип розподілу влади. У 1776 р. Конгрес прийняв найважливіший історичний документ – Декларацію незалежності, яка проголосила розрив із метрополією та заклала фундамент американської самостійної державності¹². Після проголошення незалежності США у 1776 р., незважаючи на сильні антианглійські настрої, англійське загальне право зберегло свою чинність уже в правових системах штатів. Багато положень англійського загального права було рецепійовано за допомогою відповідних положень конституцій штатів або інших законодавчих актів. При цьому сприйняті були тільки ті норми, які не суперечили чинному праву штатів.

Найважливішим кроком на шляху формування самостійної правової системи США було ухвалення писаної федеральної Конституції, яка юридично оформила перемогу колишніх колоній над британською короною і утворення нової суверенної держави – Сполучених Штатів Америки. Конституція США була ухвалена 17 вересня 1787 р. Хоча вона і несе на собі відбиток тієї історичної епохи, у якій розроблялась і ухвалювалась, Конституція є чинною і сьогодні¹³. За більш ніж двохсотрічну історію існування до Конституції США було внесено лише 27 поправок. Конституція заклала принципи нового державного утворення північноамериканських штатів і надалі американської державності аж до теперішнього часу. Конституція США закріпила республікансько-президентську форму правління, засновану на принципі розподілу влад, а також федеральну форму державно-територіального устрою. Вона визначила при цьому нові відносини між федеральним центром і штатами,

¹² Дженовейс, Тед і Х'ю Х. Дженовейс (ред.). Ідеальна картина пекла: розповіді очевидців ув'язнених громадянської війни з 12-ї Айови. Айова-Сіті: University of Iowa Press, 2001.

¹³ Ренсом, Джон. Щоденник Андерсонвілля [Архівовано 23 лютого 2022 у Wayback Machine.]. Оберн, Нью-Йорк: Автор, 1881.

з одного боку, та між штатами – з іншого. Верховний суд набув функції конституційного нагляду, що дозволяє йому визнавати окремі акти президента і Конгресу неконституційними. Судовий прецедент як джерело конституційного права доповнює зміст Конституції. Конституція має безумовний пріоритет над законами штатів щодо того, що входить до сфери її регулювання. Отже, Конституція США є видатним політико-правовим актом, що значно вплинув на конституційний розвиток багатьох держав світу. У ході ратифікації штатами Конституції було порушено питання про необхідність доповнення прийнятого тексту положеннями про громадянські права, оскільки вона містила лише загальні положення про гарантії статусу прав громадянина, через що деякі штати відмовлялись її ратифікувати¹⁴.

У 1789 р. перший Конгрес федерації прийняв проект загальнодержавного Білля про права, який містив громадянські права і свободи, що було схвалено у тому ж році¹⁵. У Білі про права було закріплено основні демократичні права і свободи політичного характеру: свобода віросповідання, слова, друку, зборів і петицій, гарантії громадянської і особистої недоторканності житла, паперів і майна. У 1791 р. він був ратифікований штатами. У першій половині ХІХ ст. посилювався вплив передового і привабливого для свого часу французького законодавства, особливо в колишній французькій колонії – Луїзіані. Зв'язок права США з англійським загальним правом на якийсь час почав слабшати. У Луїзіані зберігся вплив законодавчих норм, створених на французький зразок, зокрема, Цивільного кодексу, складеного у 1825 р. за моделлю Кодексу Наполеона¹⁶. Проте в цілому зміни, що вносились до законодавчих актів Луїзіани, особливо у сфері торгового права і цивільного процесу, йшли у напрямі їх американізації. Законодавство окремих штатів також вносило істотні зміни в нормативний зміст загального права. Часто поселенці прибули до Америки через ущемлення в Європі їхніх політичних, релігійних та

¹⁴ Ранзан, Девід, ред. Вживання в Андерсонвілі: спогади одного в'язня про найвідоміший табір громадянської війни. Джефферсон, NC: McFarland and Company, 2013.

¹⁵ Спенсер, Амброуз. Розповідь про Андерсонвіль [Архівовано 23 лютого 2022 у Wayback Machine.]. Нью-Йорк: Харпер, 1866. cFarland and Company, 2013.

¹⁶ Спенсер, Амброуз. Розповідь про Андерсонвіль [Архівовано 23 лютого 2022 у Wayback Machine.]. Нью-Йорк: Харпер, 1866.

економічних прав. Тому вже на початку ХІХ ст. політичні погляди членів парламентів штатів виявились під сильним впливом ідеї побудови егалітарного й демократичного суспільства у її найбільш радикальному вираженні. У 30-ті роки ХІХ ст. у низці штатів були ухвалені закони, які «почистили» англійське земельне, сімейне та спадкове право від феодальних пережитків. У багатьох штатах було ухвалено акти, відповідно до яких будь-який громадянин, що не здійснював кримінальних злочинів, міг отримати професію юриста.

Конституція США містить ряд положень або безпосередньо кримінально-правового характеру, або мають відношення до кримінального права. Серед них такі, наприклад, як заборона на видання законів, що мають зворотну силу, на застосування жорстоких і незвичайних покарань, на позбавлення життя, свободи і власності без законного судового розгляду та ін. В Конституції (розд. 3 ст. 111) навіть закріплено визначення такого злочину, як зрада¹⁷.

У США немає федерального КК в його загальноприйнятому розумінні.

Актом Конгресу від 25 червня 1948 р. основна маса раніше діючого законодавства була, як сказано в ньому, «переглянута, кодифікована» і включена в формі закону в розд. 18 Зводу законів США (далі - СЗ) «Злочини і кримінальний процес». Частина 1 цього розділу («Злочини») налічує 92 глави, хоча номер останнього розділу - 123: інші глави пропущені. Формально вона не має ні Загальною, ні Особливої частини. Фактично ж перший розділ («Загальні положення») - міні-Загальна частина, так як вона складається всього лише з 22 статей, більшість яких містить визначення використовуваних в зазначеному розділі термінів. Крім того, три статті (ст. 2, 3 і 4) присвячені інституту співучасті, а одна (ст. 17) - неосудності. Решта глави розташовані в алфавітному порядку. Тому на початку виявилися статті про відповідальність за посягання на тварин і рослини (гл. 3), в середині - про вбивство (гл. 51), а в кінці - про відповідальність за тероризм (гл. 113В), зраду (гл. 115) і військові злочини (гл. 118).

Однак далеко не всі кримінально-правові норми навіть загального характеру зібрані в ч. 1 розд. 18 СЗ. Присутні вони і в ч. 2 цього розділу, де

¹⁷ Parsons, Responsibility for Crime, pp. 9.

розглядаються питання покарань (пробації, штрафу і тюремного ув'язнення - гл. 227, а також страти - гл. 228) і розкидані майже по всіх інших 49 розд. Всього ж їх близько 3 тис. Настільки величезна кількість кримінально-правових положень - результат казуїстики, описового характеру норм, наявності застарілих і навіть архаїчних положень і в цілому - невпорядкованості законодавства. Так, наприклад, налічувалося понад 130 статей, що відносяться до крадіжки і шахрайства, близько 90 - до підробки та фальсифікації і т.п.

Понад 70 термінів використовується при описі суб'єктивної сторони злочину, що стало значною мірою наслідком відсутності загального визначення вини та її форм. Зазначені та інші недоліки федерального кримінального законодавства¹⁸ дають підстави американським вченим піддавати його нищівній критиці. Одні (Браун і Шварц) говорять, що воно знаходиться в «хаотичному стані», інші (Зіглер) - що воно є «фактично непридатним для використання і, безсумнівно, несправедливим». Звичайно, такий стан законодавства не могло не викликати стурбованості влади. Було зроблено кілька спроб його реформування, але всі вони виявилися безуспішними.

Однак було зроблено кілька важливих кроків на шляху реформування федерального законодавства, але тільки в області інституту покарання. У 1984 р. адміністрація Р. Рейгана провела через Конгрес так званий Комплексний закон про контроль над злочинністю, який в дусі жорсткої кримінальної політики передбачає заходи боротьби з небезпечними злочинцями і рецидивістами, регулює інші питання. Частина цього закону - Закон про реформу покарань, на підставі якого було створено Комісію з покаранням. Вона розробила основні напрямки за призначенням покарань, опубліковані в формі керівництв, які були покликані усунути різнобій в призначенні покарань за федеральні злочини¹⁹. У 1994 р був прийнятий Закон про боротьбу з насильницькою злочинністю, охарактеризований як самий репресивний в сучасній історії США: він збільшив число випадків застосування смертної кари до 63.

¹⁸F.H. Wines, Punishment and Reformation, pp. 107.

¹⁹ Prisons and Child Saving Institutions, pp. 1-67; A. C. Hall, Crime In Its Rela

Велику роль в регулюванні кримінально-правових відносин на федеральному рівні грають підзаконні акти, які видаються Президентом, міністерствами і відомствами федерального уряду²⁰. Як правило, ці акти деталізують, конкретизують норми федеральних законів. Але іноді і самі вони встановлюють кримінальну відповідальність за ті чи інші діяння.

Дія федерального кримінального законодавства є обмеженим. Якщо говорити в загальному, то, по-перше, воно застосовується у разі вчинення злочинів з так званим «федеральним елементом»: щодо федеральних посадових осіб (наприклад, вбивство, заподіяння тілесних ушкоджень, перешкоджання виконанню службових обов'язків) або в зв'язку з виконанням ними своїх службових обов'язків (наприклад, хабарництво і розкрадання); за злочини, що зачіпають інтереси кількох штатів (наприклад, викрадення автомобілів і перегін їх з одного штату в інший або збут наркотиків); за посягання проти федеральних установ і служб (наприклад, пошти) або Сполучених Штатів в цілому (зрада, шпигунство та ін.). По-друге, воно застосовується у разі вчинення будь-якого злочину, але яке відбулося на територіях федерального значення (національні парки, заповідники, судна, що плавають під американським прапором у відкритому морі, а також знаходяться в польоті в повітряному просторі над відкритим морем, військові об'єкти і ін.)²¹. Якщо на цих територіях здійснюється посягання, яке федеральним законодавством не передбачається, то за аналогією застосовується право штату, де такі території розташовані. Основними джерелами кримінального законодавства штатів є Конституція США, конституції штатів, кримінальні закони, перш за все КК, і підзаконні акти.

Жоден нормативний акт, що видається в штатах, не може суперечити Федеральній конституції. Що стосується карному праву конституції штатів

²⁰ Wines, Punishment and Reformation, ption, ption, pp 117ff

²¹ F.H. Wines, Punishment and Reformation, chaps. v-vi. George Ives A History of Penal Methods, chap. i. Maurice Parmelee, Criminology, pp. 357-72. J. F. Stephen, A History of the Criminal Law of England, especially Vol. I, chap. Xiii.

мають як схожість з нею, так і відмінності від неї²². Загальне полягає в тому, що вони як правило закріплюють вище перелічені положення Конституції країни. Відмінності полягають в тому, що вони містять або більш детальну їх регламентацію, або положення, яких в ній немає. Наприклад, в Конституції штату Орегон (ст. 40 розд. 1) зазначається, що покаранням за тяжке вбивство при обтяжуючих обставинах повинна бути смертна кара, що призначається на підставі одностайної думки присяжних; в іншому випадку призначається довічне тюремне ув'язнення з мінімальним терміном відбування покарання.

Взагалі в конституціях штатів питань покарання приділяється велика увага²³. Це стосується цілей покарання, видів вироків і способів їх приведення у виконання. Наприклад, в Конституції штату Арізона сказано, що смертна кара повинна виконуватися з використанням задушливого газу. Однак в конституціях деяких штатів можна зустріти положення більш загального характеру, причому вельми важливі. Наприклад, Конституція штату Огайо забороняє залучати до відповідальності і карати за одні і ті самі злочини двічі (ст. 10), а також видавати особу за злочин, скоєний в цьому штаті (ст. 12)²⁴.

²² The Public Records of the Colony of Connecticut, Vol. I, pp. 509ff. The Charter and Laws of Pennsylvania, 1682-1700, pp. 14-15. Colonial Laws of New York, Albany, 1894, I. B. J. von, Vol. I, pp. 6ff

²³ Leaming and Spicer, The Grants, Concessions and Original Constitutions of the Province of New Jersey, pp. 382-411. Charter and Laws of Pennsylvania, pp. 107ff.

²⁴ Laws of the Colony of New York, 1788, chap 37, sec. 1, Greenleaf Edition,

1.2. Джерельна база дослідження

Поширені уявлення про суд присяжних базуються на відомих нам кінофільмах та серіалах, в яких наведені приклади того, як функціонує суд присяжних, зображений його вплив на вирішення справи²⁵, винесення доленосних рішень, а також показано про драматичну роль присяжних у здійсненні правосуддя. На перший погляд може здатися, що інститут присяжних – це суд емоцій. Це й не дивно, оскільки під час розгляду справи захисники, адвокати на психологічному рівні звертаються до присяжних, апелюють до їхніх емоцій та використовують їх на свою користь. Однак правова природа інституту присяжних є дещо іншою. Суд присяжних – це форма здійснення судової влади безпосередньо громадянами шляхом їхньої участі у здійсненні правосуддя²⁶. Як самостійний соціально-політичний інститут суд присяжних представлений колегією присяжних засідателів та професійного судді чи суддів. Форми участі народу у здійсненні правосуддя вдосконалювалися впродовж тривалого часу. Свій початок інститут суду присяжних взяв у Франції та Англії. Саме завдяки цим країнам згодом у світі сформувалися дві основні моделі суду присяжних: класична (англійська) та змішана (французька або континентальна).

Коли ми чуємо «суд присяжних», більшість одразу уявляє трибуну з 12 людьми, які уважно слухають емоційну промову адвоката і вирішують долю підсудного. Ця картинка є прикладом англо-американської системи суду присяжних. Хоча свій початок ця система взяла в судах Англії та Уельсу, наразі суд присяжних в США є найрозвиненішим і найбільш використовуваним у світі.

У США існує Велике та мале журі²⁷. Як правило, англо-американська система передбачає розгляд справ професійним суддею та самостійною колегією суду присяжних, яка включає 12 осіб (мале журі). Велике журі зазвичай включає від 16 до 23 осіб. Завдання Великого журі полягає в тому,

²⁵ Colonial Laws of New York, Albany, 1894, Vol. II, pp. 745-6, 920.

²⁶ SLaws of the State of New York, 1776-1797, Greenleaf Edition, 1792, Vol. II, pp. 52-54; Vol. III, pp. 291.

²⁷ See the biographies of Rousseau, Diderot and Voltaire written by John Morley.

щоб визначити обґрунтованість притягнення особи до кримінальної відповідальності та затвердити або спростувати обвинувальний акт прокурора. Велике журі відіграє важливу роль під час захисту громадян від необґрунтованого обвинувачення та блокування будь-якого безпідставного кримінального переслідування.

За англо-американською системою присяжні самостійно вирішують основне питання справи: «Чи винний підсудний?». Цій системі притаманне ухвалення присяжними невмотивованого вердикту. Тобто рішення про винуватість або невинуватість підсудного приймає колегія присяжних, а безпосередньо вирок і покарання проголошує професійний суддя. На основі цього існує практика, коли присяжні виносять виправдувальний вирок, хоча фактично наявність у діях обвинуваченого ознак кримінального діяння була доведена безперечними доказами. Такий вердикт називається «нуліфікуючий вердикт» – це право присяжних на винесення виправдувального вироку, який суперечить наведеним доказам²⁸. Водночас більшість професійних суддів та юристів виступають проти цього права, обґрунтовуючи свою позицію тим, що присяжні є суддями «факту», а не емоцій, тоді як професійні судді є суддями права.

У Сполученому Королівстві для того, щоб стати присяжним та брати участь у судових засіданнях, особа повинна відповідати певним критеріям: бути віком від 18 до 70 років, проживати у Сполученому Королівстві не менше ніж 5 років і бути включеною до списків виборців. У США список вимог до присяжних дещо більший. Окрім вікових і територіальних критеріїв, особа повинна не мати дискваліфікаційних ознак психічного або фізичного стану та ніколи не бути засудженою за вчинення злочину²⁹. Для внесення громадян до списків присяжних у США, наприклад, кожний окружний суд випадковим чином обирає імена громадян зі списків зареєстрованих виборців та людей з водійськими посвідченнями, які проживають у цьому окрузі. До потенційних

²⁸ Leslie Stephen, *History of English Thought in the Eighteenth Century*; as well as an excellent summary of philosophical works from this period in Robinson and Beard, *Development of Thought in Europe*, Vol. 1, pp. 157-82, and Cambridge Modern History, Vol. VI II, ch. I.

²⁹ Parsonage M., *The Principles of Anthropology and Sociology in Their Relation to Criminal Procedure*, pp. 10-16.

присяжних засідателів направляється форма для їх попередньої оцінки, де необхідно відповісти на питання про громадянство, інвалідність, здатність розуміти англійську мову, а також чи є у них якісь інші умови, що не дозволяють їм бути присяжним засідателем. Якщо опитані особи визнаються кваліфікованими на підставі опитування, суд видає наказ про їх зарахування до списків присяжних.

Якщо судовий процес проходить за участю суду присяжних, відбувається ретельний відбір осіб до його складу. Зокрема, у США відбувається випадковий відбір зі списку виборців спеціальною комп'ютерною програмою або за допомогою спеціальних консультантів, які забезпечують рівність всіх громадян. Після цього суддя у присутності сторін до засідання проводить допит кандидатів у присяжні з метою перевірки на адекватність, незацікавленість і неупередженість для формування попереднього списку. Далі відповідно до процедури надсилається повістка до суду, після чого особа повинна підтвердити участь або прохання перенесення з поважної причини телефоном³⁰.

Присяжним, як і всім учасникам судового процесу, надаються гарантії на час виконання ними обов'язків у суді. Зокрема, час виконання присяжними обов'язків у суді зараховується до трудового стажу. За особою, яка виступає присяжним, у процесі розгляду справи зберігаються всі гарантії та пільги за основним місцем роботи. Також українське законодавство забороняє звільнення присяжних з роботи або переведення на іншу роботу без їхньої згоди. Присяжним відшкодовуються витрати на проїзд до місця судового розгляду, винаймається житло та виплачуються добові. У разі потреби до присяжних можуть застосовуватися заходи безпеки³¹.

Присяжному за час виконання ним обов'язків у суді передбачена винагорода, яку розраховують, виходячи з посадового окладу судді місцевого суду, враховуючи фактично відпрацьований час, до якого входить ознайомлення присяжного з матеріалами судової справи, в якій він бере участь

³⁰ Robert Waugh, Notice of Original and Consistent Proposals for the Improvement of Prison Discipline in Philadelphia and Reform of the Penitentiary of the Code of Pennsylvania, Philadelphia, 1810, p. 24.

³¹ Roberts Vaux, Notices, pp. 8-9; SLetch o f the Princi pal Transactions o f the Philadel plira So ciety for Alleviating the 4liserirs o f Public Prisous, Phila- delphia, 1859, p. 3.

як присяжний; участь присяжного в судовому засіданні; перебування присяжного у нарадчій кімнаті; час очікування присяжним початку судового засідання, визначеного у процесуальному документі, у разі зміщення графіку засідань в суді (з часу, визначеного у процесуальному документі, до фактичного початку судового засідання). Однак винагороду присяжному виплачують лише на підставі письмової заяви присяжного.

За неналежне виконання своїх обов'язків під час розгляду справи присяжних може бути притягнуто до відповідальності. Наприклад, у США присяжний, який пропустив судовий розгляд, просто розміщується у відбірковій базі та викликається іншим разом³². Проте свідоме ігнорування обов'язку присяжного без пояснення призведе до суворих покарань, які можуть включати накладання штрафу або тюремне ув'язнення за неповагу до суду. Наприклад, за серйозні порушення обов'язків присяжних розмір штрафних санкцій в Англії сягає 1000 фунтів стерлінгів (близько 31 800 грн) та/або 2 роки ув'язнення.

У 2019 р. у США був показовий випадок, коли в перший день судового розгляду один з присяжних проспав засідання і не повідомив про це суд. Суддя звинуватив присяжного у неповазі до суду і відправив до в'язниці на 10 діб, а також наклав на нього 150 годин громадських робіт та оштрафував на 223 долари. Окрім тюремного терміну, громадських робіт і штрафу, суд зобов'язав присяжного написати лист з вибаченнями (принаймні зі 100 слів).

Суд присяжних в Англії та США підтвердив свою ефективність. Як показує статистика, у США на рік присяжні виносять близько 160 тис. вердиктів. Статистичні дослідження демонструють, що у разі розгляду справи за участю присяжних є більше шансів на винесення виправдувального вироку, ніж перед судом магістрату (на 40% в судових засіданнях присяжних, у порівнянні з 25% в судах магістрату).

Нижче наведемо приклади найголосніших злочинців, серійних вбивць з XX по XXI століття.

³² Caleb Lownes. An Account of the Alteration and Present State of the Petal Laws of Pennsylvania, Philadelphia, 1792, pp. 5.

Генрі Говард Холмс (або Г.Г. Холмс) 1886–1894 9–230+Перший офіційно зафіксований американський серійний убивця³³. Один з найпопулярніших образів серійного вбивці у популярній культурі. Таку знаменитість йому приніс спосіб убивств своїх жертв та їх кількість: Холмс сконструював так званий «Дім смерті» (або «Дім убивств»), де у різних місцях були розташовані різні пастки, які вбивали гостей «дому». Образ Холмса було покладено в основу відомого серійного вбивці з серії кінофільмів Пила — Джона Крамера. Холмса було страчено у 1896 році.

Джейн Топпан 1885–1901 31 американська серійна вбивця, що працювала у лікарні та вбивала своїх пацієнтів отруюючи їх³⁴. Мотив своїх злочинів вона пояснювала бажанням стати наймасштабнішою серійною вбивцею в історії. Була визнана психічно хворою та померла у психлікарні.

Дельфіна Лалорі 1831–1834. Одна з найбільш жорстоких серійних убивць в історії США. Жорстоко катувала та вбивала своїх чорношкірих рабів. Померла між 1842 та 1849 роками.

Вільям Джордж Бонін, також відомий як Вбивця з автостради, був американським серійним вбивцею та двічі умовно-достроково звільненим сексуальним злочинцем, який скоїв зґвалтування, тортури та вбивство щонайменше двадцяти одного молодого чоловіка та хлопця в серії вбивств у південній Каліфорнії. з травня 1979 року³⁵.

Патрік Уейн Кірні, також відомий як Вбивця зі сміттєвих мішків, - американський серійний вбивця та некрофіл, який убив щонайменше 21 хлопчика та молодого чоловіка з 1962 по 1977 рік у південній Каліфорнії.

Ерл Леонард Нельсон, також відомий у ЗМІ як Людина-горила, Вбивця горил і Темний душител, був американським серійним убивцею, гвалтівником і некрофілом, який вважається першим відомим серійним сексуальним убивцею ХХ століття.

³³ Lownes, op. cit., Report of the Commissioners ont the Penal Code, 1828, p. 13.

³⁴ William Bradford, An Inquiry How Far the Punishmentt of Death Is Necessary in Pennsylvania, With Notes and Illustrations, Philadelphia, 1793 p. 20.

³⁵ Constitution of Pennsylvania, 1776, Chapter II, Sections.

Рональд Джозеф Домінік, відомий як Душитель Байо, - американський серійний вбивця та гвалтівник, який убив щонайменше 23 чоловіків і хлопчиків у штаті Луїзіана між 1997 і 2006 роками³⁶. 23 вересня 2008 року Домінік був визнаний винним і засуджений до кількох термінів довічного ув'язнення без права звільнення .

Хуан Вальєхо Корона був мексиканським серійним вбивцею, якого було визнано винним у вбивстві 25 мігрантів-робітників, знайдених похованими в персикових садах уздовж річки Фезер в окрузі Саттер, штат Каліфорнія, США, у 1971 році. У той час його злочини вважалися одними з найвідоміших в історії США.

Дін Арнольд Корлл - американський серійний вбивця та гвалтівник. У 1970-1973 роках з допомогою двох спільників викрав, згвалтував та вбив щонайменше 28 хлопців у м. Х'юстон, Техас. Був убитий одним із спільників у серпні 1973 року.

Джон Вейн Гейсі - американський серійний вбивця. За вбивство і згвалтування принаймні 33 хлопців і підлітків у 1972-1978 роках засуджений до смертної кари³⁷. Став відомий у пресі, як вбивця-клоун. Страчений у травні 1994 року.

Тед Банді; нар. 24 листопада 1946 - 24 січня 1989 - американський серійний убивця, гвалтівник і некрофіл, визнаний винним у вбивстві у 1974-1978 роках 30 жінок, хоча справжня кількість жертв залишається невідомою і ймовірно сягає за 100. Вважається одним з найжорстокіших серійних вбивць в історії США.

Рендалл Brent Вудфілд - американський серійний вбивця, серійний гвалтівник, викрадач, грабіжник і грабіжник, якого ЗМІ прозвали Вбивцею I-5 або Бандитом I-5 через злочини, які він скоїв уздовж коридору Interstate 5, що проходить через Вашингтон, штат Орегон. і Каліфорнія.

Ренді Стівен Крафт - американський серійний вбивця та гвалтівник, відомий як «Вбивця карток показників», «Душильник із Південної Каліфорнії»

³⁶ The Statutes at Large of Pennsylvania, Vol. XII, pp.

³⁷ Ibid. Vol. XIII, pp. 246, 250-51; Ibid., pp. 523-5; Ibid., Vol. XV, pp.

та «Вбивця з автостради», який згвалтував, катував і вбив щонайменше шістнадцять молодих чоловіків між 1972 та 1983 роками, більшість з яких якого він убив у Каліфорнії.

Джеффри Лайонел Дамер - американський серійний вбивця, жертвами якого стали 17 юнаків та чоловіків у період між 1978 і 1991 роками. Усі злочини, крім одного, були здійснені в Мілуокі з 1987 по 1991 рік. Злочини Дамера вирізнялися винятковою жорстокістю: трупи жертв він гвалтував і вживав у їжу.

Карл Юджин Уоттс, також відомий під псевдонімом Корал, був американським серійним вбивцею, якого прозвали «Недільний ранковий різак», який убив багатьох жінок і дівчат протягом восьми років. Його підозрюють як найпліднішого серійного вбивцю в історії Сполучених Штатів³⁸.

Артур Джон Шоукросс, також відомий як Вбивця з річки Дженесі, був американським серійним вбивцею, що діяв у Рочестері, штат Нью-Йорк, з 1972 по 1989 рік. Перші відомі вбивства Шоукросса відбулися в його рідному місті Уотертаун, штат Нью-Йорк, де він убив молодого хлопчика і дівчинку³⁹.

Клівлендський м'ясник, також відомий як Божевільний м'ясник із Кінгсбері-Ран, був невідомим серійним вбивцею, який діяв у Клівленді, штат Огайо, США, у 1930-х роках. Вбивства характеризувались розчленуванням дванадцяти відомих жертв та утилізацією їхніх останків у бідному районі Кінгсбері-Ран. Наразі його ім'я залишається невідомим.

Лоренцо Джером Гільярд-молодший, відомий як Душитель з Канзас-Сіті, - американський серійний вбивця. Вважається, що колишній керівник смітцевої компанії Гільярд згвалтував і вбив щонайменше 13 жінок і дівчат з 1977 по 1993 рік. 16 березня 2007 року він був засуджений за шістьма пунктами вбивства.

Вільям Лестер Сафф, також відомий як Вбивця повій на березі річки та Вбивця з озера Ельсінор, американський серійний вбивця.

³⁸ Statistical View of the Operation of the Penal Code of Pennsylvania, 1817, passim; Lownes, op. cit., pp. 12-13, 1

³⁹ Report of the Inspectors of the Western Penitentiary, 1854, Legislative Documents, 1854, p. 271. For a vigorous criticism of the Pennsylvania system see George Ives, History of Penal Methods.

Джозеф Джерард Крістофер був американським серійним вбивцею, який став відомим серією вбивств на початку 1980-х років. Вважається, що він убив щонайменше дванадцять афроамериканських чоловіків і хлопчиків і поранив багатьох інших.

Герберт Річард Баумейстер був американським бізнесменом і підозрюваним у серійному вбивці. Мешканець передмістя Індіанополіса Вестфілд, штат Індіана, Баумейстер перебував під слідством за вбивство понад десятка чоловіків на початку 1990-х років, більшість із яких востаннє бачили в гей-барах.

Роберт Ендрю Берделла молодший був американським серійним вбивцею, який викрав, зґвалтував, катував і вбив щонайменше шістьох молодих людей після того, як змусив своїх жертв витримати періоди до шести тижнів ув'язнення. Його злочини відбувалися в Канзас-Сіті, штат Міссурі, між 1984 і 1987 роками.

Бенджамін «Тоні» Аткинс, також відомий як Вбивця з Вудвордського коридору, був американським серійним вбивцею та гвалтівником, який убив, катував і зґвалтував 11 жінок у Гайленд-Парку та Детройті, штат Мічиган, протягом восьми місяців з грудня 1991 року по серпень 1992 року.

Андре Кроуфорд був американським серійним вбивцею, гвалтівником і некрофілом, який убив 11 жінок між 1993 і 1999 роками в Чикаго. Багато жінок були залежними від наркотиків або працювали секс-працівниками. Він також займався сексом з їхніми трупами.

Едмунд Еміль Кемпер III американський серійний вбивця⁴⁰. Після умовно-дострокового звільнення після вбивства бабусі та дідуся по батьковій лінії, його жертвами, з вересня 1972 року по квітень 1973 року, стали шість студенток коледжу, а потім він убив рідну матір і її найкращу подругу. Кемпера прозвали Вбивцею Ко-ед, оскільки більшість його жертв були студентки коледжу, які подорожували автостопом в околицях округу Санта-Крус, Каліфорнія. Він відомий своїм зростом 2,06 метри (6 футів 9 дюймів) й інтелектом (IQ 145).

⁴⁰ C.G. Haines, Report of the Penitentiary System of the United States, 1822. Late's of the State of New York, from the First to the Twentieth Century

Більшість його вбивств включали некрофілію, з поодинокими випадками згвалтувань.

Джозеф Джеймс ДеАнджело молодший - американський серійний вбивця, серійний гвалтівник, грабіжник і колишній офіцер поліції, який скоїв щонайменше 13 вбивств, 51 згвалтування та 120 крадіжок по всій Каліфорнії між 1974 і 1986 роками⁴¹.

63-річний колишній сміттяр з Лос-Анджелеса визнаний судом винним у серії вбивств і засуджений до смертної кари.

Більшість жертв були чорношкірими жінками. Перше вбивство, як визнав суд, Франклін здійснив у 1985 році, коли в місті було популярним споживання крек-кокаїну. Його першими жертвами були наркозалежні. Для вбивства він використовував або вогнепальну зброю, або душив жертв⁴².

У 1988 році одна з жертв Франкліна, в яку він вистрелив, потім згвалтував і виштовхнув на ходу з машини, вижила. Після цього інциденту він протягом 14 років нікого не вбивав.

Впіймали серійного вбивцю під час розслідуванні його останнього злочин, вчиненого в 2007 році. На тілі жертви виявили сліди ДНК, схожої на ДНК сина Франкліна, який перебував в ув'язненні. Після цього була проведена операція, в ході якої слідчі отримали генетичний матеріал самого Франкліна. Переодягнений співробітником піцерії поліцейський обслуговував вбивцю за столом під час вечірки. Аналіз слини з залишків піци і ДНК зі столових приладів, які використовував вбивця, допомогли сформувати доказову базу справи. Смертний вирок виніс суд присяжних⁴³.

⁴¹ Laws of the State of New York, Thirty-ninth to Forty-first Sessions, Albany, 1818, pp. 79.

⁴² Ibid., 45th to 47th Sessions, Albany, 1825, pp. 134.

⁴³ Ibid., 42nd to 44th Sessions, Albany, 1821, pp. 8.

1.3. Методологія та методи дослідження

Серед усіх виправних установ світу особливо виділяються в'язниці США. У цій країні, за різними оцінками дослідників, позбавлено волі близько 2,5 мільйонів чоловік. Такий показник є рекордом серед всіх існуючих країн.

Головна причина такої ситуації полягає в тому, що в пенітенціарні установи Америки потрапляють не тільки за вагомим злочину⁴⁴. Тут знаходяться і злочинці, які в переважній більшості інших держав відбулися б умовним терміном. Про причини цього – нижче. Система виправних установ країни призначена для головної мети – приведення в дію покарання за певне порушення закону.

Суть покарання полягає в обмеженні (повне позбавлення) свободи людини, шляхом приміщення його в спеціально відведене для цього місце – тюрми, колонії, ізолятор, слідче установа.

В рамках виховно-виправного процесу укладений проходить «працетерапію», тобто працює на державу.

Тюремна система в США ділиться на дві великі гілки – федеральну систему і систему окремих штатів⁴⁵. Дві гілки розвиваються паралельно і незалежно один від одного. Самі виправні установи також дуже різноманітні.

Перш за все, виділяються державні (федеральні і штатів) і приватні заклади (які функціонують за рахунок незалежних інвесторів). Гірші в'язниці Америки, зазвичай, є федеральними. Державні виправні установи також діляться на види, залежно від рівня безпеки, розмірів, містяться там ув'язнених. В'язниці по заходам контролю поділяються на 4 рівня, від лояльних, де можна навіть залишати територію установи, до найбільш суворих. Крім безпосередньо в'язниць в пенітенціарну систему США входять і інші установи, які використовуються для утримання, перевиховання, реабілітації злочинців. Серед них:

Тюремні майстерні, тюремні ферми (для трудового перевиховання).

⁴⁴ Ibid., pp. 215. Sketch of the Principal Transactions, p. 12; Pennsylvania Journal of Prison Discipline and Philanthropy, Vol. II, Number 2, 1846, p. 116.

⁴⁵ Courriel o/ Assembly of the Fftote of New York, 48th Session, Albany, 1825, pp. 91-133. See especially with. 121-126.

Пункти діагностики і класифікації, корекційні центри (більше організаційні, ніж виправні).

Лікарні та центри лікування залежностей (для медичного спостереження і лікування).

Слідчі ізолятори (тут злочинці знаходяться під час судового процесу).

Центри реституції (найм'якша форма виправних установ, де злочинці соціалізуються, готуються до повернення в суспільство).

Чому ж у місцях позбавлення волі Америки така велика кількість ув'язнених⁴⁶? Крім великої кількості установ, які називаються «в'язницями», цьому сприяє і закон США. Тут Конституції та кодексів дотримуються неухильно, так що навіть за малу нужду на узбіччі шосе можна піти під суд. Величезний відсоток ув'язнених потрапляє в ці місця за правилом «3 палиць». Коротенько, воно передбачає реальний тюремний термін на 3 раз після попередніх попереджень. Це означає, що 3 штраф за паркування в неналежному місці, 3 зауваження щодо порушення спокою оточуючих, 3 умовний термін за крадіжку шоколадки – все це обов'язково стане цілком відчутним тюремним ув'язненням.

Таку суворість намагаються пом'якшити приміщенням у реституційні центри, установи лояльного режиму.

Найвідоміші виправні установи Алькатрас⁴⁷.

Мабуть, сама знаменита в'язниця не тільки Америки, але і всього світу.⁴⁸ Ця установа знаходиться на однойменному скелястому острові поблизу міста Сан-Франциско (штат Каліфорнія). Спочатку, тут знаходився маяк, трохи пізніше (аж до 1909 року) – військовий форт, побудований в 1850 році з метою захисту затоки в епоху розквіту видобутку золота. У 1934 році на острові звели нову будівлю, що було викликано передачею Алькатраса у відання федеральної

⁴⁶ Statistics about the scandalous prevalence of pardons in Newgate Prison, see on p. 12d-7 of this report. This report is the best documentary source on the state of New York penology at the end of the first quarter of the last century.

⁴⁷ Letter of Gershom Powers, Esq., in Answer to a Letter of the Hon. Edward Livingston in Relation to the Auburn State Prison, Albany, 1829.

⁴⁸ Laws of New York, 1825, Chap XXV.

системи США. Тут серйозно посилили заходи безпеки, збільшили кількість камер до 600 і побудували тюремні вежі по периметру споруди.

В цей час Алькатрас став самої суворої в'язницею країни. Сюди переводили ув'язнених, які систематично порушували правила, з інших місць⁴⁹. Також тут містили головних злочинців США (в основному, гангстерів).

Алькатрас - це острів у затоці Сан-Франциско, а також всесвітньо відома, дуже захищена тюрма для особливо небезпечних злочинців, з якої за всю її історію не вдалося втекти жодній людині.

Всього 34 засуджених організували 14 спроб втекти, двоє намагалися втекти двічі. Семеро були застрелені вартою, п'ятеро зникли без вісті. Усіх інших вдалося схопити та відправити назад, за ґрати.

Навіть якщо зловмисникам вдавалося пройти башти із охороною, розміщені по периметру острова, електричні замки на камерах, холодні та стрімкі води затоки Сан-Франциско (не більше 15-ти градусів), а також скелі, що оточують острів, створювали надійний захисний бар'єр, подолати який було просто неможливо.

Острів Алькатрас в затоці Сан-Франциско має дуже цікаву історію. Чого тільки тут не було: і форт, і місце утримання військовополонених, і в'язниця особливо суворого режиму, і притулок для індіанців і хіпі, а сьогодні - це цікавий музей в США. Особливо острів прославився унікальною в'язницею, однією з найвідоміших у світовій історії.

У 30-х роках США страждали від розгулу злочинності, були затоплені гангстерами. У цих умовах уряд вирішив діяти вкрай жорстко⁵⁰: створити спеціальну в'язницю для найбільш небезпечних злочинців країни. Алькатрас підходив на цю роль ідеально: ізольований острів, навколо - затока з крижаною водою і сильними течіями. У 1934 році в'язниця почала приймати перші кримінальників. Перші в'язні з'явилися на Алькатрасі через 10 років після будівництва форту. До початку ХХ століття острів, оточений потужними холодними течіями, вже був однією з основних баз утримання злочинців.

⁴⁹ George W. Smith, *Defense of the Penitentiary System of Pennsylvania f the Politory Confnement o Prisoners*, 1829, 1833.

⁵⁰ Edward Livingstone, *Introduction to the Code of Prison Discipline*, Philadelphia, 1827.

Алькатрас був військовою в'язницею, так що основний контингент закладу складали рядові й офіцери, засуджені трибуналом. В цей період режим в'язниці був суворим, укладеним багато дозволялося, хоча покарання тут практикувалися досить суворі.

У неї визначали найнебезпечніших злочинців, що не засуджених до страти, а також бунтарів і втікачів з інших тюрем⁵¹. Серед найвідоміших мешканців цих стін - король гангстерів Аль Капоне, Джордж Келлі Барнес по кличці «Кулемет», головоріз Артур Баркер, Роберт Страуд по кличці «Птицелов з Алькатраса».

Маловідомі 23 квітня 1936 - Джо Баверс, працюючи у печі для спалювання відходів, раптово почав вилазити на паркан. Охоронець із західної вежі зробив попереджувальний постріл. Джо його проігнорував і наступної миті отримав поранення. Він упав за огорожу і, пролетівши 15-30 метрів, помер від отриманих травм.

16 грудня 1937 - Теодор Коул і Ральф Роу , працюючи в майстерні з обробки заліза, виготовили інструменти, за допомогою яких вони виламали віконну раму, коли охоронець залишив їх без нагляду. Але їм не пощастило: того дня був сильний туман і шторм, тому, на думку багатьох, вони загинули в суворих водах затоки Сан-Франциско. Можливо, вони й змогли доплисти, але це малоймовірно. За офіційною версією вважаються зниклими безвісти.

23 травня 1938 - Джеймс Лімерік, Джиммі Лука і Руфус Френклін, що працювали в деревообробному цеху, завдали беззбройному охоронцеві на ім'я Рой Клайн смертельного удару молотком по голові⁵². Після цього піднялися на дах і спробували знешкодити охоронця, що чергував у вежі. Охоронець Гарольд Стайтс не розгубився й відкрив по них вогонь. Лімеріка смертельно поранило і він помер на місці. Лукаса і Френкліна затримали й пізніше засудили на довічне ув'язнення за вбивство Роя Клайна.

⁵¹ Francis Lieber, Penitentiary System of Pennsylvania, y appendix to his translation of Beaumont and de Tocqueville; and of the same author, Popiilor Essa 9 on llie S'u bJrCtS 0 Penitentiary Law at the end! Uninterrupted Solitary Confinement at Labor, Philadelphia, 1838.

⁵² John Sibley, A Letter on the Sep error A d ntoges of So litaryi Con finement, London. 1838; L. M. Moreau-Christophe, Emprisonnement Individuel, Paris, 1842.

13 січня 1939 р. Артур Баркер на прізвисько «Док», Дейл Стемфілл, Вільям Мартін, Генрі Янг і Руфус Маккейн перебували в блоці Д. Баркер зауважив, що в цьому блоці не вистачило грошей на те, щоб замінити решітки на міцніші⁵³. Зробивши саморобну ножівку, він розпиляв два прuti й щонаочі вибирався з камери, опускаючи розпиляні прuti вниз, а коли підходив охоронець, залазив назад в камеру й підіймав прuti, щоб не розкрити підготовку до втечі. Він підіймався на віконні ґрати, розсовував прuti спеціальним інструментом, зробленим зі сталевого стрижня з нарізкою, на який накручував болт і сталеву трубку, потім пролазив між ними й пиляв решітку, яка була не такою міцною. Вночі 13 січня він вибрався з камери й звільнив своїх спільників. Всі п'ятеро вибралися через вікно і побігли до берегової лінії, збираючи дерев'яні палиці та інше плавуче сміття. На березі вони роздяглися, позв'язували палиці й прив'язали до них інше плавуче сміття - сказати коротко, зробили пліт. Коли пліт був майже готовий, охоронець в тюремному корпусі виявив розпиляні ґрати. Охорона почала пошуки втікачів і охоронець на вежі помітив їх біля західного берега. Охорона побігла туди, Мартін, Янг і Маккейн здалися, а Баркер побіг у воду. Охоронці відкрили вогонь і куля влучила йому між хребтом і лопаткою. Стремфілл побіг убік, але отримав поранення в ногу. Важкопоранений Баркер помер у лікарні два дні потому.

21 травня 1941 Джо Кретцер, Сем Шоклі, Арнольд Кайл і Ллойд Баркдолл під час виправних робіт захопили кількох охоронців у заручники. Охоронці, серед яких Пол Медіган (якого пізніше призначили третім директором Алькатраса), зуміли переконати ув'язнених, що їм однаково не вийде втекти з острова, й ті здалися.

15 вересня 1941 р. під час прибирання території Джон Бейлесс спробував втекти. Він успішно дістався води, але далеко від острова відплисти не зміг. Крижана вода змусила його повернутися на острів. Згодом його доправили на

⁵³ W. H. Suringar, *Considerations sur la réclusion individuelle*, Paris, 1 R43: Report of the Minorities of the Special Committee of the Poston Prison Discipline Society, Boston, 1846.

суд до Сан-Франциско. Там Бейлесс спробував втекти знову, вже з зали суду, і знову невдало⁵⁴.

14 квітня 1943 р. Джеймс Борман, Гарольд Брест, Флойд Гемільтон і Фред Гантер захопили двох охоронців у зоні тюремних робіт. Потім всі четверо вибралися через вікно назовні й рушили до берегової лінії. Один із захоплених охоронців зумів звільнитися й підняти тривогу. По тривозі охорона кинулася за втікачами, але на той час ув'язнені вже відпливли з острова. Одні охоронці стріляли по втікачах, що відпливали, а інші намагалися їх наздогнати. Гантера та Бреста зрештою спіймали. Бормана поранили й він потонув. Гемільтона не знайшли й вирішили, що він також втонув. Проте він протягом двох днів ховався в маленькій ущелині на береговій лінії, доки його не схопили, коли той повернувся на територію, де працювали ув'язнені⁵⁵.

7 серпня 1943 Гарон «Тед» Волтерс , зник з тюремної пральні. Його спіймали на береговій лінії ще до того, як він встиг ступити у воду.

31 липня 1945 одна з найвинахідливіших спроб втечі. Джон Джайлз працював в тюремній пральні, у якій прали, крім тюремних речей, ще й армійську форму. Джайлсу вдалося викрасти повний комплект форми, і він, переодягнувшись, вийшов з в'язниці, впевнений, що вже на волі. План його полягав у тому, щоб відправитися на обід з «колегами» в Сан-Франциско, а там сховатися. Однак йому не пощастило: цього дня військовослужбовці обідали на острові Енджел, а не в Сан-Франциско, як він припускав. Крім того, його відсутність у в'язниці швидко помітили. Тому, тільки-но Джайлс опинився на острові Анджел, його схопили й відправили назад в Алькатрас⁵⁶.

23 липня 1956 Флойд р. Вілсон зник з робіт у доці. Протягом декількох годин він ховався в скелях берегової лінії. Після того, як його помітила охорона, здався.

⁵⁴ Liptak A. U.S. Prison Population Dwarfs that of Other Nations / [Text] / A. Liptak // International Herald Tribune. 23 April 2008.

⁵⁵ Sykes G.M. The Society of Captives: A Study of a Maximum Security Prison / [Text] / G.M. Sykes. Princeton, N.J.: Princeton University Press, 1958. 161 p.

⁵⁶ Hanes R.C. Crime and Punishment in America / [Text] / R.C. Hanes, Sh.M. Hanes. Farmington Hills, MI: Thomas Gale. 2005. Volume 1. 227 p.

29 вересня 1958 р. прибираючи сміття, Аарон Берджетт і Клайд Джонсон оглушили охоронця і спробували плисти. Джонсона зловили у воді, але Берджетт зник. Інтенсивні заходи пошуку не дали результату. Через два тижні тіло Берджетта знайдено в затоці Сан-Франциско.

16 грудня 1962 р. Джон Пол Скотт⁵⁷ працювали на кухні в підвалі, який охоронявся не так суворо, як інші ділянки тюремного корпусу. Там він пиляв ниткою, покритою абразивними матеріалами, один зі стрижнів віконної решітки. Витративши більше як рік, він перепиляв ґрати, і 16 грудня Скотт і Паркер вилізли через вікно, дісталися берега, дістали гумові рукавички й плащі, напхали плащі надутими гумовими рукавичками й попливли через затоку. Паркера виявили знесилоного в 10 ярдах від Алькатраса, а Скотт все-таки дістався до берега, проте його віднесло сильним потоком припливної течії в сторону моря під мостом Золоті ворота; згодом його виявили ледь живим у Форт-Пойнті. Отримавши лікування у військовій лікарні, повернувся назад в Алькатрас⁵⁸.

Відомі в'язні Роберт Страуд (англ. Robert Stroud), більш відомий як «Птахолов», потрапив в Алькатрас 1942 року. Провів 17 років на «Скелі», з яких шість у камері блоку D і одинадцять років в тюремній лікарні, оскільки був визнаний психічно нездоровим. Коли птахолова охоплював гнів і він не міг заспокоїтися в госпіталі, його садили в ванну з льодом: це вважалося найефективнішим засобом для душевнохворих. Коли Страудта перевели в Алькатрас йому заборонили розводити птахів, це було для нього великою втратою і спостерігати за ними він міг хіба що з вікна. Саме це і вважають причиною його психічних зривів і його смерті в 1963 році⁵⁹.

Коли Аль Капоне (англ. Al Capone) потрапив в Алькатрас 1934 року, йому повідомили, що він не отримає жодних поблажливостей або привілеїв. Часто

⁵⁷ Glaze L.E. Correctional Populations in the United States, 2013 / [Текст] / L.E. Glaze, D. Kaeble. Dec. 19, 2014. 14 p. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://felonvoting.procon.org/source_files/correctional-populations-in-2013.pdf;

⁵⁸ Handbook of Criminal Justice Administration / [Текст] / [ed. by M.A. Du Pont Morales, M.C. Hooper, J.H. Schmidt]. – Boca Raton: CRC Press, 2000. – 520 p.;

⁵⁹ Criminal Justice System Paper / [Текст]. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.powered-essays.com/samples/criminal-justice-system-paper>;

конфліктував з іншими ув'язненими й одного разу навіть отримав ножове поранення в тюремній перукарні.

Джордж «Кулемет» Барнс (англ. George Machine Gun), потрапив в Алькатрас 4 вересня 1934 р. через викрадення нафтового магната. Начальник Джонстон вважав його зразковим ув'язненим, адже попри грізне прізвисько, він відрізнявся зразковою поведінкою і працював в тюремній пральні, поки не помер від серцевого нападу у свій день народження в 1954 році.

Джеймс Болгер знаходиться в списку десяти найрозшукуваніших злочинців ФБР. Це чинний голова ірландсько-американської сім'ї «Банда зимових пагорбів», причетний до доброго десятку вбивств, рекету, вимагання, хабарництва тощо. У Алькатрас його перевели в 1959 році з в'язниці Атланти, але затримався він там всього на три роки.

Каторжні роботи, одиночні камери, карцери-«холодильники», тривалі «годинник тиші», коли не можна було розмовляти, заборони на побачення і листування, невсипущий нагляд охоронців, регулярні обшуки. Багато в'язнів сходили тут з розуму. А в країні не знали, що відбувається в страшних катівнях, преса на острів не допускалася.

В'язниця проіснувала майже 30 років. Вважається, що звідси не було скоєно жодного успішного втечі. Хоча достеменно відомо про 14 вжитих спробах втекти⁶⁰. Втім, одна історія 1962 р. залишається покритою таємницею. Френк Морріс і брати Енглін розробили хитромудрий план втечі і покинули свої каземати. За офіційною версією більше їх ні живими, ні мертвими не бачили, пропали без вісті. Однак не можна повністю виключати, що вони все-таки дісталися до берега і потім десь «розчинилися» на великій планеті. Згодом ця подія послужила сюжетом для фільму «Втеча з Алькатраса». Барвисто розповідають про в'язницю і такі відомі голлівудські фільми, як «Потяг до Алькатрас», «Скала» та інші. Присвячено їй і безліч документальних фільмів, книг.

⁶⁰ National Council on Crime and Delinquency / [Текст]. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://en.academic.ru/dic.nsf/enwiki/11798033/national_Council_on_Crime_and_Delinquency;

У 1963 році в'язницю закрили, бо для утримання ув'язнених на острові було потрібно значно більше витрат, ніж у звичайних материкових в'язницях, провізію потрібно було привозити з Сан-Франциско. Через деякий час на острові жили індіанці і хіпі. Від розпалюваних ними багать частина будівель отримали сильні пошкодження. Потім за рішенням американського уряду всіх жителів острова виселили, а в 1973 році острів став музеєм колишньої в'язниці⁶¹.

Щорічно цю легендарну територію відвідує близько мільйона туристів. Можна побувати в камерах, в бібліотеці, прогулятися по двору, де раніше ходили ув'язнені, надіти на себе наручники або «посидіти на нарах». Аудіогід розповість про історію острова і в'язниці, про долі відомих ув'язнених. Можна придбати сувеніри з видами острова, предмети побуту в'язнів.

Флоридська державна в'язниця (FSP), також відома як в'язниця Рейфорд - виправна установа, розташована у повіті Бредфорд, штат Флорида. Раніше вона була відома як «Флоридська державна в'язниця - Східний підрозділ», оскільки спочатку вона була частиною Флоридської державної в'язниці в місті Рейфорд, штат Флорида (тепер відома як Юніон виправна установа). Заклад входить до Флоридського департаменту виправлень, розташований на Державній дорозі 16 прямо через кордон від повіту Юніон. В'язниця відкрилася в 1961 році, хоча будівництво не було завершено до 1968 року. З максимальною чисельністю понад 1400 ув'язнених ФДВ є однією з найбільших в'язниць в державі. FSP має один з трьох камерних блоків рядів смерті, і державний зал виконання смертей.

Смертельна ін'єкція стала стандартним методом виконання смертних вироків з 2000 року. Електричний стілець все ще може бути використаний на вимогу ув'язненого.

FSP розташована у центрі кількох інших тюрем.

⁶¹ Welsh B.C. The Future of Crime Prevention: Developmental and Situational Strategies Institute of Criminology / [Text] / R.S. Welsh, D.P. Farrington. – Cambridge University, 2010. 65 р.

FSP - єдина в'язниця Флориди, що офіційно називається «в'язниця», а інші установи мають назву «Виправні установи» (або «Виправний об'єкт», якщо це приватна в'язниця)⁶².

В'язниця, розташована в однойменній затоці біля берегів Куби, всього 13 років. Вона була відкрита в 2002 році на території військової бази США. Головне призначення виправної установи Гуантанамо полягає в утриманні терористів і осіб, звинувачених у співпраці з ними⁶³. Ув'язнені тут визначаються як «бойовики», що автоматично позбавляє їх багатьох прав і свобод. Так, всі в'язні Гуантанамо можуть міститися тут скільки завгодно часу. Терміни і режим утримання можуть бути змінені керівництвом в'язниці або військовими діями США. Гуантанамо вже не перший рік очолює список «Найгірші в'язниці Америки». З самого заснування звідси надходить інформація про жорстоке поводження з ув'язненими, регулярні порушення прав людини, загрозу життя і стану в'язнів. Серед іншого, тут практикують позбавлення сну, вплив на організм гучних звуків і тиші, різноманітні тортури. У 2009 році президент США оголосив про закриття в'язниці, але установу все ще функціонує (головна причина – влада Америки бояться випустити на свободу терористів).

Багато в'язниць США надають укладеним роботу, можливість саморозвитку і вільний час⁶⁴.

50% ув'язнених мають проблеми з психікою.

48% злочинців укладені за зв'язок з наркобізнесом.

Лише за останні двадцять років 20 століття Сполучені Штати «прикрасили» свій географічний та соціальний ландшафт більш ніж тисячею нових тюрем. Але навіть попри шалений темп будівництва нових тюрем, що змусив окремі штати пошитися в борги, місць для в'язнів усе одно

⁶² A Criminal Justice System / [Текст]. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://law.jrank.org/pages/858/Criminal-Justice-System.html>.

⁶³ Mauer M. The Crisis of the Young African American Male and the Criminal Justice System. Prepared for U.S. Commission on Civil Rights. April 15-16, 1999 / [Text] / M. Mauer. Wash., D.C. 18 p. http://www.sentencingproject.org/doc/publications/rd_crisisoftheyoung.pdf.

⁶⁴ Турчина М.О. Пенитенциарная система США / [Текст] / М.О. Турчина. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://rus.nauka.com/4_SWMN_2010/Pravo/58805.doc.htm.

катастрофічно бракує. Приміром, тюрми штату Техас уже в 1980 році були настільки переповненими, що федеральний суддя Вільям Вейн Джастіс ухвалив постанову, згідно з якою ув'язнення в техаських тюрмах, являючи для засуджених «жорстоке та незвичайне покарання», оголошувалося антиконституційною практикою. Втім, до середини вісімдесятих років, коли на допомогу уряду Техасу прийшли «приватні інвестори», рівень перенаселеності тюрем цього штату лише зростав. Проблема перенаселення в'язниць вирішують як хто вміє. Ось так виглядають одні з найфантазмагоричніших варіантів: зведення табору з військових наметів посеред пустелі (поряд із Феніксом, штат Арізона), відродження лондонської традиції «плавучих в'язниць», тобто тюрем на баржах (Нью-Йорк), відсилення в'язнів на ніч до шкільних автобусів, які або стоять перед в'язницею, або їздять поночі містом (такі сюрреалістичні картини можна було побачити в Каліфорнії). Проте,⁶⁵ незважаючи на таке багатство фантазії чиновників і готовність федерального та штатових урядів і надалі інвестувати гроші в спорудження нових в'язниць, у 2008 році федеральні тюрми були переповнені на 35% понад норму і водночас щонайменше 18 штатів повідомили про перенаселеність своїх (штатових) в'язниць (Corrections Corporation of America, 2010, p. 12). А коштує пенітенціарна система так багато, що уряд просто не знає, що робити. Заощаджувати намагаються на чому можуть. Це можна довго та яскраво розписувати, але ми в даному разі обмежимося лише зауваженням, що в результаті потерпають від цього саме в'язні. Інший спосіб полягає в спробах перекласти кошти ув'язнення на самих ув'язнених. Але зважаючи на те, що в'язні, як і їхні сім'ї, належать до найбільш вразливих прошарків суспільства, багато з них взяти навіть за великого бажання не виходить. Ще один спосіб полягає у впровадженні примусової праці для в'язнів, що зводиться по суті (тобто, дедалі більшою мірою) до орендування в'язнів великими корпораціям (починаючи з 1990 року та, ясна річ, через фірми-підрядники, з тим щоб не псувати світлий лик всесвітньо відомих фірм). Корпорації й раді-то скористатися рабською

⁶⁵ Leven D. Criminal Justice Policy Issues / [Текст] / D. Leven. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.interfaithimpactnys.org/positonpapers/cj_policy.html.

працею, та, як ми пам'ятаємо ще зі шкільних підручників з історії, рабська праця є вкрай неефективною, до того ж, її організація в підсумку коштує занадто дорого (не корпораціям, а державі). На кінець останнього тисячоліття цей інститут охоплював лише кожного шістнадцятого в'язня⁶⁶.

Звісно ж, у межах нової політики регулювання бідності логічним відповідником *workfare* (для посестер по нещастю «на волі») є *prisonfare*, тобто примусова праця й для їхніх ув'язнених чоловіків, синів, братів, коханих. Втім, на заваді розвитку цього інституту все ще стоять сильні законодавчі обмеження (й обурення, нехай усе ще незначної, частини американців, яке, втім, може зростати пропорційно до обсягів цього інституту). На превеликий жаль, нам так і не вдалося знайти достатню кількість достовірних даних стосовно змін у межах цього інституту впродовж останніх десяти років, тобто простежити, чи дійсно окреслюється чітка тенденція з його зростання (хоча такі непрямі дані, як збільшення кількості фірм, що використовують тюремну працю, свідчать, скоріше, про експансію цього інституту)⁶⁷. В усякому разі слід зазначити, що подальший розвиток американської політики регулювання бідності, а беручи ширше – взагалі розвиток американського суспільства в напрямі до демократії, чи навпаки – відвертого тоталітаризму, мабуть, напряму залежить від подальшої долі інституту примусової тюремної праці. Автор не хотів би брати на себе роль пророка, та й узагалі, дуже скептично ставиться до уявлень про «закони історії» та до довготермінових історичних прогнозів, але за теперішніх умов схоже на те, що Америка відмовиться від подальшого розширення цього інституту, а мабуть, і від ірраціональних обсягів каральної держави взагалі, зупинившись десь на межі «золотої середини» між карним та соціальним регулюванням бідності, а то й, може, – чого на світі не буває – навіть повернувшись до кейнсіанської моделі. Принаймні, подальший розвиток «тюремно-індустріального комплексу» з таким же успіхом може завершитися й

⁶⁶ Mauer M. The Crisis of the Young African American Male and the Criminal Justice System. Prepared for U.S. Commission on Civil Rights. April 15-16, 1999 / [Text] / M. Mauer. Wash., D.C. 18 p. http://www.sentencingproject.org/doc/publications/rd_crisisoftheyoung.pdf;

⁶⁷ Organized Crime Criminology Essay / [Text]. [Електронний ресурс]. Режим доступу: [//www.ukessays.com/essays/criminology/united-states-policy-toward-organized-crime-criminology-essay.php](http://www.ukessays.com/essays/criminology/united-states-policy-toward-organized-crime-criminology-essay.php)

новим, демократичним, ГУЛАГом з відповідною інтенсифікацією *соціального паноптизму* за межами в'язниці й охопленням ним дедалі більшої частини суспільства)⁶⁸.

Заощаджують уже на стадії засудження. Насправді ще починаючи з дев'яностих більша частина ув'язнених потрапляє до в'язниці без судових процесів, – ця антиконституційна практика зводиться до того, що адвокати (надані державою, інших дозволити собі міська біднота, ясна річ, не може) пропонують їм домовитися з прокурором про значно коротший термін ув'язнення ніж той драконівський термін, що загрожуватиме їм у разі повноцінного судового розгляду (а в ході *War on Crime* терміни ув'язнення в окремих статтях аж підскочили). Таким чином вдається зменшити (неймовірно) навантаження судів, зекономити чималі кошти на судових процесах, завалити державних адвокатів ще більшою купою справ, підвищити «ефективність» роботи прокуратури та спростити до максимуму самий процес наповнення тюрем⁶⁹.

Проте самими лише спробами заощадження погіршення умов утримання в американських тюрмах не пояснити: коли в'язням забороняють носити власний одяг, тримати кавоварки в камерах, займатися спортом тощо, а то й навіть примушують носити рожеву спідню білизну чи в супроводі телекамер та «принципових політиків» виганяють у смугастому тюремному одязі групами з'єднаними кайданами по нозі (*chain-gangs*) махати кайлом на громадських роботах, то йдеться тут аж ніяк не про спроби заощадити кошти, а про спроби здобути символічний капітал за рахунок приниження ув'язнених (зведених консервативною пропагандою до статусу «ворога народу» номер один) і компенсувати тим самим дефіцит легітимності держави, якого вона зазнала внаслідок добровільного скасування своїх прерогатив на соціальному та економічному фронті.

⁶⁸ De Lisi M. *American Corrections: Theory, Research, Policy, and Practice* / [Текст] / M. De Lisi, P.J. Conis. New York: Jones & Bartlett Learning, 2013. 554 p.;

⁶⁹ Flatow N. *The United States Has The Largest Prison Population In The World - And It's Growing*. Sep. 17, 2014 / [Текст] / N. Flatow. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://thinkprogress.org/justice/2014/09/17/3568232/the-united-states-have-even-more-prisoners-in-2013/>

Іншою важливою операцією на фронті *Війни зі Злочинністю* було відновлення смертної кари в 1976 році. З 1968 по 1977 рік у США не стратили жодної людини, а в 1972 році Верховний Суд навіть скасував її, посилаючись на американську конституцію, що забороняє «жорстокі та незвичайні покарання». Але й після її відновлення в 1976 аж до 1983 року стратили лише одиниці. Активніше почали страчувати за правління Рейгана та Буша-старшого: з 1983 по 1992 рік страчували в середньому по 20 осіб на рік. А ще активніше – за Клінтона. Саме за правління Клінтона в 1996 році на тлі істерії після теракту в Оклахомі практично знищили законодавство *Habeas Corpus*, яке дозволяло засудженим до смертної кари нижчими інстанціями апелювати до вищих інстанцій⁷⁰. Щоб не переобтяжувати нашу розвідку історичними та юридичними деталями, зазначимо, що цей інститут, який походить ще з англійського середньовічного права, був свого часу (1867) впроваджений, зокрема, для боротьби з расизмом на Півдні вже після скасування рабства, коли після винесення смертного вироку місцевими судами засуджені мали право апеляції.

Втім, попри яскраво виражений расистський характер американської каральної держави, слід вказати, що її головним «клієнтом» є не так раса, як клас. Дві третини засуджених до тюремного ув'язнення в США походять із сімей, прибутки яких є вдвічі, або більш ніж удвічі меншими за «межу бідності». Водночас рівень ув'язнення лише серед білих американців сьогодні є набагато вищим ніж загальний рівень ув'язнення в США сорок років тому (або ж, рівень ув'язнення більшості європейських країн сьогодні).

У США існує програма «Відшкодування завданих збитків»⁷¹. В цьому випадку йдеться про крадіїв, які на очній зустрічі з жертвою під керівництвом соціального працівника проводять обговорення умов відшкодування завданих збитків. Оскільки відшкодування збитків потребує великих коштів, яких у в'язнів немає, уряд США протягом десятиліть реалізує політики комерціалізації пенітенціарної системи. Нині тюремна система США активно використовує

⁷⁰ Peter W.L. Criminal Law / [Text] / W.L. Peter. – West Group, 1990. 520.

⁷¹ P. A. Parsons, Responsibility for Crime, pp. 9.

примусову працю, річний оборот якої перевищує 70 мільярдів доларів. Більшість в'язниць у США – приватні. Під владою вісімнадцяти корпорацій перебувають 100 000 ув'язнених в 27 штатах.

Якщо ви в США вкрате чужу машину, або вчините крадіжку зі зломом, або пограбуєте когось на вулиці й вас упіймають, – то скоріш за все вас посадять. А якщо ви при цьому будете ще й незаможним або, не припусти Господи, ще й безробітним – то сядете гарантовано й надовго. Натомість якщо ви вкрате мільйон на посаді директора банку, бухгалтера, голови акціонерного товариства тощо й вас при цьому впіймають (що стається дуже рідко), то, швидше за все, вас узагалі не притягнуть до суду, а якщо й притягнуть, то не засудять, а якщо й засудять, то умовно, а навіть якщо не умовно – то відправлять на дуже короткий термін до «відкритих» в'язниць із дійсно шикарними умовами: без стін з колючим дротом довкола, з правом проводити вихідні на волі та можливістю брати участь в освітніх програмах (вже давно практично скасованих для «кримінальних» злочинців, яким буцімто живеться занадто солодко, хоча всі кримінологічні дослідження засвідчують, що участь в'язнів в освітніх програмах призводить як до зменшення рівня насилля в тюрмах, так і до зменшення відсотку рецидивів після ув'язнення). Одно слово, в плані описаного ще Ериком Оліном Райтомсорок років тому чіткого поділу на злочини *blue collar* та злочини *white collar*, для американського суспільства з того часу суттєво нічого не змінилося⁷².

Так само не слід думати, ніби американська держава взагалі нікого не підтримує, полишаючи все суспільство сам-на-сам зі стихією вільного ринку. На тлі влаштованої політиками та ЗМІ істерії часів остаточного демонтажу соціальної держави за Клінтона, чомусь ніхто не звертав уваги на те, що найбільшими отримувачами державної допомоги були середній та вищий класи (та й узагалі отримувачі *AFDC* та маргіналізовані прошарки пролетаріату це дві

⁷² A Criminal Justice System / [Текст]. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://law.jrank.org/pages/858/Criminal-Justice-System.html>.

відмінні категорії, які збігалися лише частково)⁷³. Той самий середній клас активно користався з соціальних програм, зокрема допомоги по безробіттю. Але від початку 70-х років американський середній клас невпинно сповзає вниз і так само потерпає від демонтажу соціальної держави (нехай навіть це й підсолоджено вірою в те, що жертвами нововведень є самі лишень «асоціальні паразити», які «сидять у нас на шиї»). Власне кажучи, саме на середній клас і розраховане масове ув'язнення маргіналізованих прошарків пролетаріату як найграндіозніше американське шоу кінця тисячоліття – покликане таким чином в усій красі демонструвати, як саме виглядатиме непокора умовам дерегульованого ринку праці та соціальної незахищеності, – адже саме безробітні й становлять левову частку американських в'язнів (численні дослідження показують, що після ув'язнення шанси знайти роботу для них, і не тільки них, ще менші, ніж до нього)⁷⁴.

Державці деяких штатів впевнені у тому, що слід припинити діяльність приватних в'язниць, які орієнтовані на отримання прибутку за рахунок введення системи рабської праці. Проте їхні заклики до скасування рабської праці суперечать ідеалам «вільного підприємництва, на яких побудовано соціально-економічну систему США, і тому вони не мають позитивних наслідків. Як бачимо, пенітенціарна система Сполучених Штатів являє собою феномен, сутність якого відповідає стану справ в американському суспільстві. Тюремний промисловий комплекс є величезною структурою, яка має будівельні компанії, інвестиційні будинки на Уолл-Стріт, компанії поставки сантехніки, компанії постачання харчовими продуктами, озброєну охорону, власні торгові виставки, з'їзди, веб-сайти та інтернет-каталоги. Компанії, які володіють і керують в'язницями, таборами, слідчими ізоляторами або центрами реституції, підписують контракт з федеральним урядом, урядом штату або окружною владою. Вони зобов'язуються утримувати певну кількість в'язнів

⁷³ Glaze L.E. Correctional Populations in the United States, 2013 / [Текст] / L.E. Glaze, D. Kaeble. Dec. 19, 2014. 14 p. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://felonvoting.procon.org/source_files/correctional-populations-in-2013.pdf;

⁷⁴ Handbook of Criminal Justice Administration / [Текст] / [ed. by M.A. Du Pont Morales, M.C. Hooper, J.H. Schmidt]. Boca Raton: CRC Press, 2000. 520 p.

відповідно до державних стандартів безпеки⁷⁵. Робочу силу приватних тюремних закладів становлять вихідці з бідних верств населення США. Вони виробляють 100% всіх військових касок, бронежилетів, сорочок, брюк, наметів, рюкзаків і фляжок для збройних сил США, 98% від ринку монтажних інструментів, 36% побутової техніки, 30% навушників, мікрофонів, мегафонів і 21% офісних меблів, а також авіаційне і медичне обладнання та багато іншого. Не дивно, що річний дохід однієї з найбільших американських тюремних корпорацій, Виправної корпорації Америки, становить 1,7 мільярда доларів. Для захисту інтересів свого бізнесу приватні тюремні компанії активно використовують лобістів, за допомогою яких проводять вигідні приватним тюрмах закони через парламент. Одним з них став «Закон трьох страйків», в якому сформульовано вимоги суддям щодо призначення злочинцеві вкрай жорстокого покарання (аж до довічного позбавлення волі) незалежно від тяжкості правопорушення, якщо правопорушник Пенітенціарна система США та її реформування в рамках федеральної кримінально-правової політики⁷⁶. Зрозуміло, що від тюремного бізнесу в захваті такі «монстри» транснаціонального бізнесу, як IBM, Boeing, Motorola, Microsoft, AT & T, Wireless, Texas Instrument, Dell, Compaq, Honeywell, Hewlett-Packard, Nortel, Lucent Technologies, Intel, Northern Telecom, TWA, Revlon і навіть Pierre Cardin.

⁷⁵ Criminal Justice System Paper / [Текст]. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.poweredessays.com/samples/criminal_justice-system-paper.

⁷⁶ F.H. Wines, Punishment and Reformation, pp. 107.

РОЗДІЛ 2. ІСТОРИЧНЕ ПОХОДЖЕННЯ ТЮРЕМНОЇ СИСТЕМИ В АМЕРИЦІ

2.1. Характер кримінальних кодексів і види покарань в колоніальний період

Існує стара і застаріла приказка про те, що «жоден пророк не без честі, окрім своєї країни», і, здавалося б, досить справедливим було б вважати, що те саме почуття іноді може стосуватися тюремних систем і типів тюремної реформи. Хоча письменник народився в п'яти милях від Оберна, штат Нью-Йорк, він сотні разів проїжджав повз в'язницю Оберн і кілька разів відвідував її, лише через роки в результаті історичного дослідження пенології, він отримав найменший натяк на те, що це має будь-яке історичне значення, окрім того, яке можна надати будь-якій тюремній споруді, яка може вказувати на існування століття. Крім того, можна сумніватися, чи є півдюжини громадян міста Оберн, які усвідомлюють, що похмурі сірі кам'яні стіни, увінчані незграбною фігурою «Мідного Іоанна», оточують споруду, яка, за одним можливим винятком, є історично вважається найважливішою пенітенціарною установою в західній півкулі, якщо не в усьому світі, - установою, яка створювала архітектурну та адміністративну структуру для переважної більшості в'язниць Сполучених Штатів, і її відвідували та вивчали провідні пенологи та юристи того часу. кожної важливої європейської країни першої половини минулого століття. Метою цієї статті буде коротко вказати історичне походження та походження систем управління в'язницями Пенсільванії та Оберна та їхній вплив на сучасну пенологію. З огляду на обмеженість простору, який був у моєму розпорядженні, мені здавалося найкращим опустити більшість деталей, що представляють інтерес для місцевих антикварів, і таким чином зробити можливим трактування набагато важливіших загальних історичних обставин, які разом створили ці важливі типи тюремної дисципліни.

В'язниця, яка розглядається як установа для утримання людей проти їх волі, виникла в глибокій старовині. Це, ймовірно, сягає часів загальної

практики канібалізму, коли майбутніх жертв тримали в частоколах, щоб їх відгодувати або чекати своєї черги внести основну страву в меню викрадачів.⁷⁷

Протягом всієї історії часто зустрічаються згадки про в'язниці, які використовувалися для ув'язнення політичних і релігійних правопорушників⁷⁸, але сучасна тюремна система, яка є установою, за допомогою якої ув'язнення стає способом покарання за більшість злочинів, є інновацією. Відносно недавнього походження⁷⁹. Досить неможливо встановити точну дату загального початку ув'язнення як покарання за злочин, і можна, справді, серйозно сумніватися, чи існує така дата, окрім як у метафізичному сенсі. Єдине, що можна з точністю сказати, це те, що на початку вісімнадцятого століття ув'язнення було незвичайним, за винятком застосовуваного до політичних і релігійних правопорушників і боржників, тоді як до середини дев'ятнадцятого століття воно було звичайним методом покарання за злочини в Європі і Америки. XVIII століття було століттям переходу від тілесних покарань до тюремного ув'язнення, і, хоча процес змін був найшвидшим після 1775 року, не може бути сумніву, що загальний рух тривав протягом усього періоду.

У колоніальний період існувало дві установи, об'єднання яких пізніше створило сучасну в'язницю. Це були в'язниці, або в'язниці того часу, і робітні будинки. В'язниці в основному використовувалися для утримання під вартою обвинувачених у злочинах до суду та для ув'язнення боржників, релігійних і політичних злочинців. Їх рідко використовували для ув'язнення тих, хто вважався кримінальним класом. На кожному засіданні суду відбувалося те, що називали «доставкою в'язниці», коли в'язниця практично звільнялася від своїх ув'язнених, щоб знову наповнюватися в перерві між доставкою та наступним засіданням суду. Лише політичні та релігійні правопорушники, боржники та кілька злочинців, які отримали рідкісне покарання у вигляді ув'язнення, залишалися у в'язницях довше, ніж період, який минув між послідовними засіданнями судів. З іншого боку, робітні будинки, які почали з'являтися

⁷⁷ P. A. Parsons, *Responsibility for Crime*, pp. 9

⁷⁸ F.H. Wines, *Punishment and Reformation*, pp. 107ff; E. C. Wines, *State of Prisons and Child Saving Institutions*, pp. 1-67; A. C. Hall, *Crime In Its Relation to Social Progress*.

⁷⁹ Wines, *Punishment and Reformation*, p. 117.

приблизно в середині шістнадцятого сторіччя і досягли свого найвищого розвитку в Голландії, не більше ніж через два століття після свого виникнення були пенітенціарними установами в будь-якому точному сенсі цього слова. Їх використовували майже виключно для репресій.

1. Загальний характер європейської та американської кримінальної юриспруденції у вісімнадцятому столітті.

Щоб сформувавши критичну оцінку природи та розвитку кримінальних кодексів колоніального Нью-Йорка, необхідно коротко оглянути загальний статус європейської та колоніальної кримінальної юриспруденції до останньої чверті вісімнадцятого століття. Помітно виділяються дві тенденції - надзвичайна суворість призначених покарань і майже виключне застосування штрафів або певної форми тілесних покарань як переважаючого способу виконання накладеного покарання. Набагато більша кількість злочинів тоді була визначена як злочини, які каралися смертною карою, ніж зараз, хоча ситуація була не такою поганою, як це сталося в Англії століттям пізніше, коли від двохсот п'ятдесяти до трьохсот злочинів було внесено до списку. капітал. У випадку злочинів, а не смертної кари, зазвичай застосовувалася певна форма тілесного покарання, м'якша за смерть. Побиття батогами, таврування, калічення, ув'язнення в колодах або ганебному стовпі та «ухилення» були одними з найпопулярніших з цих форм покарання. У цей же час почалася практика висилки правопорушників до колоніальних округів, процедура, яка стала такою популярною у вісімнадцятому столітті та в першій половині дев'ятнадцятого. До початку війни за незалежність американські колонії були основним пунктом призначення вигнаних злочинців Англії, але після 1776 р. Америка була витіснена Австралією. Зважаючи на ці способи покарання за злочини, стає очевидним, що в сучасній пенітенціарній системі було мало потреби. У той час в'язниці використовувалися головним чином для утримання звинувачених у злочинах, які чекали свого суду, і більшість ув'язнених у

в'язницях того часу були боржниками, політичними та релігійними злочинцями»⁸⁰.

Наприкінці сімнадцятого століття варварський англійський кримінальний кодекс різною мірою був чинним у всіх англійських колоніях в Америці, за єдиним винятком колоній квакерів у Західному Джерсі та Пенсільванії. Американська адаптація кодексу батьківщини ніколи не була такою екстремальною, як англійський кодекс. Горезвісні «блакитні закони» Коннектикуту, прийняті в 1642 і 1650 роках, передбачали лише чотирнадцять смертних злочинів. Кодекс Хемпстеда, оприлюднений у Гемпстеді, Лонг-Айленд, 1 березня 1665 року та введений у Нью-Йорку як закони герцога Йоркського, перелічував одинадцять злочинів, які каралися смертною карою».⁸¹ Хоча ці американські пуританські кодекси дуже вигідно відрізняються від практики на батьківщині вони представляють незavidний контраст із м'якими й гуманними кодексами квакерів у Західному Джерсі та Пенсільванії. У першому лише державна зрада та вбивство вважалися смертною карою, а в останньому лише вбивство каралося смертною карою. праця призначалася в більшості випадків за злочини, не пов'язані з смертною карою⁸². Хоча кодекси квакерів недовго залишалися в силі в обох колоніях, ймовірно, що вплив цих законів і теорій квакерів більше, ніж будь-що інше, сприяв цьому руху для лібералізація та гуманізація кримінальних кодексів у цій країні, яка почалася одразу після революції та поширилася з Філадельфії на всі штати». Цей квакерський вплив, що виріс з відрази Друзів до кривавої юридичної практики того часу, з самого початку діяв в основному по двох пов'язаних лініях реформ скорочення числа смертних злочинів і заміні ув'язнення на каторжних роботах тілесними покараннями як найбільш задовільним покаранням, яке може бути призначене за вчинення злочинів, не пов'язаних зі смертною карою.

⁸⁰ F.H. Wines, *Punishment and Reformation*, chaps. v-vi. George Ives *A History of Penal Methods*, chap. i. Maurice Parmelee, *Criminology*, pp. 357-72. J.F. Stephen, *A History of the Criminal Law of England*, especially Vol. I, chap. Xiii.

⁸¹ *The Public Records of the Colony of Connecticut*, Vol. I. pp. 509ff. *The Charter and Laws of Pennsylvania, 1682-1700*, pp. 14-15. *Colonial Laws of New York*, Albany, 1894, I. B. Jyon, Vol. I, pp. 6ff

⁸² Leaming and Spicer, *The Grants, Concessions and Original Constitutions of the Province of New Jersey*, pp. 382-411. *Charter and Laws of Pennsylvania*, pp. 107ff.

Кримінальний кодекс колоніального Нью-Йорка

Ситуація щодо злочинів і покарань у колонії Нью-Йорк суттєво не відрізнялася від тієї, що існувала в колоніях загалом до Революції. Ще в Законі 1788 року про "покарання за злочини і проступки, а також для кращого регулювання судочинства у справах про злочини" було перераховано шістнадцять смертних злочинів: зрада, вбивство, зґвалтування, крадіжка зі зломом, крадіжка зі зломом, пограбування церкви, крадіжка з проникненням, крадіжка зі зломом, пограбування особи, пограбування і залякування в житлових будинках, підпал, умисне каліцтво, підробка документів, фальшивомонетництво, крадіжка чужого майна, повторне правопорушення (або інші тяжкі злочини, а також пособництво і підбурювання до будь-якого з перерахованих вище злочинів).⁸³ У попередній колоніальний період існувала низка інших злочинів, що каралися смертною карою, таких як, наприклад, суд присяжних, побиття батьків, перелюбство подружжя, піратство і втеча з рабства". Тут смертна кара не призначалася, застосовувалися тілесні покарання іншого і менш суворого виду. Батоги, шпідрутени, різки, таврування були звичайними методами покарання, що використовувалися для покарання. За менш серйозні правопорушення призначалися штрафи, з альтернативним покаранням у вигляді тілесних покарань у разі несплати штрафу. Ув'язнення так само рідко застосовувалося як метод покарання. Майже всі, хто був ув'язнений на значний період часу, були боржниками, ув'язнення за борги не було скасовано в штаті Нью-Йорк до прийняття законів від 3 квітня 1819 року та 26 квітня 1831 року, останній частково внаслідок кампанії проти ув'язнення за борги, яку проводив Луїс Дуайт з організації «Суспільство дисциплінованих боржників».

Переважну більшість усіх інших ув'язнених становили ті, кому було пред'явлено звинувачення у скоєнні злочину і кого утримували в очікуванні судового розгляду на наступному засіданні суду. Проте, навіть витрати на ув'язнення в очікуванні суду вважалися занадто великими, в'язниці занадто

⁸³ *Laws of the Colony of New York, 1788, chap 37, sec. 1, Greenleaf Edition, 1792, II, ppf. 78-79.*

часто не відповідали завданням безпечного утримання, а сім'ї обвинувачених ставали тягарем для суспільства. Це призвело до прийняття законів від 14 жовтня 1732 року, 10 листопада 1736 року та 1 вересня 1744 року, які уповноважили магістратів призначати тілесні покарання обвинуваченим у незначних злочинах, якщо вони не могли внести заставу протягом сорока восьми годин після арешту.

Використання ув'язнення як методу покарання за злочин відбувалося в колонії Нью-Йорк дуже повільно і частково⁸⁴. Вперше воно з'явилося у зв'язку з правопорушенням «барратства», яке каралося штрафом або тюремним ув'язненням за законом 1665 року⁸⁵. Перший крок, що мав якесь значення, був зроблений у главі 31 законів 1788 року, яка передбачала ув'язнення за порушення громадського порядку, але справжній початок використання ув'язнення як методу покарання за злочини можна датувати прийняттям закону від 26 березня 1796 року, ухваленого на основі рекомендацій губернатора Джона Джея, генерала Філіпа Шуйлера, Томаса Едді та Амброза Спенсера, а також на основі вивчення сучасних реформ у сусідньому штаті Пенсильванія⁸⁶.

2.2. Історичні передумови започаткування пенітенціарної реформи в США

Існує дві групи впливів, які складають основні етапи історичного розвитку пенітенціарної реформи в Нью-Йорку, а саме: загальні сили, які прагнули реформ і прогресу всіх видів у вісімнадцятому столітті, і конкретні спроби реформувати кримінальну юриспруденцію і пенітенціарну адміністрацію в той же період, які зосереджені в основному на працях і діяльності Беккарія і Хауарда, а також реформаторів з Пенсильванії, таких як Бредфорд, Раш, Во, Лоунс та інші. Невігластво, грубість і варварство «старого режиму» в Європі були ефективно атаковані в працях французьких піїтів, таких як Монтеस्क'є,

⁸⁴ Colonial Laws of New York, Albany, 1894, Vol. II, pp. 745-6, 920; Vol. III, pp. 377-9

⁸⁵ Ibid., Vol. I, p.

⁸⁶ SLaws of the State of New York, 1776-1797, Greenleaf Edition, 1792, Vol. II, pp. 52-54; Vol. III, pp. 291

Вольтер, Дідро, Тюрго і Кондорсе, а також їхніх англійських симпатиків і соратників, таких як Девід Юм, Адам Сміт, Том Пейн і Джереми Бентам. Напад на старий порядок у працях цих публіцистів набув конкретної та об'єктивної форми у Французькій революції та її впливі на інші держави Європи. Напевно, найважливішим у доктринах цих письменників і всього революційного періоду було впровадження раціоналізму в соціальну і політичну філософію і тверде переконання в тому, що соціальний прогрес і, як наслідок, «найбільше щастя для найбільшої кількості людей» можуть бути досягнуті за допомогою радикальних соціальних реформ, що проводяться згідно з вимогами «чистого розуму». Очевидно, що така варварська й архаїчна частина старого порядку, як тогочасна кримінальна юриспруденція та пенітенціарна адміністрація, не могла довго залишатися захищеною від зростаючого духу прогресу та просвітництва, і Америка загалом і Філадельфія зокрема були добре розташовані для того, щоб відчувати вплив цих нових сил⁸⁷. Велика кількість французів перебувала в Америці під час Революційної війни, вони привезли з собою багато ідей своїх публіцистів і стимулювали інтерес американців до французької думки.

Крім того, багато з найважливіших і найвпливовіших американців перебували в Європі під час Американської революції та в наступні роки після неї. Філадельфія, як справжній центр американської цивілізації та політичного життя в останній чверті XVIII століття, зазнала особливого впливу цих прогресивних європейських подій. Бенджамін Франклін довгий час жив у Франції і був добре знайомий з радикальною французькою думкою. Політичні лідери, які збиралися у Філадельфії в цей період, були більш-менш знайомі з передовою політичною думкою Англії та Франції. Жоден інший іноземний філософ не мав такого впливу на американський Конституційний конвент 1787 року, як Монтеск'є, а його колишні опоненти, мабуть, були майже так само добре знайомі з його доктринами щодо реформи кримінального судочинства, як

⁸⁷ See the biographies of Rousseau, Diderot and Voltaire written by John Morley, and his essays on French thought of the 18th century in "Criticism of Miscellaneours", A. Sorel "Biography of Montesquieu"; H. Higgs, *The Physiocrats*, J. U. Robertson, *A History of Free Thought*; Leslie Stephen, *History of English Thought in the Eighteenth Century*; as well as an excellent summary of philosophical works from this period in Robinson and Beard, *Development of Abode in Europe*, Vol. 1, pp. 157-82, and Cambridge *Modern History*, Vol. VI II, ch. I.

і з його теорією поділу державної влади. Будучи столицею країни протягом більшої частини цього періоду, Філадельфія приймала багато видатних іноземних гостей, які привозили з собою доктрини своїх співвітчизників. Бріссо, лідер жирондистів під час Французької революції, був серед них. Нарешті, саме до Філадельфії Джефферсон приїхав невдовзі після повернення з Франції, де він найбільше познайомився з французькими революційними ідеями та лідерами. Крім того, Філадельфія мала колоніальні прецеденти Пенна в реформуванні в'язниць, до яких можна було звертатися як до джерела натхнення та орієнтиру в правовій та пенітенціарній реформах. Всі ці умови зробили Філадельфію особливо добре пристосованою для втілення в життя деяких з найбільш радикальних європейських і колоніальних програм соціальних реформ⁸⁸.

Група здібних і впливових європейських письменників здійснила потужні та успішні нападки на варварську та ірраціональну кримінальну юриспруденцію та пенітенціарні інституції. Французький публіцист Монтеск'є (1689-1755) у своїх «Перських листах» та «Дусі законів» засуджував варварську несправедливість французького кримінального кодексу і виступав за реформи, які б зробили покарання менш суворими і більш наближеними до конкретних злочинів, за які вони призначалися. Його робота привернула увагу і стимулювала більш впливового письменника в історії реформування кримінального права, італійця Беккарія (1735-94 рр.). Його «Злочини і покарання», вперше опубліковані в 1764 році, були, мабуть, найбільш значним внеском у реформу кримінального права у вісімнадцятому столітті. Він переконливо доводив необхідність скасування тортур, більш справедливого і точного методу судового розгляду, зменшення суворості покарань, ширшого застосування ув'язнення для покарання за злочини і поліпшення управління в'язницями. Однак більша частина його роботи була спрямована головним чином на забезпечення реформування сучасного кримінального права⁸⁹.

⁸⁸ On the interrelation between early American and European thought see I. Woodbridge Riley, *American Philosophy, the Early Schools*

⁸⁹ M. Parmelee, *The Principles of Anthropology and Sociology in Their Relation to Criminal Procedure*, pp. 10-16.

Англійський юрист Блекстоун (1723-1780), хоча і не був настільки жорстоким у своїй критиці старої системи, щоб сподобатися Бентаму, засуджував кричущу несправедливість англійського кримінального кодексу того часу. Численні та різноманітні реформаторські інтереси Джеремі Бентама (1748-1832) охопили об'ємні праці, присвячені реформі як кримінальної юриспруденції, так і кримінально-виконавчої адміністрації⁹⁰.

Нарешті, багато з найважливіших доктрин реформаторів отримали конкретне вираження у кримінальному кодексі Французької революції від 2 вересня 1791 року, який проголосив, що кримінальне законодавство має бути змінено. 1791 року, який проголосив, що «покарання повинні бути пропорційними злочинам, за які вони накладаються, і що вони мають на меті не просто покарати, але й виправити злочинця». Всі ці розробки, що сприяли створенню нової, більш раціональної та гуманної кримінальної юриспруденції, були добре відомі інтелігентним громадянам Філадельфії ще до 1800 року.

Лолін Говард та Етіро Пін Витоки в'язничної реформи.

Першим явним прообразом сучасної в'язничної системи стала папська в'язниця Сан-Мікеле, збудована в Римі Папою Климентом X близько 1704 року, і в'язниця в Генті в Бельгії, заснована Гіпполем Віленом XIII в 1773 році. В обох в'язницях була передбачена певна класифікація і поділ в'язнів на камери. Праця у в'язнених була правилом, а головною метою у в'язнення проголошувалося виправлення. Однак жодна з цих в'язниць не привертала загальної уваги ні в Англії, ні в Америці, поки їхні переваги не виявив і не описав видатний англійський реформатор в'язниць Джон Говард (1726-1770). Під час своїх інспекційних подорожей між 1773 і 1790 роками він кілька разів відвідував ці установи, і його праці містять яскраві описи їх будівництва та управління. Саме завдяки його працям, добре відомим філадельфійцям, Америка отримала уявлення про ці передові установи і перейнялася духом праці Озарда у проведенні пенітенціарної реформи. Однак існує мало доказів того, що ці установи в Римі та Генті безпосередньо вплинули на пенітенціарну пенологію⁹¹

⁹⁰ On Bentham, see W. L. Davidson, *Political Thought in England, the Utilitarians*, pp. 107.

⁹¹ *Extracts and Remarks on The Subject of the Punishment and Reformation of Criminials.*

Пенсільванії в помітній мірі. Їхній вплив, схоже, був опосередкованим. Рекомендації Говарда щодо їхньої системи або управління, як частини його філософії в'язниці, спонукали ряд заповзятливих і співчуваючих англійських реформаторів прийняти ці принципи в англійських в'язницях і тюрмах, і останні стали моделями, за якими слідували філадельфійські реформатори. Коли в 1790 році члени Філадельфійського товариства полегшення страждань у в'язницях захотіли проінформувати законодавчий орган штату, щоб домогтися прийняття передової системи управління в'язницями, їхній список успішних експериментів наступними. Їхній список успішних експериментів з нової пенології не містив жодного важливого посилання на Рим чи Гент, а майже повністю обмежувався реформами в нових англійських графських в'язницях, зокрема в'язниці в Імондхемі в Норфолку, збудованій близько 1884 року сером Томасом Бівором під впливом ентузіазму, викликаного прочитанням праць Говарда. У цій в'язниці було передбачено роздільне утримання чоловіків і жінок, а також закоренілих злочинців і дрібних правопорушників, окремі камери для всіх ув'язнених на ніч і для невинуватих ув'язнених у будь-який час доби, а також добре обладнана майстерня для працевлаштування працездатних ув'язнених".

Окрім цього непрямого впливу роботи Говарда на реформування в'язниці у Філадельфії, існує достатньо доказів того, що філадельфійські реформатори були добре обізнані з друкованими звітами. У цій брошурі викладено опис його подорожей з інспектування в'язниць та рекомендації щодо реформування в'язниць, що базуються на цих подорожах. Вищезгадана брошура 1790 року містить довгі уривки з творів Романа Говарда, які були в з'явленні, на яких наполягав законодавчий орган. За два роки до цього товариство надіслало Говарду наступного листа:

Філадельфія, 14 січня 1788 року.

За Джона Говарда.

Товариство полегшення страждань ув'язнених у місті Філадельфії просить дозволу надіслати Вам копію свого статуту і водночас просить Вас надсилати такі повідомлення з приводу їхньої установи, які можуть сприяти їхнім намірам. Товариство щиро приєднується до друзів людства в Європі,

висловлюючи Вам свою вдячність за те, що Ви зробили нещасних мешканців в'язниць об'єктом загальної уваги і співчуття, а також за те, що вказали на деякі засоби не тільки для полегшення їхніх страждань, але й для запобігання злочинам і нещастям, які є їхньою причиною.

З щирими побажаннями продовження Вашої корисної діяльності та задоволення від успіхів Вашої праці на благо людства в усіх куточках земної кулі, з великою повагою та пошаною, ми залишаємося Вашими щирими друзями.

Підписано за дорученням Товариства,
ВІЛЬЯМ УАЙТ, президент⁹².

Цей лист, написаний менш ніж через рік після заснування товариства, здається, вказує на те, що навіть у своєму зародженні воно було повністю натхненне роботою Говарда. Дійсно, ми знаємо, що на четвертому засіданні товариства його члени заслухали лист від доктора Леттсома з Лондона, який описував подорожі Говарда по континенту в рамках його дослідження умов утримання у в'язницях⁹³. Про те, що Говард виявляв подібний інтерес до прогресивних рухів у цій країні, свідчать слова наступного меморандуму, який він продиктував:

Якщо під час мого життя буде здійснено план заснування постійної благодійної організації під такою ж назвою, як у Філадельфії, а саме: «Товариство для полегшення страждань ув'язнених», і на вищезазначену мету буде введено ануїтети, я охоче підпишуся внизу сторінки за п'ятсот фунтів стерлінгів; або, якщо таке товариство буде засновано протягом трьох років після моєї смерті, ця сума буде виплачена з мого майна⁹⁴.

Поряд із впливом праці Говарда, очевидно, що «Пізнання» Джеремі Бентама та об'ємні додатки до нього, опубліковані після 1787 р., мали певний вплив на тюремну реформу в Пенсильванії. Західна пенітенціарна установа Пенсильванії, уповноважена Цей вміст завантажено з були змодельовані за

⁹² Robert Waugh, Notice of Original and Consistent Proposals for the Improvement of Prison Discipline in Philadelphia and Reform of the Penitentiary of the Code of Pennsylvania, Philadelphia, 1810, p. 24.

⁹³ Ibid., p. 18-20.

⁹⁴ Ibid., p. 25, note. Theoretical and practical commission the office was established in 1815.

геніальним планом Бентама щодо досконалої в'язничної структури⁹⁵. Нарешті, завершуючи цей короткий огляд історичних ранньої в'язничної реформи у Філадельфії, не слід забувати, що Пенсильванії, єдиному з усіх штатів, пощастило, що саме її витoki були пов'язані з справою судової та пенітенціарної реформи. Хоча закони, прийняті в Пенсильванії з 1718 по 1975 рік, зазвичай були максимально далекі від програми Пенна, пам'ять про його цілі збереглася в положеннях законів. Тому, коли виникла необхідність у реформі кримінального кодексу та пенітенціарної адміністрації, рух став респектабельним і "безпечним" завдяки своїй асоціації з поважним і шанованим ім'ям засновника провінції⁹⁶.

2.3. Пенсильванська система тюремної дисципліни

Оскільки незаперечним є той факт, що прогрес у кримінальній юриспруденції та пенології в штаті Нью-Йорк між 1796 та 1830 роками був насамперед результатом наслідування Нью-Йорком прецеденту Пенсильванії, необхідно коротко розглянути прогрес, досягнутий у цьому сусідньому штаті за той самий загальний період. Початок тюремної реформи в Пенсильванії зазвичай пов'язують з ім'ям Річарда Вістара, члена Товариства друзів, який незадовго до початку Революційної війни був вражений жахливими злиднями ув'язнених провінційної в'язниці у Філадельфії, деякі з яких нещодавно померли від голоду. Вістар приготував суп у власному будинку, а потім роздав його в'язням в'язниці. Ситуацією зацікавилися інші, і 7 лютого 1776 року було створено Товариство допомоги в'язням «Філадельфія» (Philadelphia Society for Assistance to Distressed Prisoners)⁹⁷. Реформа кримінального кодексу та запровадження тюремної системи могли б розпочатися саме в цей день, а не

⁹⁵ Acts on the Prosecutor General of the Perm Provincial Board, 18a-21, p. 181.

⁹⁶ The most valuable overview of the origins of prison reform in Europe and the development of this movement in America is contained in the now rare monograph by J. B. Lindsley, *Prison Discipline and Penal Legislation*, Nashville, 1874. Her copy is kept in the New York Public Library.

⁹⁷ Roberts Vaux, *Notices*, pp. 8-9; *Sketch of the Principal Transactions of the Philadelphia Society for Alleviating the Miseries of Public Prisons*, Philadelphia, 1859, p. 3.

через десять років, якби британська окупація міста не поклала край діяльності товариства⁹⁸.

Одразу після укладення миру 1783 року низка видатних громадян Філадельфії на чолі з Бенджаміном Франкліном, Бенджаміном Рашем, Цей вміст завантажено з Вільям Бредфорд і Калєб Лоївнес організували рух за реформування варварського кримінального кодексу 1718 року, який все ще був чинним. Всі були згодні з тим, що кількість смертних злочинів має бути значно скорочена, а доктор Раш навіть виступав за повне скасування смертної кари. Результатом їхніх зусиль став закон від 15 вересня 1786 року, який замінив смертну кару як покарання за деякі менш тяжкі злочини безперервними каторжними роботами, публічними законно і ганебно нав'язаний⁹⁹. Результатами нового закону стали не були такими задовільними, як очікувалося, тоді як публічна демонстрація засуджених на роботах привернула увагу до їхнього жахливого становища більшої кількості людей, ніж це могло статися, коли вони були ізольовані в похмурих в'язницях на Хай і Волнат-стріт. Постійні зловживання пенітенціарної адміністрації, а також додатковий розголос, який отримали ці жалюгідні умови, сприяли створенню Філадельфійського товариства для полегшення страждань ув'язнених 8 травня 1787 року в Німецькому шкільному будинку на Черрі-стріт¹⁰⁰. Ця організація, перша з великих сучасних тюремних реформаторських товариств, виклала свої фундаментальні імпульси, концепції та цілі в преамбулі до статуту товариства

"Я був у в'язниці, і ви прийшли до мене.

"І відповідь Цар і скаже їм: істинно кажу вам: так як ви вчинили це одному з братів Моїх найменших цих ви Мені вчинили" (Мт., ххv:36, 40).

Коли ми усвідомлюємо, що обов'язки добротності, які ґрунтуються на заповідях і прикладі автора християнства, не скасовуються безумствами і злочинами наших ближніх, і коли ми замислюємося над стражданнями, які приносять їм злидні, голод, холод, непотрібна суворість, нездорові умови

⁹⁸ Vaux, Notices, Q. 9; Sketch of Principal Transactions, p. 3.

⁹⁹ Statutes at Large of Pennsylvania, Vol. XII, pp. 280-81. Caleb Lownes. An Account of the Alteration and Present State of the Penal Laws of Pennsylvania, Philadelphia, 1792, pp. 5.

¹⁰⁰ Lownes, op. cit., Report of the Commissioners on the Penal Code, 1828, p. 13.

утримання і провина (звичайні супутники в'язниць), то ми зобов'язані поширити наше співчуття на ту частину людства, яка зазнає цих страждань. За допомогою людяності можна запобігти їхнім неправомірним і незаконним стражданням; узи, які повинні зв'язувати всю сім'ю людства разом, за будь-яких обставин, можуть бути відновлені. І можуть бути виявлені і запропоновані такі ступені і способи покарання, які, замість того, щоб продовжувати звичку до пороку, стануть засобом повернення наших співвітчизників до чесноти і щастя. Виходячи з переконання в істинності та обов'язковості цих принципів, Підписанти об'єдналися під такою назвою: *Філадельфійське товариство для полегшення страждань народних мас*¹⁰¹.

Хоча не більше половини членів Товариства можна ідентифікувати як таких, що також належали до Товариства друзів, добре відомо, що найактивнішим елементом в організації тюремної реформи були саме друзі, а провідні представники пенсільванської системи тюремної дисципліни протягом більш ніж півстоліття, Робертс Во та його син Річард, були членами Товариства друзів. Звичайно, слід визнати важливу роль, яку відіграли в реформаторській діяльності неквакерські члени товариства, такі як єпископ Уїт або Єпископальна церква, а також щедрю співпрацю з Тюремним товариством з боку тих, хто не був членом новоствореного товариства, таких як Бенджамін Франклін і Вільям Радфорд. Робота, виконана Товариством реформ, поділялася на три взаємопов'язані частини: полегшення фізичних страждань ув'язнених, реформа кримінального кодексу, яка зменшила кількість смертних злочинів і запровадила ув'язнення як типовий метод покарання замість тілесних покарань, а також розробка великої історичної системи в'язничної дисципліни – Пенсільванської системи ув'язнення і дисципліни, або системи ув'язнення і дисципліни в штаті Пенсильванія. Вже зазначалося, що діяльність у Європі Говарда і Бентама була тісно пов'язана з розробкою реформи пенітенціарної адміністрації в Пенсильванії; так само безсумнівно, що реформа кримінального кодексу штату ґрунтувалася на співчутливому сприйнятті правових принципів Беккарія і Монтеस्क'є. У 1793 році Вільям Бредфорд, автор удосконалених

¹⁰¹ Roberts Waugh, *Without Warning*, p. 10-11.

кодексів Пенсильванії 1790-1794 років, вказує на те, що він сам і його однодумці завдячують цим європейським реформаторам:

Ми вважаємо, що суворість нашого кримінального законодавства – це екзотична рослина, а не рідна рослина Пенсильванії. Вона вистояла, але я вважаю, що ніколи не була улюбленицею. Релігійні погляди багатьох наших громадян були в опозиції до нього; і як тільки принципи Беккарія були поширені, вони огинали ґрунт, який був готовий їх прийняти. Під час нашого зв'язку з Великою Британією не було зроблено жодної спроби реформ, але як тільки ми відділилися від неї, суспільні настрої виявилися, і це добродійне починання було закріплене в конституції¹⁰².

Це був один з перших плодів свободи, який підтверджує вислів Монтеस्क'є: «З розвитком свободи зменшується суворість кримінального закону». Правові початки реформи кримінального кодексу Пенсильванії сходять до конституції штату 1776 року, яка спрямувала реформу кримінального права на те, щоб ув'язнення за тяжкі та особливо тяжкі злочини, а також на те, щоб продуктивна праця може бути замінена варварськими існуючими методами тілесних покарань¹⁰³.

Напруга Револьюційної війни відклала дію закону на десятиліття, але закон від 5 вересня 1786 року став помітним кроком вперед, зменшивши кількість смертних злочинів, замінивши ув'язнення на тілесні покарання у випадку низки менш тяжких злочинів, а також скасувавши для більшості цілей таврування, каліцтво, биття батоґом, шмагання батоґом та інші традиційні варварства колоніального періоду¹⁰⁴. Прогресивна політика була підтримана і дещо розширена в актах 1788, 1789, 1790 і 1791 років, але систематичний перегляд кримінального кодексу з'явився в акті від 22 квітня 1794 року, який скасував смертну кару за всі злочини, крім вбивства першого ступеня, і замінив ув'язнення або штрафи за всі інші злочини замість тілесних покарань будь-якого типу. Цей кодекс ознаменував перший важливий розрив американців з

¹⁰² William Bradford, *An Inquiry How Far the Punishment of Death Is Necessary in Pennsylvania, With Notes and Illustrations*, Philadelphia, 1793 p. 20.

¹⁰³ Constitution of Pennsylvania, 1776, Chapter II, Sections

¹⁰⁴ The Statutes at Large of Pennsylvania, Vol. XII, pp.

тогочасною юридичною дикістю, став предтечею реформаторських кодексів інших американських штатів і був важливою основою кримінальної юриспруденції Пенсильванії аж до наступного систематичного перегляду в 1860 році.

Ця реформа Кримінального кодексу, яка робить позбавлення волі основним покаранням за злочини, пов'язані з торгівлею людьми. Недосконалість методів покарання за злочини вимагала створення в'язничної системи на місці грубої організації колоніальних в'язниць і робітних будинків. Законами 1789, 1790 і 1794 років в'язниця на Горіховій вулиці була перетворена на в'язницю штату, а до неї було збудовано прибудову, яка дозволила випробувати те, що стало пенсільванською системою в'язничної дисципліни, а саме: утримання найгіршого типу злочинців в окремих камерах¹⁰⁵. З цих важливих законів закон від 5 квітня 1790 року прийнято вважати юридичним початком пенсільванської системи. Незважаючи на багатообіцяючі починання в наступні після 1790 року роки, спроба застосувати нову пенологію у в'язниці на Горіховій вулиці виявилася майже невдачею камер збудованих для одиночного ув'язнення "найбільш запеклих і жорстоких злочинців", відповідно до закону 1790 року, ніколи не було достатньо, щоб вмістити всіх засуджених цього класу, а великі загальні камери або кімнати, в яких містилися решта, стали настільки переповненими, що повністю звели нанівець усі спроби наукового та ефективного управління в'язницею¹⁰⁶.

Провал закону від 1790 року для забезпечення одиночного утримання засуджених, а також загальна адміністративна та дисциплінарна деморалізація в'язниці на Горіховій вулиці через переповненість були усунені з юридичної точки зору актами від 3 березня 1818 року та 20 березня 1821 року, які передбачали зведення Західної та Східної казенних в'язниць¹⁰⁷. Саме тут було чітко визначено, що обидві в'язниці повинні бути побудовані за принципом одиночного ув'язнення, але не було передбачено жодних положень щодо

¹⁰⁵ Ibid., Vol. XIII, pp. 246, 250-51; Ibid., pp. 523-5; Ibid., Vol. XV, pp. 178-9.-

¹⁰⁶ Statistical View of the Operation of the Penal Code of Pennsylvania, 1817, passim; Lownes, op. cit., pp. 12-13.

¹⁰⁷ Acts of the General Assembly of Pennsylvania, 1817-18, pp. 13840; Ibid., 1820-21, pp. 94.

працевлаштування засуджених. Лише після низки суперечок з 1826 по 1829 рік було остаточно створено завершену систему пенітенціарних установ штату Флорида. Скориставшись суперечливими рекомендаціями державних органів влади, Філадельфійське товариство полегшення страждань в'язнів змогло переконати законодавчий орган ухвалити свою фундаментальну програму у сфері виконання покарань – одиночне ув'язнення на каторжних роботах - на законодавчому рівні. Це було остаточно і виразно прописано в законі від 23 квітня 1829 року¹⁰⁸.

Класичний панегірик пенсільванській системі можна знайти у звіті інспекторів Західної в'язниці за 1854 рік. Тут вони доходять до майже неоплатонічного екстазу, намагаючись викласти численні пункти найвищої досконалості пенсільванської системи в'язничної дисципліни та адміністрування. Це, мабуть, найбільш екстремальна і перебільшена похвала, яку система коли-небудь отримувала від своїх захисників:

Пенсильванія, попередниця всіх своїх сестринських штатів у сучасній системі в'язничної дисципліни, виправдала свою мудрість перед світом практичними результатами успішного адміністрування в цій установі. Передбачуване зло, що існувало більше в умоглядній гуманності та хворобливій філантропії, ніж у реальних фактах, зазнало невдачі у своїй реалізації. Хвороби і розумова неповноцінність, які так впевнено прогнозувалися як неодмінні супутники окремого ув'язнення, призвели до покращення здоров'я та інтелектуального розвитку.

Розпусні нахили, характерні для засудженого, були стримані відсутністю порочного товариства, і в м'якому вченні християнства нещасний злочинець знаходить розраду для вимушеного вигнання з комфорту суспільного життя. Якщо він голодний, його годують; якщо голий, його одягають; якщо позбавлений перших зачатків освіти, його вчать читати і писати; і якщо він ніколи не був благословенний засобами до існування, його навчають механічному мистецтву, яке в майбутньому житті може стати для нього джерелом прибутку і респектабельності. Праця не є для нього ні тягарем, ні

¹⁰⁸ Ibid., 1828-9, pp. 351.

втомою. Він охоче береться за них, бо вони сприяють його моральному і розумовому піднесенню. Вони допомагають заповнити зодіак його часу, який інший мудрець витратив би на безрезультатні нарікання і безплідну бездіяльність у пошуках нових можливостей оренди. Відгородившись від бурхливого світу, відокремившись від тих, хто так само винен, як і він сам, він може непомітно потурати своєму каяттю і знаходити достатньо можливостей для роздумів і виправлення. Щодня він спілкується з добрими людьми, які, задовольняючи його потреби, оживляють його розбиті надії і вливають йому на вухо єлей радості та розради. Він має достатньо світла, повітря і тепла; він має добру і корисну їжу; він має відповідний до сезону і зручний одяг; він має найкращий медичний догляд; він має книги для читання, чорнило і папір, щоб спілкуватися з друзями у визначений час; і щотижня він насолоджується привілеєм слухати святе Боже слово, викладене вірним і ревним християнським служителем. Завдяки такому забезпеченню і турботі з боку працівників в'язниці він перебуває в кращому стані, ніж багато хто з тих, хто перебуває за її стінами, не винний у скоєнні злочинів. Він працює, але лише для того, щоб прогодуватися, як і будь-який інший член громади, і своєю працею він звільняє цю громаду від тягаря своєї підтримки.

Факт, про який варто пам'ятати законодавцям, полягає в тому, що за останні десять років жоден округ, який відправляє засуджених до Західної в'язниці, не був зобов'язаний внести жодного долара на утримання в'язнів. Враховуючи внутрішню економіку цієї установи та її успішні результати, ми не зобов'язані вдаватися до детального обґрунтування принципу, на якому вона базується. Система розчарувала очікування своїх ворогів і перевершила впевнені сподівання своїх друзів, і на цьому ми її поки що залишаємо¹⁰⁹.

Ситуація в штаті Нью-Йорк після Революції з точки зору кримінальної юриспруденції та пенології була дуже схожою на ту, що існувала в Пенсильванії. Перелік смертних злочинів був дуже великим, а тілесні покарання були звичайним способом помсти суспільства злочинцю. Ув'язнення

¹⁰⁹ Report of the Inspectors of the Western Penitentiary, 1854, Legislative Documents, 1854, p. 271. For a vigorous criticism of the Pennsylvania system see George Ives, History of Penal Methods.

як метод покарання за злочини майже не існувало, і не було жодної державної в'язниці. Проте не бракувало прогресивних і освічених людей, які були глибоко шоковані існуючими умовами і жваво цікавилися всіма пропозиціями щодо поліпшення ситуації. Серед лідерів просвітницьких настроїв у цьому відношенні в Нью-Йорку були Амброз Спенсер (1765-1848), законодавець і юрист; Філіп Джон Шуйлер (1753-1804), військовий і державний діяч; Томас Едді (1758-1827), фінансист і філантроп; Де Вітт Клінтон (1769-1828), політичний лідер і соціальний реформатор; Джон Джей (1345-1829), державний діяч, юрист і дипломат, і Джон Гріском (1734-1852), вчений і філософ-антрополог.

Цілком природно, що їхню увагу привернув попередній і сучасний прогрес у Філадельфії. Філадельфійська група не тільки очолила цей рух в Америці, але й не шкодувала коштів на рекламу своєї програми. Робертс Во зазначає, що вже в 1794 році тюремне товариство вирішило зробити свій вплив відчутним за межами місцевого муніципалітету і штату, і стверджує, що "між товариством і керівниками кількох штатів союзу було розпочато і велося широке листування, яке сприяло поширенню великої кількості інформації про його діяльність і призвело до прийняття відповідних змін у кримінальному законодавстві в інших частинах континенту¹¹⁰. Можливо, саме завдяки цій комунікації з Філадельфії губернатор Джон Джей у своєму першому посланні до законодавчих зборів рекомендував реформувати кримінальний кодекс. Знову ж таки, Томас Едді, один з найенергійніших членів нью-йоркської групи реформаторів, народився у Філадельфії і підтримував тісний зв'язок з Товариством друзів у цьому місті. Професор Гріском також був членом Товариства друзів. У 1794 році пан Едді та генерал Шуйлер відвідали Філадельфію, були прийняті Філадельфійським товариством допомоги в'язням, де їм розповіли про реформи, які щойно були проведені в кримінальному кодексі та тюремному управлінні Пенсильванії, а також продемонстрували, в чому полягала тодішня потреба надзвичайно успішної системи в'язниці на Уолнат-стріт, що діяла в той час. Вивчення і подальші роздуми переконали їх у

¹¹⁰ Vofiles, с. 34.

тому, що Пенсильванія надала бажану модель реформи для наслідування в Нью-Йорку¹¹¹. Завдяки юридичній прозорливості Спенсера та політичній підтримці губернатора Джея, вони внесли на розгляд Законодавчих зборів Нью-Йорка законопроект, покликаний скоротити перелік смертних злочинів до вбивства і державної зради, замінити ув'язнення тілесними покараннями за нетяжкі злочини, а також передбачити будівництво двох в'язниць штату - однієї в Олбані і однієї в Нью - Йорку. Це стало законом як акт від 2 березня 1796 року¹¹².

Лише одна з двох в'язниць, передбачених законом, була збудована, так звана Ньюгейтська в'язниця, яка була побудована в Грінвіч-Віллідж під керівництвом комісії, що складалася з адвоката Кларксона, Джона Мюррея-молодшого, Дж. Джона Мюррея-молодшого, Джона Ватта, Томаса Еддва та Ісаака Стаутенбурга, і була відкрита для прийому ув'язнених 28 січня 1797 року. Однак у цій установі були два фатальних початкових недоліки, які призвели до її швидкого занепаду. Вона була побудована відповідно до ненаукового методу колективного ув'язнення, як це практикувалося в більшій частині в'язниці на Волнат-стріт у Філадельфії, що унеможливило ефективну класифікацію та дисципліну. Більше того, в'язниця була настільки малою, що дуже швидко стала переповненою, і виникла деморалізуюча практика помилування щороку майже стільки ж засуджених, скільки було прийнято, щоб зменшити кількість ув'язнених до такої кількості, яку можна було утримувати навіть в умовах переповненості в'язниці. Згідно зі статистикою, зібраною сенатором Гопкінсом у 1824 році, у 1813 році було прийнято 198 ув'язнених, а помилувано 134, а в 1814 році - 213 ув'язнених і 176 помилуваних. Пан Салліван наводить сучасні дані, які свідчать, що між 1797 і 1822 роками було прийнято 1069 засуджених і помилувано 2819.

Ситуація стала настільки нестерпною, що 12 квітня 1816 року було прийнято закон, який дозволяв зведення нової державної в'язниці в Оберні в

¹¹¹ J. L. Suitivan, "Note on the Penitentiary System of New York State", у виданні G. E. Baker's edition of The Works of William H. Sevier, Vol. 11, pp. 13-80. C. G. Haines, Report of the Penitentiary System of the United States, 1822.

¹¹² Laws of the State of New York, from the First to the Twentieth Session of the Legislature, Greenleaf edition, 1797, Vol. III, pp. 291-99.

окрузі Каджуга, а для керівництва роботами було призначено комісію у складі Елайджі Міллера, Джеймса Гловера та Джона Г. Біча. Вони були уповноважені побудувати в'язницю штату, подібну до тієї, що зараз використовується місті Нью-Йорку, з такими змінами, які, на їхню думку, найкраще сприятимуть інтересам такої установи¹¹³. Безпосередній контроль над будівельними роботами був переданий William Brittin, теслі за фахом і першому наглядачеві установи.

Здається, що в штаті Нью-Йорк не до кінця усвідомили шкоду колективної системи ув'язнення ще в 1816 році, оскільки перше крило нової споруди в Оберні, південне крило, було зведене як з двомісними камерами, так і з великими кімнатами або квартирами, здатними прийняти десять і більше засуджених в кожній з них. У 1819 році вплив тенденції до одиночного ув'язнення став домінуючим, і 2 квітня того ж року був прийнятий закон, який наказував інспекторам утримувати певні категорії ув'язнених в окремих камерах, а північне крило будувати за принципом одиночного ув'язнення кожного в'язня¹¹⁴. У Східній в'язниці Пенсильванії не було застосовано метод будівництва камер ззовні, який згодом був використаний у Східній в'язниці Пенсильванії, а радше те, що стало відомим як метод Оберна, або внутрішньо камерний метод будівництва. Після консультацій з пенсільванськими прихильниками системи одиночного ув'язнення нью-йоркські реформатори домоглися прийняття закону від 2 квітня 1821 року, який наказував тюремним інспекторам відібрати кілька "найстаріших і найдосвідченіших ув'язнених"¹¹⁵ найогидніших порушників і поміщати їх в одиночні камери, з метою спостереження за дисциплінарним впливом цього заходу. Другий клас в'язнів мали поміщати в окремі камери на три дні щотижня, а молодшим злочинцям дозволялося працювати в майстернях шість днів на тиждень.¹¹⁶ Вісімдесят в'язнів отримали в якості різдвяного подарунка в 1821 році привілей надати матеріал для цього експерименту з тюремної дисципліни та управління.

¹¹³ Laws of the State of New York, Thirty-ninth to Forty-first Sessions, Albany, 1818, pp. 79.

¹¹⁴ Ibid., 45th to 47th Sessions, Albany, 1825, pp. 134.

¹¹⁵ Ibid., 42nd to 44th Sessions, Albany, 1821, pp. 8.

¹¹⁶ Ibid., pp. 215-18. Sketch of the Principal Transactions, p. 12; Pennsylvania Journal of Prison Discipline and Philanthropy, Vol. II, Number 2, 1846, p. 116.

Застосований метод не був тим, що через кілька років стало розвиненою пенсільванською системою одиночного ув'язнення на каторжних роботах у двох великих просторах камерах і невеликому зовнішньому дворі, а одиночне ув'язнення в одній маленькій внутрішній камері без будь-якої праці або інших адекватних умов для фізичних вправ. Експеримент тривав протягом 1522 і 1823 років, і не дивно, що він виявився безнадійним провалом і призвів до значного поширення хвороб і божевілля серед засуджених в одиночних камерах. Однак слід пам'ятати, що цей грубий експеримент не проливає світла на дисциплінарний і реформаторський потенціал досконалої пенсільванської системи. Крах експерименту з одиночним ув'язненням в Обернській в'язниці призвів до повної відмови від цього виду дисципліни. У 1823 і 1824 роках губернатор Йейтс помилував більшість тих, хто залишився в одиночному ув'язненні, а більшість членів законодавчого комітету з розслідування, призначеного законом від 12 квітня 1824 року, у складі Стівена Аллена, Семюела М. Гопкінса і Джорджа Тіббітса, доповіли, що більше нічого неможна сподіватися від такого типу процедури. Комітет підсумував свою думку наступним чином. Більшість членів правління шанобливо рекомендують законодавчим органам скасувати закони про одиночне ув'язнення, у зв'язку з повним прийняттям ефективного уряду і дисципліни; і більшість з нас - не міг би рекомендувати це як окремий захід, ні в якому разі, окрім як у зв'язку з такою ефективною системою правління та розмежування¹¹⁷.

Тим часом місцева тюремна адміністрація Оберна розробляла дисциплінарну та адміністративну схему, якій судилося стати однією з найважливіших в історії – обернську систему спільної роботи вдень і роздільного утримання вночі, з примусовою тишею в будь-який час. Наглядач Бріттін помер у 1821 році, і його місце зайняв Капітан Елам Ліндс, який з допомогою свого заступника і архітектора Джона Крея та за підтримки Гершома Пауерса з Ради інспекторів розробив новий план. Вага доказів,

¹¹⁷ Courriel o/ Assembly of the Fftote of New York, 48th Session, Albany, 1825, pp. 91-133. See especially with. 121-126. Statistics about the scandalous prevalence of pardons in Newgate Prison, see on p. 12d-7 of this report. This report is the best documentary source on the state of New York penology at the end of the first quarter of the last century.

здається, виправдовує присвоєння містеру Крейю честі за створення і застосування нової системи дисципліни¹¹⁸.

Після того, як спільне ув'язнення довело свою неспроможність, а альтернативна процедура одиночного ув'язнення, що застосовувалася в Оберні, не обіцяла нічого кращого, було досягнуто компромісу між цими двома планами. В'язням дозволили працювати групами в майстернях та на подвір'ї в'язниці вдень, а на ніч їх замикали поодиноці в окремих камерах. Тиша була обов'язковою в будь-який час, а дисципліна ще більше посилювалася такими засобами, як правила в їдальні і незаперечна жорстокість наглядача. Він використовує батіг як засіб збереження порядку та забезпечення послуху. Люїс Дуайт, наймогутніший чемпіон, якого коли-небудь мала система Оберна, описує це наступним чином функціонування нової системв'язниц. Це одночасно і красномовний захист дисципліни, і чудовий доказ значних змін у дисциплінарних та адміністративних ідеалах, яких дотримувалися тюремні реформатори між 1826 і 1920 роками:

В Оберні ми маємо ще прекрасніший приклад того, що може зробити належна дисципліна в добре побудованій в'язниці. Неможливо описати задоволення, яке ми відчуваємо, споглядаючи цю благородну установу, після того, як пройшли крізь шахрайство, матеріальну і моральну ницість багатьох в'язниць. Ми вважаємо її взірцем, гідним наслідування в усьому світі. Ми не маємо на увазі, що в цій установі немає нічого, що можна було б покращити; адже було кілька випадків невинуватої суворості покарань; але, в цілому, ця установа стоїть набагато вище за старі пенітенціарні заклади.

Вся установа, від воріт до каналізації, є зразком охайності. Невпинна працьовитість, цілковита підпорядкованість і покірність засуджених, мабуть, не має аналогів серед такої ж кількості злочинців. У своїх одиночних камерах вони проводять ніч, не маючи жодної іншої книги, крім Біблії, а на світанку у військовому порядку, під наглядом наглядачів, стрункими колонами, строем прямують до своїх майстерень; звідти, в тому ж порядку, в годину сніданку - до

¹¹⁸ Letter of Gershom Powers, Esq., in Answer to a Letter of the Hon. Edward Livingston in Relation to the Auburn State Prison, Albany, 1829,

спільної зали, де в тиші приймають свою корисну і економну їжу. Не чути навіть шепоту, хоча тиша така, що шепіт можна було б почути через усю квартиру. Засуджені сидять в одну шеренгу за вузькими столами, спиною до центру, щоб не було ніякого обміну знаками. Якщо у когось більше їжі, ніж він хоче, він піднімає ліву руку, а якщо у когось менше, він піднімає праву руку, і офіціант змінює її. Коли вони закінчили їсти, на під дзвін маленького дзвіночка, найтихішого звуку, вони піднімаються з-за столу, формують міцні колони і повертаються під наглядом наглядачів до майстерень. З одного кінця цехів до іншого, за свідченням багатьох очевидців, вони пройшли понад триста замовників, не побачивши жодного, хто залишив би свою роботу або повернув би голову, щоб поглянути на них. З ранку до вечора панує найдосконаліша увага до справи, яка переривається лише на час, необхідний для обіду, і ніколи не переривається тим, що вся маса в'язнів виконала свої завдання, і тепер ас належить їм, і вони можуть робити, що їм заманеться. Наприкінці дня, незадовго до заходу сонця, вся робота відразу відкладається, і засуджені повертаються у військовому порядку до одиночних камер; там вони приймають скромну вечерю, яку їм дозволено взяти з кухні, де вона була приготована для них, коли вони повернулися з крамниці. Після вечері вони можуть, за бажанням спокійно читати Святе Письмо, а потім у тиші роздумувати над помилками свого життя. Вони не повинні турбувати своїх співв'язнів навіть шепотом¹¹⁹.

Приблизно в той час, коли Обернська система починала застосовуватися на практиці, законодавчі збори Законом від 7 березня 1825 року дозволили будівництво ще однієї в'язниці штату поблизу Нью-Йорка, щоб остаточно витіснити в'язницю Ньюгейт у Грінвіч-Віллідж. До складу будівельної комісії увійшли Стівен Аллен, Джордж Тіббітс і Семюел М. Хопкінс, які рекомендували зведення додаткової в'язниці у своїй знаменитій доповіді 1825

¹¹⁹ 2It was the emphasis on silence at Auburn which led to the frequent designation of the Auburn system as the "silent system." For the best analysis of the Auburn system at an early date, see Gershom Powers, A Brief Account of the Construction, Management and Discipline of the New York State Prison at Auburn, Auburn, 182.

року про тюремну систему штату Нью-Йорк¹²⁰. Ця нова державна в'язниця була побудована протягом трьох наступних років під керівництвом «Директива капітана Ліннеса», і в травні 1828 р. була готова до виходу в світ. примхливість. Спочатку вона називалася в'язницею Маунт Плезант, а в наші дні стала відома як установа Сінг-Сінг. Від самого початку вона працювала за Обернською системою.

2.4. Боротьба між Обернською та Пенсільванською пенітенціарною системами

Хоча низку досягнень у пенології штату Нью-Йорк, які передували завершенню Обернської системи, слід розглядати насамперед як адаптацію та імітацію пенсільванських реформ, а Обернську систему - як варіант пенсільванської, після того, як обернський тип дисципліни зайняв незалежну позицію, між двома системами виникла гостра конкуренція, а між прихильниками кожної з них розгорнулася запекла суперечка. У той час, як Пенсільванська Після того, як обернська система була тимчасово прийнята низкою східних штатів, в і д неї швидко відмовилися всі, крім Нью-Джерсі, який продовжував експеримент до 1858 р.¹²¹. Завдяки економічним перевагам обернської системи, і, перш за все, невтомній пропаганді Луїса Дуайта з Бостонського товариства тюремної дисципліни в інтересах обернської системи, вона здобула майже повну перемогу над своєю суперницею в цій країні. З іншого боку, більшість офіційних європейських дослідників обох систем в'язничної дисципліни переконували свої уряди на користь пенсільванської

¹²⁰ 53Laws of New York, 1825, Chap XXV, pp.

¹²¹ The following data indicate the extent and period of adoption and abolition of the Pennsylvania system in the United States. Maryland introduced solitary confinement in 1809 and abolished it in 1838. Massachusetts allowed solitary confinement in 1811 and canceled it in 1829. Elaine experimented with a single imprisonment from 1824 to 1827. New Jersey introduced solitary confinement in 1835, abolished it in 1838, reintroduced it in 1833, and finally abolished it in 1858. Virginia introduced solitary confinement in 1824 and virtually abolished it in 1833. Rhode Island introduced solitary confinement in 1838 and abolished it in 1844. Except in these cases, the Auburn system prevailed in the first state prisons of this country.

системи одиночного ув'язнення, і пенсільванська система була набагато ширше прийнята в Європі в період з 1830 по 1860 роки, ніж обернська.

Адекватна розповідь про запеклу полеміку, що точилася з 1825 по 1860 рік між представниками конкуруючих Пенсільванської та Обернської систем, сама по собі зайняла б великий том, і тут ми можемо лише коротко торкнутися її. Боротьба почалася ще до того, як кожна з систем була ґрунтовно встановлена. Ще в 1826-х роках до місіонерів, призначених для розробки системи управління новими пенітенціарними установами штату Пенсильванія, звернулися прихильники Обернської системи і почали агітувати за її прийняття. Основний конфлікт розгорівся між Бостонським товариством тюремної дисципліни (Prison Discipline Socirt), яке виступало за Обернську систему, і Філадельфійським товариством полегшення страждань державних в'язниць (Philadelphia Society for Mlleasing the Miseries Of Public Prisons), яке виступало за Пенсільванську систему. Після своєї організації в 1845 році Тюремне товариство Нью-Йорка підтримало Бостонське товариство, закликаючи до прийняття Обернської системи. Бостонське тюремне дисциплінарне товариство було організоване Луїсом Дуайтом (1793-1854). Дуайт спочатку готувався до служіння, але не зміг проповідувати через нещасний випадок у хімічній лабораторії, що стався з його легенями. У 1824 році він проїхав верхи на коні по всій східній частині країни, роздаючи Біблії ув'язненим. Його жахали жахливі зловживання в сучасній тюремній системі, і він вирішив присвятити своє життя поліпшенню умов утримання в'язнів. Він організував і очолював Товариство тюремної дисципліни в Бостоні з 1825 року до своєї смерті. Як секретар товариства, він писав його звіти, які є найкращим єдиним джерелом для вивчення американської пенології цього періоду, хоча вони і спотворені жорстокою опозицією до пенітенціарної системи Пенсильванії.

Його неодноразово звинувачували в несправедливості та нечесності члени Товариства сприяння полегшенню страждань в'язнів, але уважне вивчення полемічних памфлетів обох сторін конфлікту не може не вразити неупередженого читача тим фактом, що жоден з них не мав права "кинути перший камінь". Обидві сторони були запекло заангажовані, і обидві були

ганебно недобросовісні у використанні статистичних даних, покликаних підтримати їхню позицію або зашкодити позиції опонентів. Єдиною втішною рисою цієї полемік було те, що обидві системи настільки перевершували невимовну конгрегаційну систему, яку вони витіснили, що їхня конкуренція неминуче працювала на покращення умов утримання ув'язнених. Триумф Дуайта і системи Оберна був зумовлений не стільки його здібностями, скільки безсумнівними перевагами, які він мав у своєму становищі. Пенсильванська система була безпідставно дискредитована провалом її недосконалого застосування до 1829 року, а Обернська система була вільна від цього початкового гандикапу. Крім того, обернський тип адміністрування вимагав менших витрат на запровадження, а економічні аргументи на його користь були, принаймні на перший погляд, набагато привабливішими, ніж для системи Пенсильванії. До цих переваг додавалася краща і більш розгалужена організація Товариства Бостона по всій країні¹²².

На додаток до конфлікту між цими товариствами з реформування в'язниць, більшість лідерів у сфері вдосконалення кримінальної юриспруденції та управління пенітенціарними установами в цій країні зайняли рішучу позицію на тій чи іншій стороні суперечки. Пенсильванську систему відстоювали Робертс Во, Едвард Лівінгстон, Френсіс Лібер, Доротія Лінде Дікс, Вільям Паркер Фольке та Ітіхард Во. План адміністрації Оберна гаряче підтримували

¹²² The controversy that was conducted in the reports and publications of these societies can be continued in controversial pamphlets issued by representatives of the two systems during this period. The following can be named among the most important: The Pennsylvania system is supported and defended in the following articles and pamphlets by Roberts Waugh, Letters on the Penitentiary System of Pennsylvania, .4, addressed to William Roscor, Esq., Philadelphia, 1827; George W. Smith, Defense of the Penitentiary System of Pennsylvania f the Politory Confinement of Prisoners, 1829, 1833; Edward Livingstone, Introduction to the Code of Prison Discipline, Philadelphia, 1827; and the same author, Letters on the Penitentiary System of Io Robert, 1828; Francis Lieber, Penitentiary System of Pennsylvania, y appendix to his translation of Beaumont and de Tocqueville; and of the same author, Popiiilor Essa 9 on 1lie S'u bJrCtS 0 Penitentiary Law at the end! Uninterrupted Solitary Confinement at Labor, Philadelphia, 1838; lohn Sibley, A Letter on the \$ep error A d ntoges of So litaryi Con finement, London. 1838; L. M. Moreau-Christophe, Emprisoniement Individuel, Paris, 1842; W. H. Suringar, Considerations sur In réclitsion individuelle, Paris, 1 R43: Re port o o Minorit v of the S prcial Co mmitte o) ltte Poston Prison Discipline Society, Boston, 1846; F. A. Packard, A Viadicatio n of the S--parate System of Prison Discipline, Philadelphia, 1839; An Inquiry .into tM .4ffrprd Te ndr ncy of the be paration of Conz'icts One from IM Other to Produce Death and Derangeme nt. Philadelphia, 1849; W. P. Foulke, Remarks ou Cellular Srp- aration, Philadelphia, l8fi0; The Pennsylvania SystemoI Se parate Confinement

ДеВітт Клінтон, Гершом Пауерс, Амос Піллсбері, Ілліам Сьюард, Е.С. Вайнс, Теодор Дуайт, Френк Сенборн і Гідеон Хейнс. Суперечки поступово вщухли після 1870-х рр. З появою в Сполучених Штатах знань про ірландську систему завдяки зусиллям Френка Сенборна та інших близько 1865 р. і її подальшим розвитком до 1875 р. в реформаторську систему Ельміри прихильники обох старих типів управління незабаром зрозуміли, що вони підтримували безнадійно грубу й елементарну систему виконання покарань, і мало кому вистачило сміливості чи дурості продовжувати суперечку.

Оскільки дана розвідка присвячена лише історичним передумовам започаткування пенітенціарної реформи в штаті Нью-Йорк, доведеться утриматися від опису цікавого і важливого прогресу, досягнутого після створення Обернської системи. Сюди можна віднести розвиток принципу диференціації у поводженні з кримінальним населенням шляхом створення установ для дітей-правопорушників, виправних закладів для молодих осіб, які вперше скоїли злочини, лікарень для злочинців-божевільних і місць ув'язнення для недоумкуватих та ідіотів, причому всі ці категорії були ув'язнені в тюрмах і в'язницях у 1825 році, коли вони були винні у скоєнні кримінальних злочинів¹²³. Таке обмеження з необхідністю має дратувати лояльного нью-йоркця, адже воно виключає помітні досягнення в таких сферах, як ця установа, продукт енергії і синтетичного генія Е. К. Вайнса, Теодора Дуайта, Френка Сенборна, Гідеона Хаббела і З. Р. Брока, втілила у своїй дисципліні та адміністративних процедурах майже всі прогресивні етапи пенології ХІХ століття, включаючи акцент сера Чарльза Лукаса на виправленні, практику Маконочі щодо пом'якшення покарання за хорошу поведінку, систему оцінювання та

¹²³ Explained and Defended, Philadelphia, 1867; and the many and diverse writings of Richard Vaux from 1850 to 1875. The Pennsylvania system is condemned in the writings given below: William Roscoe, A Brief Statement of the Causes which Had Led to the Abandonment of the Celebrated System of Penitentiary Discipline in Some of the United States of America, London, 1826; The North American Review, July, 1839, pp. 1-43; Ibid, January, 1848; Sir Peter Laurie, A Letter on the Disadvantages and Extravagance of the Separate System of Prison Discipline, London, 1848; and by the same author, "Killing No Murder," or the Effects of Solitary Confinement on Prisoners, London, 1846; George Combe, Notes on the United States of North America, 183&-40, (1841) especially, pp. 220-224; F. C. Gray, Prison Discipline in America, 1847; and The Christian Examiner, March, 1848. 56On this diversification of institutions see Philip Klein, Prison Methods on New York State, Chap. II.

класифікації сера Волтера Крофтона та його ірландську систему, невизначений вирок Уотлі, Комба та братів Хілл, систему умовно-дострокового звільнення Марсангі та акцент на продуктивній праці Слонтесіноса та Обермайєра.

Не слід також забувати про Лігу взаємодопомоги містера Томаса Мотта Осборна, яка нещодавно виникла в Оберні і була ретельно випробувана в Сінг-Сінгу, і яка, незважаючи на те, що була заснована на надмірному оптимізмі щодо вродженої доброти середньостатистичного в'язня і затьмарена відсутністю достатньої дискримінації між різними типами в'язнів, справедливо претендує на те, щоб бути визнаною одним з епохальних кроків в історії пенітенціарної справи та реформації.¹²⁴ Нарешті, слід відзначити надзвичайно важливий крок, зроблений нещодавно у створенні психологічної клініки в Сінг-Сінг під керівництвом доктора Бернарда Глюка¹²⁵.

¹²⁴ T.M., *Society and Its P*

¹²⁵ O*Mental Hygiene*, January, April and Octob

РОЗДІЛ 3. АМЕРИКАНСЬКА СИСТЕМА ВИПРАВНИХ УСТАНОВ У ХХІ СТ.

3.1. Мета правосуддя. Принцип стимулювання

Наразі не робиться спроб ані точно оцінити, ані якимось прямим чином вплинути на внутрішній моральний стан ув'язнених, не пов'язаний з їхньою поведінкою, що не має до неї жодного відношення. Не заперечується, що індивідуальні особливості впливають на поведінку людини і що вони можуть змінюватися; не заперечується також, що кожен людський порив і дія певним чином пов'язані з Богом і світобудовою речей¹²⁶.

Але оскільки справжній зв'язок є незбагненим ні для кого, окрім самої людини в межах її власної варіативної самосвідомості, цей зв'язок не може бути розшифрований чи належним чином скерований законодавчою владою, судами чи служителями закону. Звичайно, більшість у будь-який час може встановити межі дозволеної поведінки з огляду на суспільне благополуччя і може встановити стандарт соціально-морального добра і зла; але моральність мотивів не може бути визначена таким чином. Крім того, сам цей критерій суспільного запиту може бути змінений або модифікований зі зміною часу, місця і безпосередніх умов; та й самі терміни «добро» і «зло» завжди мають примхливе значення. «Зло, як його називають, є благом для несправедливих і лише злом для справедливих, а добро є справжнім благом для добрих, але злом для злих». Наслідки поведінки не можуть достовірно розкрити справжній моральний мотив, оскільки поведінка з добрими намірами може виявитися шкідливою, а злі наміри можуть призвести до вигоди. Нещодавно помер один з моїх колишніх ув'язнених, який двадцять років сумлінно працював у редакції провідної столичної газети. Коли, будучи ув'язненим, він був змушений змінити свою повсякденну поведінку, він одразу ж скористався наявними освітніми

¹²⁶ Flatow N. The United States Has The Largest Prison Population In The World – And It's Growing. Sep. 17, 2014 / [Текст] / N. Flatow.[Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://thinkprogress.org/justice/2014/09/17/3568232/the-united-states-have-even-more-prisoners-in-2013/>

перевагами, щоб підготуватися до видатної кримінальної кар'єри. У нього ніколи не було свідомої революції мотивів, але поступово і непомітно його внутрішній намір, що визначався злим, згасав. Тоді, як повітроплавець на повітряній кулі без баласту, він несвідомо поплав у вищій соціальній, а отже, і вищій моральній стан.

Ніхто не може заперечити визначення Платона, що «добрий той, чия душа добра. (...) Доброчесний принцип є інтелектуальним, а не емоційним чи вольовим. (...) Знання визначає волю»¹²⁷. Якщо до цього додати критерій чесноти Аристотеля, що «чеснота - це звичка, що супроводжується свідомою перевагою у відносному значенні, визначеному розумом, як це визначає розсудлива людина», то ми можемо погодитися з твердженням лорда Бекона, що «немає людини, яка б чинила зло заради зла, а не заради того, щоб отримати задоволення або вигоду». У глибині людських вчинків, досягнутих таким чином, здається, зникають будь-які сліди внутрішньої, не пов'язаної з розумом, моралі поведінки.

Отже, принцип новітньої пенології полягає в тому, що держава не повинна судити про наміри серця, і, не судячи і не знаючи, не повинна навмисно втручатися в містичну сферу моральних відносин душі; натомість вона повинна залишатися відданою раціональному регулюванню поведінки ув'язненого з єдиною метою – забезпечення суспільної безпеки¹²⁸.

Відмовившись, таким чином, від пошуків містичної моралі, оскільки вважається неможливим правильно оцінити внутрішню моральну якість людини, з тієї ж причини відмовляються і від пошуків адміністративної юстиції. Суддя Фрай, який твердо дотримувався доктрини справедливого покарання за злочини, визнав, що ця доктрина укорінилася «в прагненні знайти відповідність болю за гріх, яку світ не може задовільно забезпечити», і в своїй дилемі виступав за те, що завжди найбільша мислима шкода від різних злочинів повинна визначати розмір покарання. Він би наносив злочинцям достатньо сильні удари, щоб компенсувати найбільше можливе зло і, таким чином,

¹²⁷ M. Parmelee, *The Principles of Anthropology and Sociology in Their Relation to Criminal Procedure*, pp. 10-16.

¹²⁸ 32Lownes, *op. cit.*, Report of the Commissioners on the Penal Code, 1828, p. 13.

повністю відшкодувати меншу провину. Це марне випадкове прагнення до справедливості, що не враховує суворість покарання. Безсумнівно, у всіх живих істот існує інстинктивне почуття, назване або неправильно назване справедливістю; але воно має рухому інтерпретацію залежно від людини та обставин: це химера, від імені якої несправедливе може здаватися справедливим та набувати вигляду правильного. «Божественна справедливість дає вищому більше, а нижчому менше (нібито) пропорційно до природи кожного». «Справедливість завжди є розподілом природної рівності між нерівними», але якого людського розуму для цього достатньо? Наша людська справедливість і милосердя, шановні справедливі, повинні порушувати суворе правило справедливості¹²⁹. Незважаючи на всесвітню схожість у термінології злочинів, існує велика різниця в покараннях, що застосовуються; і в межах свободи розсуду законів, різні судді і один і той самий суддя в різний час випадково змінюють поняття дезертирства і варіюють покарання. Випадкові обставини, особисті особливості та настрої настільки впливають на судження людей, що унеможливають уніфікацію правил чи практики. І досвід ув'язнення у різних в'язнів настільки різний – одні стають позбавленими, інші отримують привілеї – що сама по собі однаковість підірвала б передбачувану рівність. Образ правосуддя із зав'язаними очима є найбільш доречним, оскільки він не лише уособлює передбачувану неупередженість, але й неможливість правильного встановлення шальок терезів.

Вважається, що найбільш можливе наближення до кримінального правосуддя досягається само собою – коли «все залишено на волю природи»; що «згідно з природним порядком речей, шлях порушника (вже) важкий»; і що справжній реквієм природи за кожну фазу хвороби – чи то тіла, чи то розуму, чи то соціального статусу – міститься в необхідних супутніх болях процесу одужання¹³⁰.

¹²⁹ Leslie Stephen, *History of English Thought in the Eighteenth Century*; as well as an excellent summary of philosophical works from this period in Robinson and Beard, *Development of Abode rn Europe*, Vol. 1, pp. 157-82, and Cambridge Moartertc If reforoy, X'ol. VI II, ch. I.

¹³⁰ Leaming and Spicer, *The Grants, Concessions and Original Constitutions of the Province of New Jersey*, pp. 382-411. *Charter and Laws of Pennsylvania*, pp. 107ff.

Мало хто покладається лише на принцип стримування для зменшення злочинів або регулювання поведінки і характеру правопорушників. Без сумніву, досвід болю і задоволення має певну виховну цінність, навчаючи тому, що вигідно, а що ні; але страх - це в кращому випадку лише початок мудрості, а страх завжди свідчить і, як правило, впливає на знижений і нестабільний психічний стан. Добробут і нещастя, будучи антитетично пов'язаними, доповнюють одне одного, але існує велика різниця в настрої і ступені стабільності, коли переслідується одне або інше. Уникати негараздів – це як плавати серед рифів і підводних каменів, боячись розбитися, в той час як прагнення до благополуччя – це як слідувати наміченим океанським шляхом у відкритому морі. Сильні та добродішні особистості, що вже склалися, не потребують і рідко усвідомлюють свою піддатливість існуючим кримінальним законам; слабкі особистості легко заплутуються і потрапляють на мілину; звично норавливі нехтують законними покараннями; і лише невелика частка злочинців, що належать до класу свідомих і професійних правопорушників, витримують покарання і отримують від них задоволення.

Основну масу ув'язнених складають слабкі, за звичкою норавливі та нерефлексивні люди, які не можуть легко пов'язати у свідомості теперішній неправомірний досвід з його віддаленою причиною та наслідком. Певність і швидкість виявлення та арешту або раптове зіткнення з безпосередньою загрозою може зупинити їх; але таке тимчасове стримування не може призвести до постійної зміни звичної тенденції¹³¹.

Серед багатьох тисяч ув'язнених цього необачного класу, яких я досліджував, не пригадується жодного, хто б перед скоєнням злочину серйозно зважив на його можливі наслідки. А один закоренілий злочинець, типовий представник свого класу, при звільненні зауважив: «Тепер я хочу зав'язати, якщо все буде добре, але не тому, що боюся в'язниці. Я людина, яка ніколи не боїться»¹³². Таких людей не більше стримує від злочинів загроза бути ув'язненим, ніж залізничників від поїздок через те, що час від часу трапляються

¹³¹ P. A. Parsons, *Responsibility for Crime*, pp. 9.

¹³² *Prisons and Child Saving Institutions*, pp. 1-67; A. C. Hall, *Crime In Its Rela*

смертельні аварії на залізниці. Професійний клас вважає, що ув'язнення є радше випадковим, ніж закономірним наслідком. Один з них, стурбований своїм ув'язненням через те, що воно порушує його звичні асоціації і хвилювання, урочисто сказав: «Це вирок мені за те, що я відійшов від своєї лінії. Доки я тримався своєї лінії, я процвітав, але коли я взявся за крадіжку зі зломом, мені почало не щастити»¹³³.

Неефективним засобом стримування є також уявна ганьба кримінального засудження та ув'язнення. Більшість ув'язнених не відчують ніякої ганьби. Певний відтінок респектабельності забарвлює уявлення ув'язненого про злочин, що частково є продуктом його знань про поточні комерційні порушення, корумповану партійну політику, шахрайства, вчинені у вищих ешелонах влади з уникненням засудження, та радісні газетні повідомлення про злочини і злочинців. Сама здобута слава компенсує і таким чином захищає недалеких персонажів від болісного почуття ганьби. Його нечутливість і застиглість ще більше посилюються ефектом довготривалих судових процесів і характером судового розгляду; ілюстровані газетні детальні описи зовнішності і постави підсудного; гладіаторське видовище судового поєдинку, центральною фігурою якого є підсудний; хитрість і нещирість захисту; виправдувальну і навіть вихваляючу промову адвоката; все це разом із дружньою увагою тюремної та судової обслуги, відвідувачів в'язниці та шукачів порятунку збуджує в ув'язненому почуття власної значущості – можливо, нове і приємне усвідомлення, що витісняє уявне відчуття ганьби, яке, як здається, бачить сам недосвідчений спостерігач. Все це видовище також має згубний вплив на звичайний спостережливий натовп. Стримуючий фактор також послаблюється або руйнується попередніми звичними асоціаціями пересічного ув'язненого. У його звичному середовищі арешт, судовий розгляд справи, поліцейський відділок і тюремне ув'язнення згадуються жартома і часто розглядаються як цікава особиста відзнака. Навіть відтінок героїчного забарвлює звичаї людини, яка дійсно «відсиділа».

¹³³ Wines, *Punishment and Reformation*, ption, ption, pp. 117.

Посилення суворості покарань або умов ув'язнення не може мати позитивного стримуючого впливу на злочинність і не тягне за собою позитивних наслідків. Історія кримінальних покарань у всьому світі показує, що більшість злочинів супроводжувалися найбільшою суворістю і зменшувалися в міру пом'якшення покарання. Суворість покарання має лише тимчасовий ефект. Суспільна свідомість, стаючи звичною, з часом адаптується до нових умов – автоматично підлаштовується під них, нейтралізуючи таким чином очікуваний ефект. А сама суворість тюремного режиму реагує на ув'язнених фактичним, хоча й неусвідомленим, бруталізуючим ефектом зі зменшенням усвідомлення очевидного дискомфорту. За винятком можливої тимчасової стимуляції альтернативних відчуттів болю і задоволення, заходи стримування не використовуються, а сам принцип стримування зневажається.

Ця фаза альтруїзму, коли доброзичливість до інших підпорядковується власним інтересам, домінує в нашій пенітенціарній системі. Ці альтруїстичні почуття існують у захисній меті закону, який її встановлює, пронизують адміністративну політику в усіх її деталях і отримують імпульс у вигляді співчутливої винагороди за досягнуті індивідуальні успіхи. Але в своїй активній діяльності принцип є раціональною характеристикою, а не просто сентиментальністю. Він спрямований на швидке і тривале благополуччя, а не на скороминущі насолоди. Першочерговим об'єктом завжди є колективне благо, яке шукається і досягається через добробут окремих осіб, а індивідуальний добробут - через краще пристосування до звичайних суспільних відносин. У застосуванні це его-альтруїзм, оскільки уособлена держава прагне власної вигоди, а ув'язнені прагнуть, добровільно чи примусово, до власного розвитку. Вигода є взаємною – збільшення кінцевого взаємного щастя. Принцип нью-йоркського закону, як і інших законів, розроблених за його зразком, незважаючи на їхні недоліки, являє собою радикальну зміну духу в кримінальній юриспруденції. Видатний юрист публічно заявив, що ця зміна «покликана змінити людські звички щодо злочинів і ставлення суспільства до злочинців; переписати від початку до кінця кожен кримінальний кодекс у

християнстві; змінити і облагородити основний закон кожної держави»¹³⁴. Це перехід від площини, де коливаються почуття, до вищого царства і панування мудрості. Визнається, що жодна людська установа не може діяти цілком вільно від емоційного впливу, але емоції завжди є небезпечним елементом у законотворчості та управлінні. До цього згубного джерела можна віднести надмірну суворість усіх часів і народів, а також надмірну сентиментальність, яка сьогодні є, мабуть, найсерйознішою загрозою для нашої пенітенціарної системи. Істинним є стриманий і раціональний альтруїзм – замислена добродійність, неупереджена, яка завжди прагне сприяти взаємозалежному колективному та індивідуальному благополуччю, підпорядковуючи, за необхідності, тимчасове задоволення більш постійному і благородному благу.

Таким чином, ставлення держави до нашої пенітенціарної системи є негативним щодо будь-яких каральних намірів; негативним щодо здійснення точного правосуддя заради самого правосуддя; негативним щодо очікування стримування залякуванням; нейтральним щодо регулювання містичних індивідуальних моральних стосунків ув'язнених; і кваліфікованим щодо альтруїзму. Позитивне ставлення держави з'явиться згодом.

Таке краще ставлення з боку організованої держави має наслідком відповідну зміну у ставленні правопорушників до держави. Ця зміна є реальною, хоча певний час вона може не оцінюватися ув'язненими або не помічатися адміністрацією. Раніше фундаментальне ставлення було антагоністичним – і це неминуче, оскільки, згідно з планом ув'язнення з визначеним терміном покарання, постійне бажання звільнитися повинно було протистояти тюремній адміністрації до закінчення встановленого терміну покарання. Тепер, за нової форми ув'язнення, бажання обох сторін збігаються – ув'язнений хоче вийти на волю, і держава бажає того ж; але тільки за певних умов. Тут може виникнути протиріччя, але воно незабаром саме собою зникає, що стосується більшості ув'язнених, а решта, побачивши мирні плоди протистояння, переходить до згоди, яка часто супроводжується приємною

¹³⁴ Organized Crime Criminology Essay / [Текст]. [Електронний ресурс]. Режим доступу: [//www.ukessays.com/essays/criminology/united-states-policy-toward-organized-crime-criminology-essay.php](http://www.ukessays.com/essays/criminology/united-states-policy-toward-organized-crime-criminology-essay.php);

вдячність. Хоча сторонній спостерігач може ніколи не помітити цю зміну у ставленні за змінами в загальному вигляді, вона насправді існує.

По суті, принцип «спільності інтересів» є зародковою основою більшості людських домовленостей. Його майже магічний ефект проявляється в тому, що штати об'єднані в союз під федеральним контролем; в тому, що цивільні підрозділи штатів пов'язані вірністю один одному і уряду штату; в тому, що громади впорядковані; в тому, що зберігається цілісність сім'ї; і в тому, що між людьми існує міцна спільна дружба. Внутрішньою святинєю спільноти за інтересами, звичайно, є власний інтерес, але він виріс настільки, що можна помітити його зовнішню залежність. Коли особистий інтерес настільки мудро спрямований, що самообмежує потурання собі в інтересах віддалених вигод, коли індивідуальна свідомість розширюється до «колоніальної свідомості», коли з'являється принцип взаємозалежності, тоді народжується та взаємність, яка є непорушною і соціально найбажанішою¹³⁵.

Що стосується «криміногенного» класу, розподіленого по громадах, то не очікується, що якась яскрава демонстрація або офіційна статистика незабаром покаже рішучу зміну ставлення до нього. Але, з усією визначеністю причинно-наслідкових зв'язків, поліпшення тону і чесності має відбутися у відповідь на новий дух кримінального законодавства, нове призначення судів і судової процедури, а також на оновлену, більш раціональну державно-в'язничну систему; адже для здійснення таких змін необхідна зміна загальних суспільних настроїв, які є одночасно і остаточним арбітром, і найпотужнішою формуючою соціальною силою¹³⁶.

Згідно з безстроковим ув'язненням, передбачається, що в'язні¹³⁷, які потрапили до наших в'язниць, мають бути назавжди виведені з лав злочинців або шляхом обмеження свободи, або шляхом виправлення, після чого вони

¹³⁵ Caplan G. Reflections on the Nationalization of Crime, 1964-1968 / [Text] / G. Caplan // Law and the Social Order. 1973. N 3. p. 583- 635.

¹³⁶ Organized Crime Criminology Essay / [Text].– [Електронний ресурс].– Режим доступу: [//www.ukessays.com/essays/criminology/united-states-policy-toward-organized-crime-criminology-essay.php](http://www.ukessays.com/essays/criminology/united-states-policy-toward-organized-crime-criminology-essay.php).

¹³⁷ Tappan P.W. Crime, Justice and Correction / [Text] / P.W. Tappan. N. Y.; Toronto; L.: McGraw-Hill Book Company, 1960. – XIII, 781 p.

назавжди залишаться на волі. А невід'ємне зло ув'язнення є таким, що тільки справжнє виправлення може забезпечити необхідний захист.

3.2. Стандарти та критерії американської пенітенціарної системи

Для здійснення таких захисних реформацій необхідно попередньо встановити стандарт реформаторської вимоги, прийняти критерій, організувати і вдосконалити план процедури. Встановлений стандарт – це просто така звична поведінка під час фактичного і конструктивного ув'язнення, яка справедливо відповідає законній поведінці впорядкованого вільного соціального класу, до якого належним чином належить ув'язнений у громаді, де він повинен і, ймовірно, буде проживати. Критерієм придатності до умовно-дострокового звільнення є саме та поведінка, яка перевіряється під час перебування під наглядом ув'язненого за допомогою системи оцінювання заслуг і недоліків, яка дещо модифікована за своєю суворістю і з додаванням грошової оцінки подібна до системи оцінювання в нашій Національній військовій академії; а також перевіряється належним наглядом під час перебування на практичній свободі під час умовно-дострокового звільнення¹³⁸. Як стандарт, так і критерій повинні бути дещо гнучкими, щоб відповідати різній здатності громад абсорбувати невідповідні елементи, а також тому, що кожен ув'язнений повинен бути пристосований до своєї відповідної промислової та соціальної ніші.

Не можна занадто часто стверджувати, що ув'язнені належать до нижчого класу і що наша пенітенціарна система призначена для лікування неповноцінних. Переходячи до соматичних, психічних та інших антропологічних даних, які є під рукою на підтримку вищезазначеного твердження; виходячи з того, що неповноцінність полягає в тілесній субстанції та формі; в розумових здібностях та їх неправильності; та в емоційних збоченнях, сукупність яких у будь-якій великій компанії різних ув'язнених завжди перевищує неповноцінність такої ж кількості вільних мешканців,

¹³⁸ Bennett J.R. Political Trials and Prisoners in the United States: A Case for Political Defense / [Техт] / J.R. Bennett. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://library.nothingness.org/articles/SA/en/display/15>; 21

неповноцінність ув'язнених можна, для зручності, узагальнити за трьома напрямками, як показано далі:

1. Ті, хто в дитинстві і підлітковому віці здаються нормальними, але при уважному спостереженні виявляють особливості, що призводять до згубних звичок і злочинів, які згодом переростають у певну фазу і ступінь деменції.

2. Ті, що явно дефектні, але зі збереженими значними нормальними розумовими здібностями. Психічний дефект є специфічним, в якійсь одній конкретній сфері, наприклад, логічній. Наприклад, вони не здатні засвоїти арифметичні приклади, які інші люди з аналогічним загальним інтелектом легко розуміють – вони скоріше дефектні в судженнях, ніж зіпсовані. У кожній життєвій кризі вони неодмінно "йдуть не туди".

3. Ті, що володіють усіма звичними здібностями, окрім регуляторної, яка не працює – не відсутня, а відключена і недоступна¹³⁹.

У виправній колонії Ельміра, коли такі запити були зроблені найбільш ретельно, було виявлено, що із загальної неповноцінної маси, яка налічувала півтори тисячі чоловіків, п'ятсот з них були настільки дефектними, що їх тимчасово вилучили зі звичайного режиму виправної колонії і піддали спеціальному відновлювальному і стимулюючому лікуванню, щоб підняти їх до стандартів звичайного навчання.

На загальний погляд, в'язні є безхарактерними, їм бракує позитиву, вони не мають внутрішньої домінуючої мети. Вони перебувають під надмірним впливом миттєвих, тривіальних обставин або прихованих швидкоплинних імпульсів¹⁴⁰. Найнебезпечніший, а тому цікавий, розсудливий молодий в'язень, якого я коли-небудь знав, ненормально хитрий, добре ілюструє цю некеровану характеристику. Він сказав: «Я знаю, що іноді я буваю тим, кого ви називаєте хорошим, а потім знову поганим. У хорошому настрої мені соромно, що я колись був поганим; і так само в поганому настрої мені соромно, що я колись

¹³⁹ Worden C.F. Crime, Punishment an Rehabilitation: The Problem of Recidivism / [Text] / C.F. Worden // Progressive Conservative, USA. An Online Journal of Political Commentary & Analysis / [ed. by A.L. Wayne]. Vol. V. Issue № 95. April 5, 2003. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.proconserbnvative.et/ProconservativeX06CJ.shtml>

¹⁴⁰ Welsh B.C. The Future of Crime Prevention: Developmental and Situational Strategies Institute of Criminology / [Text] / R.S. Welsh, D.P. Farrington. Cambridge University, 2010. 65 p.

був добрим»¹⁴¹. Його почергове самозасудження не мало змісту інтелектуальної стабільності чи моральної відповідальності. Хоча йому було лише вісімнадцять років, за спадковістю і звичкою він був закоренілим і відчайдушним злочинцем. На щастя, він помер у в'язниці.

Хворобливість тіла, розуму чи морального почуття зменшує індивідуальну виробничу ефективність і, в свою чергу, звужує можливості, що призводить до неробства, злиднів і злочинів. Вважається, що причиною цього є фізіологічні дефекти; твердження Рібо та інших видатних психологів вважаються правдивими: «Характер є лише психологічним вираженням певним чином організованого організму, що черпає з нього своєрідне забарвлення, свій особливий тон, свою відносну постійність». Характер і звички живої матерії повинні мати настільки сильний вплив на волю, що концепція індивідуальної волі, яка домінує і не залежить від складових і умов всієї особистості, більше не вважається життєздатною. Навпаки, існує впевненість, що цілком незалежно від безпосереднього свідомого вибору і волі ув'язненого, чужі йому чинники можуть впливати на зміну його характеру; що матеріальна жива субстанція буття піддається одночасній взаємній грі науково спрямованих тілесних і розумових вправ; і що ці чинники є нездоланими.

Вчення про взаємодію тіла і розуму є настільки усталеним і цілком обґрунтованим, що тут немає потреби остерігатися вигадливої матеріалістичної тенденції. Скоріше є привід остерігатися надто вигадливого ідеалізму. У зауваженні Джорджа Еліота може бути зерно істини: «В міру того, як думки людей віддаляються від землі, на якій вони живуть, до невидимого світу, вони починають нехтувати своїм обов'язком один перед одним».

Доктор Е. Г. Гартвелл стверджує: «Тілесні дії вимагають нашої першочергової уваги, оскільки без них розумова сила, художнє почуття і духовне прозріння не можуть відповідати жодній земній меті»¹⁴². Таким чином, сповідується принцип детермінізму; і без вагань вторгається нібито свобода

¹⁴¹ Handbook of Criminal Justice Administration / [Текст] / [ed. by M.A. Du Pont Morales, M.C. Hooper, J.H. Schmidt]. Boca Raton: CRC Press, 2000. 520 p.;

¹⁴² Laws of New York, 1825, Chap XXV, pp.

волі. За допомогою раціональної процедури соціальні тенденції виховуються на місці антисоціальних і стають домінуючими. Таким чином, людина виправлена.

Початковим і найкращим принципом організації наших реформаторських установ є принцип локального централізму. Державний законодавчий контроль повинен бути обмежений широко окресленим законодавчим актом, який, звісно, гармонійно поєднується із загальною державною пенологічною політикою, але залишає велику свободу ініціативи місцевій інституційній владі¹⁴³ – раді директорів. Ця місцева влада, у свою чергу, мала б обмежити свої функції фіксацією, зміною та наглядом за адміністративним устроєм, залишивши безпосереднє виконавче керівництво за головною посадовою особою – начальником в'язниці, що проживає в країні. Принцип управління виправною установою має бути, в межах певних конституційних прав, монархічним, але здійснюватися з великою дискреційною гнучкістю; приблизно як у громаді в умовах воєнного стану, де виконуються як цивільні, так і військові функції. Таке поєднання є практичним і корисним; більше того, воно є необхідним.

Важливо, щоб підлеглий персонал залишався підлеглим; щоб кожен офіцер і працівник обмежував свою реформаторську діяльність власними конкретними обов'язками, покладеними на нього. Начальники кількох відділів можуть належним чином створити гурток для вивчення пенітенціарної науки, для консультацій і порад, але кожен з них повинен діяти виключно в межах своєї сфери і під авторитетним керівництвом. А рядовий персонал повинен залишатися солдатом і ніколи самостійно не брати на себе роль реформатора. Жодна зовнішня школа підготовки пенітенціарних працівників ніколи не зможе підготувати відповідний персонал для виправної в'язниці. Відбір і підготовка помічників найкраще відбувається під контролем керівника кожної виправної установи. Система державної служби захищає від деяких неналежних вимог при призначенні на посади, але водночас обмежує діапазон відбору і перешкоджає швидкому відсіюванню непридатних кандидатів. Однак її придатність до використання переважає.

¹⁴³ Ibid., 45th to 47th Sessions, Albany, 1825, pp. 134.

Генеративний реформаторський процес є настільки делікатним і легко порушуваним, що сторонні – потенційні особливі філантропи, професійні релігійні відроджувачі, рекламні спасителі – взагалі повинні бути виключені з нього; або, якщо вони взагалі допускаються до будь-якої участі, їхнє служіння повинно під керівництвом начальника вписуватися в усталений культурний курс¹⁴⁴. Навіть офіційний капелан-резидент може ненавмисно перешкодити проростанню реформацій. Капелан-резидент менш бажаний для релігійного служіння, ніж мандрівний служитель. Один розум, і цей розум резидентного реформаторського керівника, повинен мати, утримувати і підпорядковувати собі всі діючі органи – спонукати, підтримувати і спрямовувати весь процес і кожен його частину. Така повнота контролю вимагає суворого і жорсткого дисциплінарного режиму, який для ефективності повинен включати в себе принцип і застосування примусу.

Більшість ув'язнених інстинктивно реагують на переконання, притаманне об'єднаним відомствам; а серед тих, хто не реагує, більшість з готовністю піддається моральному примусу з боку цих відомств¹⁴⁵. Деякі, лише невелика частина, спочатку не реагують, за винятком деяких форм тілесного примусу – певних тілесних незручностей і дискомфорту. Цих, тих, хто не реагує, але заради блага в'язничної спільноти і громадської безпеки найбільше потребує виправлення, не можна нехтувати і залишати не виправленими, доки не буде зроблено всіх можливих зусиль для їхнього виправлення. Пропоновані переваги, природно, не будуть оцінені доти, доки ними не скористаються. Дехто не може прийняти і виконати заходи, розраховані на власне благо, без втручання примусу. Пристосування до середовища, навіть якщо воно є примусовим, веде від уникнення тілесних ризиків до уникнення соціальних ризиків і, таким чином, до некримінальних звичок, які, будучи належним чином сформованими, більше не потребують підтримки примусу. «Спочатку примус, потім почуття обов'язку, автоматизм, зв'язок, що розширюється до знання етичної звички, потім звичка, що створює переконання, потім відносини, потім

¹⁴⁴ Ibid., 42nd to 44th Sessions, Albany, 1821, pp. 8.

¹⁴⁵ Courriel o/ Assembly of the Fftote of New York, 48th Session, Albany, 1825, pp. 91-133. See especially with. 121-126.

здатність до загальних ідей»¹⁴⁶. Таким чином, примус часто має початкову незамінну виховну цінність. Нерідко ув'язнені, яких вдалося вивести з глухого кута за допомогою фізичного шоку, висловлювали керівництву вдячність за це. Багато таких ув'язнених, які без фізичного впливу надовго залишилися б у лавах невинуватих, після нескладного лікування добре розвинулися і врешті-решт завоювали довіру своєї громади як надійні, корисні мешканці.

У реформаторському курсі повинен бути резерв пенологічної хірургії, подібний за благодійним задумом і науковим використанням до малої хірургії цілющого мистецтва медицини.

3.3. Ефективність виправної процедури

Ефективність виправної процедури залежить від повноти її механізму, що складається із засобів і мотивів; від сили, збалансованості та майстерності, з якою ці засоби і мотиви впливають на масу, групи та окремих ув'язнених; і не в останню чергу від загального тону, що панує у виправній установі. Якщо коротко перерахувати засоби і мотиви цього механізму, то вони виглядають наступним чином:

1. Власне матеріально-структурна установа. Вона має бути розташована у сприятливому місці і, бажано, у приміській місцевості. Загальний план і облаштування повинні відповідати плану в'язничної системи «Au-burn», але модифікованому і модернізованому, як у виправній колонії в Ельмірі; а 10 відсотків камер можуть бути побудовані за типом камер Пенсильванської¹⁴⁷ системи. Всі вони повинні бути забезпечені відповідними сучасними санітарно-технічними приладами та великою кількістю природного і штучного світла.

2. Одяг для ув'язнених має бути не принизливо відмінним, а одноманітним, але таким, що належним чином відображає відповідний клас або статус ув'язнених. Так само, як і забезпечення постільною білизною, яка, за рідкісними

¹⁴⁶ Ibid., pp. 215-18. Sketch of the Principal Transactions, p. 12; Pennsylvania Journal of Prison Discipline and Philanthropy, Vol. II, Number 2, 1846, p. 116.

¹⁴⁷ Francis Lieber, Penitentiary System of Pennsylvania, у appendix to his translation of Beaumont and de Tocqueville; and of the same author, Popiilior Essa 9 on llie S'u bJrCtS 0 Penitentiary Law at the end! Uninterrupted Solitary Confinement at Labor, Philadelphia, 1838.

винятками, повинна включати простирадла та наволочки. Заради здоров'я, самоповаги та культурного впливу загального вигляду слід підтримувати скрупульозну чистоту, а ув'язнені повинні бути належним чином доглянуті.

3. Ліберальна тюремна дієта, призначена для підтримки бадьорості. Позбавлення їжі, за загальним правилом, з каральною метою є недопустимим; така практика допускається лише у виняткових випадках як тимчасовий дисциплінарний захід у в'язниці. З іншого боку, надання привілеїв у харчуванні за послугу або в обмін на особливі послуги, надані тюремній адміністрації, є недоцільним і, як правило, стає неприємним прецедентом. Більша різноманітність, краща якість та подача їжі для вищих категорій ув'язнених є цілком допустимим навіть у межах методу «а-ля-карт», якщо ув'язнені, відповідно до системи оплати праці, мають необхідний залишок коштів на рахунку для таких видатків¹⁴⁸. Крім того, для деяких найнезговірливіших ув'язнених може використовуватися спеціальний, науково обґрунтований раціон харчування з урахуванням якості поживних речовин, кількості та способу подачі їжі, щоб закласти основу для поліпшення їхнього стану, яке в іншому випадку було б недосяжним.

4. Всі сучасні засоби для наукової фізичної культури: гімнастичний зал, повністю обладнаний санвузлом і тренажерами, і приміщення для занять легкою атлетикою. При першому надходженні до виховного будинку всіх направляють до гімнастичного залу для огляду; найбільш дефектні з них затримуються довше, а занепадники утримуються під цим фізичним впливом до тих пір, поки не буде досягнутий бажаний ефект. Коли населення виховного будинку в Ельмірі становило 1 400 осіб, щоденна відвідуваність гімназії становила в середньому 429 осіб.

5. Заклади для спеціальної ручної підготовки, достатні для приблизно третини населення, що проживає в місті. Метою є сприяння в отриманні професійної освіти та навчання грамоті. Це спеціальне ручне навчання, яке у виправній колонії Ельміра охоплювало п'ятсот ув'язнених, на додаток до інших

¹⁴⁸ John Sibley, *A Letter on the Sep error A d ntoges of So litaryi Con finement*, London. 1838; L. M. Moreau-Christophe, *Emprisonnement Individuel*, Paris, 1842.

вправ в інших відділеннях, охоплювало механічне малювання та малювання від руки, різьблення по дереву та металу, конструювання з картону, ліплення з глини, виготовлення шаф, обстругування та напилювання, а також лиття заліза.

6. Професійне навчання, засноване на потребах і здібностях окремих ув'язнених, проводиться за стандартом досконалої роботи і швидкості виконання, що гарантує звичайну заробітну плату за їхні послуги. Коли у в'язниці утримується тисяча або більше ув'язнених, доцільно навчати їх тридцяти шести професіям і різновидам професій.

7. Полкова військова організація ув'язнених з музичним оркестром, шаблями для офіцерів і муляжами рушниць для рядових ув'язнених. До військового складу повинні входити всі працездатні ув'язнені та всі вільні громадяни з числа працівників¹⁴⁹. Слід дотримуватися тактики регулярної армії, муштри та щоденного параду.

8. Школа літер з навчальною програмою, яка охоплює адаптацію дитячого садка та початковий клас англійської мови для іноземців, які не знають її, через різні шкільні класи до звичайного курсу середньої школи; крім того, спеціальні заняття з предметів коледжу та, обмежено, популярний лекційний курс, що охоплює біографію, історію, літературу, етику з деякими елементами науки та філософії.

9. Добре підібрана бібліотека для читання, консультацій і, під належним наглядом, для епізодичного напівсоціального використання. Читальна зала може бути доступна для гідних і вдячних ув'язнених.

10. Щотижнева газета установи, замість усіх зовнішніх газет, редагується і друкується ув'язненими під належним цензурним контролем.

11. Відтворення та розваги для масового населення у великій залі; не будь-які водевілі чи шоу менестрелів, а такого класу, який би сподобався середньо культурним людям громади; стереоптичні повчальні виставки та пояснення, вокальні та інструментальні музичні заходи, використання ораторських, декламаторських та ораторських здібностей для натхнення та піднесення.

¹⁴⁹W. H. Suringar, *Considerations sur l'incivilité individuelle*, Paris, 1 R43: Re port o o Minorit v of the S prcial Co mmitte o) lte Poston Prison Discipline Society, Boston, 1846.

12. Релігійні можливості, необов'язкові, адаптовані до спадкових, звичних і бажаних конфесійних уподобань окремих ув'язнених.

13. Виразно сплановані, делікатно зрежисовані, освіжаючі, емоційно рідкісні випадки; скликані, насамперед, не для повчання, не для відволікання, не для загального релігійного враження – а, образно кажучи, для своєрідного зрошення. Як гірський потік, що спускається з гори, може зрошувати і удобрювати посушливу рівнину, прокладати нові канали і змінювати навіть фізичний вигляд, так і емоційне збудження, якщо його неправильно спрямувати, може затопити людську особистість з небезпечним і деформуючим ефектом; але при вмілому поводженні воно може спричинити рятівні зміни у свідомості, характері і в тому, що прийнято вважати волею. Естетична насолода межує з етичним почуттям і запалює його, а етичне захоплення тяжіє до гідного поклоніння. Мистецтво, яке по суті є зовнішнім вираженням ідеї – об'явленням дійсності – занадто довго залишалося надбанням виключно багатих і мудрих, повинно врешті-решт виконати своє Богом дане призначення – облагороджувати простий народ. "Ми прийдемо до великого канону – "мистецтво для людини" замість малого канону «мистецтво для мистецтва». Я достатньо експериментував з музикою, живописом і театром, допомагаючи нашим раціональним реформаторським зусиллям, щоб з упевненістю стверджувати, що мистецтво може стати ефективним засобом у схемі реформ¹⁵⁰.

На додачу до вищезазначеного, ув'язнені постійно перебувають під тиском сильних мотивів, які безпосередньо впливають на свідомість. Невизначеність вироку породжує невдоволення, породжує цілеспрямованість і спонукає до нових зусиль. Полон, завжди дратівливий, тепер стає ще більш дратівливим через невизначеність його тривалості; через те, що обов'язок і відповідальність за його скорочення і зміну будь-якого небажаного теперішнього стану покладається на самого в'язня, і, знову ж таки, через активні вимоги стандарту і критерію, якого він повинен досягти.

¹⁵⁰ Glaze L.E. Correctional Populations in the United States, 2013 / [Текст] / L.E. Glaze, D. Kaebler. Dec. 19, 2014. 14 p. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://felonvoting.procon.org/source_files/correctional-populations-in-2013.pdf;

Природно, що ці обставини пробуджують і приковують увагу до багатьох питань повсякденної поведінки, які так впливають на швидкість просування до омріяного звільнення. Така пильність, така відданість, забезпечує мотив, еквівалентний мотиву фіксованої ідеї. Тоді перипетії щоденного досвіду спонукають до розсудливості, а практика розсудливості виховує розуміння. Набута таким чином просвітленість відкриває погляд на привабливу перспективу, де мешкають істина і справедливість. Звична пильна увага, що супроводжується очікуванням і відповідними зусиллями, і, як наслідок, прояснене бачення – це звичка, яка не сумісна зі злочинними тенденціями.

В даний час, через відсутність точних знань про режими взаємної залежності психіки і тіла, неможливо з досконалим балансом володіти умовними засобами і мотивами, а також точно регулювати роботу запланованих елементів спільної композиції – загального механізму. Але факт взаємозалежності настільки добре встановлений і так багато в методі вивчено експериментально, що принципи психічної фізіології або фізіологічної психології повинні застосовуватися в процедурі виправлення. Загальновизнано, що нервова система, зосереджена в головному мозку, є органом або інструментом розуму; що розум – це реальна істота, на яку може впливати мозок і яка може діяти в тілі через мозок. Для авторитетності і простоти викладу цієї елементарної біологічної істини я наводжу наступну цитату з професора Ладда¹⁵¹:

Розум поводитьсь так, як він поводитьсь, через будову і поведінку молекул мозку; а мозок поводитьсь так, як він поводитьсь, через природу і діяльність розуму. Кожен з них діє з огляду на іншого. Дія кожного з них пояснює дію іншого. (...) Фізичний процес полягає в дії відповідних видів фізичної енергії на нервовий і кінцевий апарат чуття, (...) що здійснюється за допомогою механічних пристроїв, які передають імпульси до розуму. Психічна енергія перетворюється на фізіологічні процеси – нервове збудження в нервовій

¹⁵¹ Leven D. Criminal Justice Policy Issues / [Текст] / D. Leven.– [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.interfaithimpactnys.org/positonpapers/cj_policy.html

системі, яке потім поширюється по провідних шляхах і розтікається по різних ділянках нервової системи.

Цей короткий виклад подвійної людської конституції, стан мінливих і змінних елементів якої в будь-який час визначає поведінку, вказує на можливість і обов'язок здійснювати корисні зміни в особистості ув'язнених за допомогою вміло спрямованих вправ розуму і тіла в гармонійному взаємозв'язку¹⁵². Якщо існує духовна реальність, яка не є ні мозком, ні розумом, але проявляється в обох, то вона знаходиться за межами нашого розуміння, і цей факт не повинен відволікати або перешкоджати раціональним зусиллям. Адже, безперечно, найкращий прояв такої сили має бути тоді, коли розум і тіло перебувають у найкращому стані. Безсумнівно, зміни особистості легше відбуваються в період дитинства і юності, але протягом усього свідомого життя людини не існує періоду, коли цитадель особистості не можна було б взяти в належну облогу.

Вміла, успішна облога, хоча і охоплює масу, повинна також охоплювати групи та окремих в'язнів, які потребують особливої уваги. Це практично можливо, навіть при найбільшій кількості ув'язнених. Помічено, що поліцейська префектура муніципалітету може знати і впливати на поведінку кожного мешканця; що "організація" політичної партії знає характер кожного виборця і ефективні засоби впливу на його політичні дії; що в нашій Національній військовій академії система маркування виявляє індивідуальність кожного курсанта і є надійними даними для прогнозування його кар'єри. Так само і керівництво виправної установи може і повинно знати кожного ув'язненого і, безумовно, використовувати і впливати на нього засобами, спрямованими на його виправлення.

Такій специфіці сприяють групові формування, великі і малі, що складаються з ув'язнених, схожі характеристики яких дозволяють поводитися з ними в груповому зв'язку. Для того, щоб задовольнити кілька подібностей, групи формуються, реформуються і змінюються калейдоскопічно, але завжди з

¹⁵² Турчина М.О. Пенитенциарная система США / [Текст] / М.О. Турчина. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://rus.nauka.com/4_SWMN_2010/Pravo/58805.doc.htm;

встановленим порядком і точністю відбору, так що в кругообігу груп належним чином враховуються особливі потреби кожного з них. У виправній колонії Ельміра існувало понад сотню таких груп на півтори тисячі ув'язнених, і індивідуалізм допомагав згуртувати і водночас врівноважити масу, щоб вона могла витримати необхідне напруження ефективного дисциплінарного режиму, який тоді був у моді.

Слова «необхідне напруження» вживаються з обережністю. Суворість і напруженість є неодмінними принципами адміністрування¹⁵³. Недбале або поверхневе адміністрування легко перетворює реформаторський інструмент на руйнівний, що призводить до деформацій. Суворість і вимогливість також слугують для протидії будь-якій можливій шкідливій привабливості незвичних культурних можливостей і привілеїв, що їх пропонує система виправних установ. Це не лише загартовує і стабілізує, але й водночас відсіює неадекватних ув'язнених і направляє їх на належне місце.

Кожна окрема реформаторська установа має свій власний особливий тон, який походить від центральної контролюючої особи, підживлюється, роздмухується і рефлексивно поширюється. Цей інституційний тон є чимось невловимим, що, як і консенсус громадської думки, завжди є потужним визначальним фактором. Як сотня інструменталістів великого оркестру досягають найвищої досконалості завдяки натхненню свого диригента, так і найефективніша реформаторська робота повинна мати свій тон натхнення. Це продукт якості, а не зовнішніх впливів. Важливо, щоб керівник робив і говорив наймудріші речі, але набагато важливіше, щоб він мав у собі мужні якості і живий інтерес, які, будучи загальновідомими, гарантують найкращий успіх. Така внутрішня спрямованість є саморозповсюджувальною.

З великою довірою ставлячись до категорії принципів, забезпечених найдосконалішим реформаторським механізмом, ми, однак, коли стикаємося з обов'язком здійснювати реформи, бачимо, що проблема настільки висока і складна, процеси настільки делікатні, а навички настільки високі, що не дивно,

¹⁵³ Welsh B.C. The Future of Crime Prevention: Developmental and Situational Strategies Institute of Criminology / [Text] / R.S. Welsh, D.P. Farrington. Cambridge University, 2010. 65 p.

що виникає недовіра до неї. Але коли проблему розкласти на два основні елементи, вона здається простішою. Цими елементами є формування бажаних звичок і розвиток індивідуальної економічної ефективності.

Єдине корисне знання про пружини характеру, яке ми можемо отримати, – це розумне спостереження та правдиве тлумачення звичної поведінки. Не можна заперечувати, що кожна людина має характеристики, закладені в її вродженій конституції або природі – певний темперамент і природні схильності. Але зовнішні обставини вже дещо модифікували початкові характеристики; і ніхто не може назвати межу подальших можливих модифікацій, які можуть бути спричинені різними обставинами і дуже різною звичаєвою поведінкою. Хоча не слід повністю ігнорувати силу первісної природи і зважати на вплив виняткового розквіту розуму, можуть з'явитися нові домінуючі тенденції, як набуті, так і вторинні риси характеру.

Природа – звичай – причина: найбільшою з них є звичай. Злочинна поведінка може бути лише вираженням відсутності регульованих каналів для потоку життєвої сили або її нестачі¹⁵⁴. Як застійні басейни безплідної річечки видихають малярію, і як свіжий струмок служить для поширення забруднення, так низький рівень життєвої сили може пояснити бродяжницькі імпульси, і, навіть при нормальному тиску, недостатність або нерегулярність каналів звички може спричинити згубну поведінку. Звичка формується практикою¹⁵⁵. Вправою прокладаються і з'єднуються нові нервові шляхи. Рухи тіла і розуму стають все більше і більше під свідомим керівництвом суб'єкта від простого автоматизму через різні стадії, поки не відбудуться постійні зміни. Повторювані зусилля і рухи, які мають тенденцію виробляти правильні звички і, в той же час, відмова від будь-якої невідповідної діяльності, можуть настільки закріпитися в організмі, що коли зачепити будь-яку пружину дії, слідуватиме бажана дія і з достатньою впевненістю в результаті, як наслідок спільних

¹⁵⁴ National Council on Crime and Delinquency / [Текст]. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://en.academic.ru/dic.nsf/enwiki/11798033/national_Council_on_Crime_and_Delinquency

¹⁵⁵ Hanes R.C. Crime and Punishment in America / [Текст] / R.C. Hanes, Sh.M. Hanes. Farmington Hills, MI: Thomas Gale. 2005. Volume 1. 227 p.

зусиль душі і тіла. Ступінь досконалості звички можна справедливо оцінити за швидкістю та одноманітністю дії, що реагує на стимул.

Характерною особливістю американської виправної в'язничної системи є важливість і увага, що приділяється методичному лікуванню матеріального організму з метою його оновлення – можливо, з невеликим ефектом очищення і пристосування почуттів до розуму¹⁵⁶. Вважається, що така фізична підготовка є раціональним базовим принципом реформаторської процедури.

Іншою відмінною рисою, ще більш важливою, оскільки вона є зародковим, всеохоплюючим принципом, з якого випливає будь-який прогрес, є використання економічного мотиву і навчання ощадливості. Цей принцип, притаманний людській природі і природі речей, чітко записаний в історії, проявляється в поточних справах, присутній у кожній нормальній свідомості, основоположний принцип, який так довго витіснявся з наших освітніх систем і релігійних обрядів через середньовіччя та інституціоналізм, так розмивався в нашому повсякденному житті через надмірність і хитрощі, так зловживався в системах тюремної праці, тепер згуртувався для його належного використання в схемі виправлення ув'язнених.

Успішна легітимна промислова діяльність передбачає вроджену або набуту здатність і схильність до корисної праці. Це, у свою чергу, вимагає такого розвитку фізичної енергії, щоб фізичні навантаження були приємними, а не болючими; вимагає певного рівня механічної та психічної цілісності, яка межує з мораллю і, по суті, є тією ж самою важливою якістю; має бути достатня вправність для змагань, а також стабільність, еквівалентна надійності, що забезпечує комерційну цінність послуг¹⁵⁷. Досвід показує, що такий ефект може дати виробниче навчання; і, крім того, володіння засобами, здобутими завдяки чесним якостям, необхідним для успішної праці, дає робітникам стимул до досягнень, облагороджує почуття власності і передбачає певне почуття солідарності інтересів, що спонукає до розсудливості, а отже, до належного

¹⁵⁶ Sykes G.M. *The Society of Captives: A Study of a Maximum Security Prison* / [Text] / G.M. Sykes. Princeton, N.J.: Princeton University Press, 1958. 161 p.

¹⁵⁷ Statistics about the scandalous prevalence of pardons in Newgate Prison, see on p. 12d-7 of this report. This report is the best documentary source on the state of New York penology at the end of the first quarter of the last century

братерства почуттів і поведінки. Після такого курсу навчання і фактичних досягнень, коли ув'язненого відправляють на умовно-дострокове звільнення, у влаштоване для нього середовище, з власноруч заробленим одягом, інструментами і грошима, залишивши запас заощаджень, які можна час від часу поповнювати або використовувати в разі потреби; після витриманого випробування на умовно-дострокове звільнення в звичайних умовах вільного життя, чи не має він, як правило, право на обґрунтовану впевненість у тому, що житиме і залишатиметься в рамках вимог законів?

Формування такої нової соціальної звички – це виховний, а отже, поступовий процес, який вимагає часу і практики. Якою б цінною не була проповідь безкорисливої доброзичливості для зовнішніх мешканців, вона, як незалежна установа, мало корисна для спільноти звичайних ув'язнених¹⁵⁸. Ті з них, кого може зворушити такий заклик, як правило, навряд чи є нормальними, і їхні відповідні доброзичливі вчинки, швидше за все, можуть завдати шкоди. Співчуття до товаришів може підштовхнути до злочинів, змов і громадських заворушень.

Те ж саме можна сказати і про наказові моральні максими загалом, і про можливі наслідки особистих вмовлянь. Вважається, що зусилля, які зазвичай докладаються для того, щоб прищепити звичку до морального самоаналізу, також є помилковою політикою. Державний стандарт практичних реформаційне є результатом внутрішнього морального каяття; більш природним є те, що каяття є наслідком реформації. Коли реформація завершена, каяття марне, а часто навіть шкідливе. Не вважалось обнадійливим свідченням, коли, як це іноді траплялося, ув'язнений, потрапивши до виправної колонії, відповідаючи на допитах, легковажно говорив: «Я збираюся виправитися»; не обнадійливим, бо це свідчило про відсутність реальної мети або про якесь розпливчате відволікаюче поняття виправлення, далеке від реального. Найбільш обнадійливою була відповідь, коли висловлювалося або відчувалося бажання освоїти якусь професію або заняття, що приносить дохід.

¹⁵⁸ Laws of the State of New York, Thirty-ninth to Forty-first Sessions, Albany, 1818, pp. 79.

Моральне переконання і релігія визнані реформаторськими агентами в нашій пенітенціарній системі, але для них не відведена певна ніша, як для інших агенцій. Моральний тон і релігійна свідомість – це смакова якість, яка відразу ж проникає у свідомість¹⁵⁹. Це пікантний атрибут, притаманний найскромнішим і витікаючий з них, як найблагородніші зусилля і вправи, спрямовані на будь-яке покращення.

¹⁵⁹ Leslie Stephen, *History of English Thought in the Eighteenth Century*; as well as an excellent summary of philosophical works from this period in Robinson and Beard, *Development of Abode rn Europe*, Vol. 1, pp. 157-82, and Cambridge Moartertc If refory, X'ol. VI II, ch. I.

ВИСНОВКИ

Проаналізувавши стан наукової розробки проблеми, ми дійшли наступних результатів. Історія пенітенціарної системи Сполучених Штатів являє собою феномен, сутність якого відповідає стану справ в американському суспільстві. Ця система має і позитивні риси, і вади, але вона має слугувати певним зразком для розвитку вітчизняної правової політики щодо системних перетворень пенітенціарних установ України.

У дослідженні ми спробували показати пізнє виникнення в'язниць і збереження до недавніх часів жорстоких кримінальних кодексів та варварських методів тілесних покарань, які їх супроводжували.

Наприкінці XVIII - на початку XIX століття в Європі спостерігався загальноєвропейський рух у бік пом'якшення кримінальних кодексів і прийняття тюремного ув'язнення як типового методу ув'язнення. Серед європейських лідерів реформ були Беккарія, Ромілі, Говард та Елізабет Фрай. В Америці ініціативу взяли на себе філадельфійські реформатори під керівництвом «Товариства друзів». Програма була заснована частково на наслідуванні колоніальних настанов і практик Вільяма Пенна, а частково - на наслідуванні європейських рухів. Їм вдалося назавжди запровадити в Америці гуманну кримінальну юриспруденцію та сучасну пенітенціарну систему. Модель для наслідування нью-йоркські реформатори знайшли у пенсільванському прецеденті. Після невдалого випробування пенсільванського плану влада Нью-Йорка розробила дисциплінарну варіацію, яка незабаром набрала пропорцій незалежної конкуруючої системи і, зрештою, витіснила її конкурента, ставши типовою пенітенціарною системою в цій країні. Хоча система Оберна вже давно застаріла, Нью-Йорк зберігає провідне місце в прогресивній пенітенціарній системі цієї країни завдяки пріоритету, на який він може претендувати у створенні першої установи для неповнолітніх правопорушників, першого досконалого виправного закладу, першого помітного експерименту з в'язничної демократії та першого ґрунтового

застосування медичної психології до вивчення причин та лікування злочинності.

Ні покарання, ні повчання, ні те й інше разом не є головною опорою; натомість виховання практикою – виховання всієї людини, її здібностей, звичок і смаків, за допомогою раціональної процедури, головний мотив і закон розвитку якої можна знайти в індустріальній економіці.

Це зміна звичного споглядального порядку зусиль для реформування – побудова характеру зверху вниз, на сучасний метод, який будує знизу вгору, а субстрат структури спирається на працю.

Цей кращий порядок відповідає методу людського розвитку, передбаченому алегоричним біблійним епізодом про Едем; і він не перешкоджає досягненню найвищої мети. На далекосяжні реформаторські можливості праці чудово вказує професор Драммонд: «Робота – це втілення невидимого. У цьому верстаті твориться душа людини. За всім цим стоїть тонкий механізм, який діє в той час, коли людина працює, роблячи чи не роблячи невидиме в ній. Доброчесність, ретельність, акуратність, сумлінність, вірність, терпіння – ці невидимі речі, які довершують душу, влітаються в роботу. Поза працею цих речей немає. Як диригент проводить у наші нерви невидиму силу, так праця проводить у наш дух всі високі сили характеру, всі істотні якості життя, правду у внутрішні частини. Бухгалтерські книги і словники, ділові листи, домашні обов'язки, укладання угод, написання іспитів, поводження з інструментами – це провідники Вічного! Настільки, що без них немає Вічного. Жодна людина не мріє про чесність, точність і так далі. Ці речі потребують свого проводу так само, як і електрика. Духовні флюїди і електричні флюїди підпорядковані одному закону; і послання благодаті приходять до душі по лініях чесної праці, як невидиме послання по телеграфних дротах».

Принципи американської виправної в'язничної системи, досліджені в роботі, ще не повністю реалізовані на практиці, але люди все більше і більше усвідомлюють, що вічні істини містяться у вчинках та інцидентах повсякденного життя, що громадська безпека залежить від належного

регулювання індивідуальної та колективної відносності, і що точкою опори для важелів впливу є економічна ефективність. Таке бачення таїть у собі перспективу кращого захисту громадськості за допомогою раціонального виправлення правопорушників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. A Criminal Justice System / [Текст]. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://law.jrank.org/pages/858/Criminal-Justice-System.html>
2. Banking on Bondage: Private Prisons and Mass Incarceration. November 2, 2011. American Civil Liberties Union. <www.aclu.org> (2020, July, 12).
3. Bennett, J.R. Political Trials and Prisoners in the United States: A Case for Political Defens / [Текст] / [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://library.nothingness.org/articles/SA/en/display/15>
4. Bentham, see W. L. Davidson, Political Thought in England, the Utilitarians, pp. 107.
5. Bradford, William. An Inquiry How Far the Punishmentt of Death Is Necessary in Pennsylvania, With Notes and Illustrations, Philadelphia, 1793. p. 20.
6. Caleb Lownes. An Account of the Alteration and Present State of the Petal Laws of Pennsylvania, Philadelphia, 1792, pp. 5.
7. Caplan, G. Reflections on the Nationalization of Crime, 1964-1968 / [Текст] / // Law and the Social Order. 1973. № 3. p. 583-635.
8. Charter and Laws of Pennsylvania, pp. 107ff.
9. Colonial Laws of New York, Albany, 1894, I. B. J.yon, Vol. I, pp. 6ff.
10. Colonial Laws of New York, Albany, 1894, Vol. II, pp. 745-6, 920; Vol.
11. Constitution of Pennsylvania, 1776, Chapter II, Sections.
12. Courriel o/Assembly of the Fftote of New York, 48th Session, Albany, 1825, pp. 91-133. See especially with. 121-126.
13. Criminal Justice System Paper / [Текст]. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.powered essays.com/samples/criminaljustice-system-paper>
14. De Lisi M. American Corrections: Theory, Research, Policy, and Practice / [Текст] / M. De Lisi, P.J. Conis. New York: Jones & Bartlett Learning, 2013. 554 p.
15. Flatow, N. The United States Has The Largest Prison Population In The World – And It’s Growing. Sep. 17, 2014 / [Текст] / [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://thinkprogress.org/justice/2014/09/17/3568232/the-united-states-has-even-more-prisonersin-2013/>

16. Glaze, L. E. Correctional Populations in the United States, 2013 / [Текст] / L.E. Glaze, D. Kaeble. Dec. 19, 2014. 14 p. [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://felonvoting.procon.org/source_files/correctional-populations-in-2013.pdf

17. Glushko, A (2016). Doing Well And Doing Good: The Case For Privatising Prisons. Policy, 32, 1.

18. Hadar, A. (2014). Are Private Prisons to Blame for Mass Incarceration and its Evils? Prison Conditions, Neoliberalism, and Public Choice. Fordham Urban Law Journal, 07.09.2014 <www.prisonstudies.org/country/united-states-america>

19. Handbook of Criminal Justice Administration / [Текст] / [ed. by M.A. Du Pont Morales, M.C. Hooper, J.H. Schmidt]. Boca Raton: CRC Press, 2000. 520 p.

20. Haines, C. G. Report of the Penitentiary System of the United States, 1822.

21. Hanes R.C. Crime and Punishment in America / [Текст] / R.C. Hanes, Sh.M. Hanes. Farmington Hills, MI: Thomas Gale. 2005. Volume 1. 227 p.

22. John Sibley, A Letter on the Separation and Duties of Solitary Confinement, London. 1838.

23. Laws of the Colony of New York, 1788, chap 37, sec. 1.

24. Laws of New York, 1825, Chap XXV.

25. Laws of the State of New York, 1776-1797, Greenleaf Edition, 1792, Vol. II, pp. 52-54; Vol. III, pp. 291.

26. Laws of the State of New York, Thirty-ninth to Forty-first Sessions, Albany, 1818, pp. 79.

27. Lieber, Francis. Penitentiary System of Pennsylvania, by appendix to his translation of Beaumont and de Tocqueville; and of the same author, Popiiilor Essa 9 on 1lie S'u bJrCtS 0 Penitentiary Law at the end! Uninterrupted Solitary Confinement at Labor, Philadelphia, 1838.

28. Liptak A. U.S. Prison Population Dwarfs that of Other Nations / [Текст] / A. Liptak // International Herald Tribune. 23 April 2008.

29. Livingstone, Edward. Introduction to the Code of Prison Discipline, Philadelphia, 1827.

30. Leaming and Spicer, *The Grants, Concessions and Original Constitutions of the Province of New Jersey*, pp. 382-411.

31. Leven, D. *Criminal Justice Policy Issues* / [Текст] [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://www.interfaithimpactnews.org/positionpapers/cj_policy.html

32. Letter of Gershom Powers, Esq., in Answer to a Letter of the Hon. Edward Livingston in Relation to the Auburn State Prison, Albany, 1829.

33. Leslie Stephen, *History of English Thought in the Eighteenth Century*; as well as an excellent summary of philosophical works from this period in Robinson and Beard, *Development of Abode in Europe*, Vol. 1, pp. 157-82, and Cambridge *Moartertc If refofy*, X'ol. VI II, ch. I.

34. Lownes, op. cit., *Report of the Commissioners ont the Penal Code*, 1828, p. 13.

35. Mauer, M. *The Crisis of the Young African American Male and the Criminal Justice System*. Prepared for U.S. Commission on Civil Rights. April 15-16, 1999 / [Text] / M. Mauer. –Wash., D.C.: 18 p. http://www.sentencingproject.org/doc/publications/rd_crisisoftheyoung.pdf

36. National Council on Crime and Delinquency / [Текст]. [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://en.academic.ru/dic.nsf/enwiki/11798033/national_Council_on_Crime_and_Delinquency

37. *Organized Crime Criminology Essay* / [Текст]. [Электронный ресурс]. Режим доступа: [//www.ukessays.com/essays/criminology/united-states-policy-toward-organized-crime-criminology-essay.php](http://www.ukessays.com/essays/criminology/united-states-policy-toward-organized-crime-criminology-essay.php)

38. Packard, F. A. *A Viadicatio n of the S--parate System of Prison Discipline*, Philadelphia, 1839.

39. Parmelee, M. *The Principles of Anthropology and Sociology in Their Relation to Criminal Procedure*, pp. 10-16.

40. Parsons, P. A. *Responsibility for Crime*, pp. 9.

41. *Pennsylvania Journal of Prison Discipline and Philanthropy*, Vol. II, Number 2, 1846, p. 116.

42. Peter, W.L. *Criminal Law* / [Text] / West Group, 1990. 520 p.

43. *Prisons and Child Saving Institutions*, pp. 1-67.

44. Laurie, Peter. *A Letter on the Disadvantages and Extravagance of the Separate System of Prison Discipline*, London, 1848.

45. *Report of the Inspectors of the Western Penitentiary, 1854*, Legislative Documents, 1854, p. 271.

46. *Sketch of the Principal Transactions of the Philadelphia Society for Alleviating the Miseries of Public Prisons*, Philadelphia, 1859, p. 3.

47. Smith, George W. *Defense of the Penitentiary System of Pennsylvania of the Political Confinement of Prisoners*, 1829, 1833.

48. *Statistical View of the Operation of the Penal Code of Pennsylvania*, 1817, passim; Lownes, op. cit., pp. 12-13.

49. Statistics about the scandalous prevalence of pardons in Newgate Prison, see on p. 12d-7 of this report. This report is the best documentary source on the state of New York penology at the end of the first quarter of the last century.

50. Stephen, *A History of the Criminal Law of England*, especially Vol. I, chap. Xiii.

51. Suringar, W. H. *Considerations sur l'incarcération individuelle*, Paris, 1843: Report of the Minority of the Special Committee of the Boston Prison Discipline Society, Boston, 1846.

52. Sykes G.M. *The Society of Captives: A Study of a Maximum Security Prison* / [Text] / G.M. Sykes. Princeton, N.J.: Princeton University Press, 1958. 161 p.

53. Tappan, P.W. *Crime, Justice and Correction* / [Text] / N. Y.; Toronto; L.: McGraw-Hill Book Company, 1960. XIII, 781 p.

54. *The Charter and Laws of Pennsylvania, 1682-1700*, pp. 14-15.

55. *The Public Records of the Colony of Connecticut*, Vol. I. pp. 509ff.

56. *The Statutes at Large of Pennsylvania*, Vol. XII.

57. Waugh, Robert. *Notice of Original and Consistent Proposals for the Improvement of Prison Discipline in Philadelphia and Reform of the Penitentiary of the Code of Pennsylvania*, Philadelphia, 1810, p. 24.

58. Welsh, B.C. The Future of Crime Prevention: Developmental and Situational Strategies Institute of Criminology / [Text] / R.S. Welsh, D.P. Farrington. – Cambridge University, 2010. 65 p.

59. Wines, H. Punishment and Reformation, pp. 107.

60. Worden, C. F. Crime, Punishment an Rehabilitation: The Problem of Recidivism / [Text] // Progressive Conservative, USA. An Online Journal of Political Commentary & Analysis / [ed. by A.L. Wayne]. Vol. V. Issue № 95. April 5, 2003. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.proconserbnvative.et/ProconservativeX06CJ.shtml>

61. Бек, У. (2015). Влада і контрвлада у добу глобалізації. Нова світова політична економія. Київ: Ніка-Центр, 31.

62. Дженовейс, Тед і Х'ю Х. Дженовейс (ред.). Ідеальна картина пекла: розповіді очевидців ув'язнених громадянської війни з 12-ї Айови. Айова-Сіті: University of Iowa Press, 2001.

63. Макелрой, Джон. Андерсонвілл: Історія військових в'язниць повстанців Толедо: Д.Р.Локк, 1879.

64. Ранзан, Девід. Виживання в Андерсонвілі: спогади одного в'язня про найвідоміший табір громадянської війни. Джефферсон, NC: McFarland and Company, 2013.

65. Спенсер, Амброуз. Розповідь про Андерсонвілл [Архівовано 23 лютого 2022 у Wayback Machine.]. Нью-Йорк: Харпер, 1866.cFarland and Company, 2013.

66. Ткаченко К. Від конкретного до загального: історія американського в'язня. Київ: К.І.С., 2011. 134 с.

67. Турчина М. О. Пенитенціарна система США / [Текст] [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://rus.nauka.com/4_SWMN_2010/Pravo/58805.doc.htm

68. Чіпмен, Нортон П. Жахи повстанської в'язниці Андерсонвіль. Сан-Франциско: Банкрофт, 1891.

69. Шматко І. Зміна ідеології. Уряд США більше не буде використовувати приватні тюрми // Політична критика. 24.09.2016.

70. Ягунов Д. (2011). Реабілітація злочинців як мета покарання: атавізм або вимушена необхідність? Актуальні проблеми держави і права, 60, 145-153.